

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Diplomová práce

OSOBNÍ ZKUŠENOSTI ŽEN SAMOŽIVITELEK
BĚHEM PANDEMIE COVID-19

Autor práce: Bc. Monika Plassová
Vedoucí práce: Mgr. Veronika Zvánovcová, Ph.D.
Studijní program: Etika v sociální práci (KS)

2022

„Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.“

15. března 2022

.....

Bc. Monika Plassová

Poděkování

Děkuji své vedoucí diplomové práce Mgr. Veronice Zvánovcové, Ph.D., za odborné vedení mé práce, za její čas, cenné rady a trpělivost. Děkuji též svému manželovi a dceři za jejich podporu a motivaci během mého studia.

Obsah

Úvod.....	5
1 Pandemie Covid-19.....	7
1.1 Následky pandemie Covid-19	8
1.1.1 Vliv pandemie na vztahy v rodině	8
1.1.2 Dopady na psychiku žen samoživitelek.....	9
1.2 Mimořádná opatření vlády reagující na krizový stav pandemie Covid -19	11
1.2.1 Opatření Covid-19	11
1.2.2 Opatření vlády týkající se žen samoživitelek	13
1.2.3 Distanční výuka a domácí vzdělávání	17
2 Podpora státu ženám samoživitelkám.....	19
2.1 Nástroje sociální politiky	19
2.2 Nově vzniklé nástroje sociální politiky při pandemii Covid-19	21
2.3 Neziskové organizace v době pandemie	22
3 Problémy vzniklé pandemií Covid-19, které ohrožovaly lidská práva.....	24
3.1 Lidská práva	24
3.2 Diskriminace žen.....	26
3.2.1 Diskriminace v zaměstnání.....	26
3.3 Zaměstnanost.....	28
3.4 Chudoba žen samoživitelek.....	28
4 Zjišťování problémů žen samoživitelek v době pandemie	33
Výsledky výzkumu	36
Diskuze	49
Závěr	55
Seznam použitých zdrojů.....	56
Seznam příloh	70
Přílohy.....	71
Abstrakt.....	96
Abstract.....	97

Úvod

Neúplná rodina není v dnešní době žádnou novinkou. Neúplné rodiny se u nás vyskytují po celou dobu naší existence, jediným rozdílem v průběhu času je změna jejich vzniku. Dříve se ženy dostávaly do nepříznivé životní situace samoživitelství převážně z důvodu smrti manžela. Zatímco v dnešní době převládají domácnosti jak rozvedených nebo rozešlých nesezdaných partnerů. Neúplná rodina znamená, že v čele domácnosti stojí výhradně žena.¹ Žena proto, neboť ženy tvoří většinový podíl a ten činí 90 %.²

V české společnosti roste počet matek, které žijí samy bez partnera. Tyto ženy bývají často nazývány jako „osamělé matky“, příhodnějším označením se jeví výraz „sólo matky“.³ Pro účely diplomové práce bylo využito označení žena samoživitelka.

Zákoník práce § 350 vyjadřuje termín samoživitelka následovně: „*Osamělými se rozumějí neprovdané, ovdovělé nebo rozvedené ženy, svobodní, ovdovělí nebo rozvedení muži a ženy i muži osamělí z jiných vážných důvodů, nežijí-li s druhem, popřípadě s družkou nebo s partnerem.*“⁴ Podle posledních údajů z Českého statistického úřadu za rok 2020 se jedná o cca 190 tisíc rodin – 193 043 rodin přesně.⁵

Situace dnešních žen samoživitelek není jednoduchá, starají se o děti a současně zajišťují náklady domácnosti/rodiny. Během pandemie Covid-19 nahrazovaly roli učitele, řešily problémy, jako bylo zajištění potřebných věcí pro distanční výuku. Dětem musely doma denně vařit, zároveň se potýkaly s nedostupností základních potřeb.⁶

Bylo prokázáno, že nejhorší dopady mělo toto období právě na znevýhodněné osoby, kterými samoživitelky jsou, a pandemií Covid-19 se jejich problémy zhoršily, ba dokonce prohloubily.⁷ Výzkum STEM poukázal na problémy ve spojení s pandemií, které ženy samoživitelky zasáhly opravdu drastickým způsobem a byly nuceny půjčovat si peníze a uskrovnovat se na jídle.⁸

Přijatá opatření doslova přes noc změnila zažitě způsoby, zpřetrhala společenské vazby, mnohé lidi uvrhla do samoty a dotkla se nejen jejich fyzické, ale i psychické oblasti.⁹

¹ Srov. ŠTASTNÁ, A. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*, s. 12.

² Srov. DONIO, Samoživitelky. [online]. Donio 2022 [cit. 23.03.2022]. Dostupné z: <https://www.donio.cz/SuperMama>

³ Srov. MORÁVKOVÁ, H., KREIDL, M., Partnerské dráhy prvorodiček bez partnera ve společné domácnosti. Sociologický časopis 53(4), 565-592. [online]. [cit. 08.02.2022]. Dostupné z <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2017/04/03.pdf> , s.566.

⁴ Zákoník práce paragraf § 350. In: *Sbirkazakonu.info* [online]. 2022 [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <http://www.sbirkazakonu.info/zakonik-prace/osamelymi-se-rozumeji-neprovdane-ovdovele.html>

⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zaostřeno na ženy a muže - 2021* [online]. [cit. 2.3.2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvatelstvo-rodiny-domacnosti-766ckuzkhy>

⁶ STEM. Situace samoživitelů a samoživitelek v koronavirové krizi. In: *Stem.cz* [online]. [cit. 03.01.2022]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/situace-samozivitelu-a-samozivitelek-v-koronavirove-krizi/>

⁷ LOMOZOV, J. Pomáháme samoživitelům díky divákům České televize. In: *Praha.charita.cz* [online]. 1919 [cit. 24.08.2021]. Dostupné z: <https://praha.charita.cz/pomahame-samozivitelum-diky-divakum-ceske-televize/>

⁸ Srov. BJA. Po roce pandemie mají dvě třetiny samoživitelek problém vyjít s penězi. In: *A2larm.cz* [online]. 2022 [cit. 09.02.2022]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2021/03/po-roce-pandemie-maji-dve-tretiny-samozivitelek-problem-vyjit-s-penezmi/>

⁹ Srov. BARTOŠ, V. et al. Dopady pandemie koronaviru na duševní zdraví In: *Idea.cerge-ei.cz* [online], [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <https://idea.cerge-ei.cz/studies/dopady-pandemie-koronaviru-na-dusevni-zdravi> s. 3.

Zátěž z pandemie a nařízených opatření se odrazila i na dětech žen samoživitelek. Psycholožka Pavlína Němcová říká: „*Setkávám se s dětmi, které už mají fobie z toho, že dlouho nebyly v sociálním kontaktu a nejsou v kontaktu se svými vrstevníky tak, jak by potřebovaly. Opravdu se to negativně odráží a možná to způsobuje až deprese.*“¹⁰ Terapeutka Barbora Blažková upozorňuje: „*Děti samotné často hovoří o takové zvláštní rozplizlosti. Nevědí, co se sebou, co se životem, nemají režim, postrádají předvídatelnost a důvěru ve svět coby bezpečné místo.*“¹¹

Pro diplomovou práci bylo vybráno téma samoživitelství v době pandemie Covid-19, jež dostala ženy samoživitelky do tíživé životní situace a kvůli níž byly vyřazeny z běžného fungování. Cílem práce je zjistit, jak se vyvíjela životní situace u vybraných žen samoživitelek při příchodu pandemie a během jejího průběhu v letech 2020, 2021. Zároveň je věnována pozornost běžnému životu žen samoživitelek a dopadům pandemie Covid-19 na jejich rodiny.

Rozhovory s komunikačními partnerkami byly získány prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru.¹² Cílem výzkumu je zjistit, jaké konkrétní problémy pandemie přinesla ženám samoživitelkám, které jsou jednou z nejohroženějších cílových skupin sociální práce.

Diplomová práce je rozdělena do čtyř kapitol, první kapitola se věnuje pandemii Covid-19, je zde přiblíženo onemocnění Covid-19 a jeho dopady na zdraví, dále je upozorněno na zlehčování nemoci a nedodržování opatření a dopady na různé sociální skupiny lidí. Dále jsou v této kapitole popsány psychické dopady na ženy samoživitelky, vliv na vztahy v rodině a zároveň na děti žen samoživitelek. Poté jsou představena mimořádná opatření vlády. Následuje podkapitola zabývající se distanční výukou. Druhá kapitola pojednává o podpoře ženám samoživitelkám od státu a jednotlivých nástrojích sociální politiky před pandemií a nově vzniklými nástroji sociální politiky během pandemie. Dále kapitola obsahuje pomoc od neziskových organizací. Třetí kapitola představuje lidská práva, diskriminaci žen a diskriminaci v zaměstnání. Dále se kapitola zabývá tématem chudoby. Čtvrtá kapitola obsahuje výzkum, s jehož pomocí bude naplněn cíl práce. V každé kapitole uvádím vlastní pohled na věc.

Pro diplomovou práci byly použity převážně internetové zdroje. Všechny zdroje jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

¹⁰ GERYKOVÁ, K. Rok distanční výuky se podepisuje na psychice dětí. Apel míří k poslancům.

In: *Polar.cz* [online]. [cit. 18.01.2022]. Dostupné

z: <https://polar.cz/zpravy/opavsko/opava/11000024654/rok-distanzni-vyuky-se-podepisuje-na-psychice-deti--apel-miri-k-poslancum>

¹¹ KRAMLOVÁ, J. Děti ztratily režim a nevědí, co se sebou. Odešly do on-line světa, říká psycholožka.

In: *Zpravy.aktualne.cz* [online]. [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/deti-covid-psycholozka/r~aee16512ee6211eb9106ac1f6b220ee8/>

¹² Polostrukturovaný rozhovor je zaměřený na menší počet komunikačních partnerů, takto lze získat velké množství potřebných informací. Tento typ rozhovoru patří k populárním metodám nejen pro to, že je flexibilní ale zároveň dostupný, a v neposlední řadě velmi srozumitelný. Výzkumníkovi poskytuje během získávání informací od komunikačního partnera volnost v tom, že může po dobu rozhovoru flexibilně pracovat, může měnit například pořadí otázek a přizpůsobovat se dle potřeby respondentovi či situaci; srov. MIŠOVIČ, J. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor.*, s. 80-81.

1 Pandemie Covid-19

Covid-19 je onemocnění způsobené virem nazývaným koronavirus. Tento virus vyvolává těžký akutní respirační syndrom (SARS-CoV-2) a mezi kmeny koronaviřů je úplně nový. Do prosince roku 2019 nebyl doposud u lidí zjištěn. Vyskytuje se velmi hodně typů koronaviřů, ty ponejvíce napadnou zvířata, ovšem nějaká zvířata mohou infikovat i člověka. V historii se jedná o první pandemii, kterou způsobil koronaviř.¹³

Poprvé se tento virus objevil koncem roku 2019 ve Wu-chanu v Číně. Na konci tohoto roku v Číně byla identifikována řada zápalů plic z neznámé příčiny. U těchto zápalů plic se nedařilo zjistit a určit jak původce, tak způsob nákazy. Nemoc se rychle šířila po Číně a velmi brzy se objevila i v dalších zemích. Zprvu se jednalo o Asii a Austrálii, časem doputovala až do Evropy, Afriky i Ameriky. 30. ledna 2020 WHO oznámila globální stav zdravotní nouze a 11. března 2020 nemoc Covid-19 nazvala pandemií. 13. března 2020 WHO vyhláší Evropu jako hlavní epicentrum nákazy nemoci Covid-19. V České republice byl zaznamenán první výskyt nemoci 1. března 2020.¹⁴

Covid-19 je velmi infekční onemocnění projevující se zejména horečkou, respiračními potížemi (kašel a dušnost), dále bolestí svalů a také únavou. Pro starší či chronicky nemocné jedince může mít až fatální následky.¹⁵

Pandemie znamená infekční a nebezpečné onemocnění, šířící se mezi lidmi po celém světě.¹⁶ Pojem Pandemie je často zaměňován s pojmem epidemie. Epidemie je též infekční onemocnění, ovšem vyskytující se v jedné oblasti a v jednom časovém období.¹⁷

Lidé po prodělání nemoci Covid-19 trpí často postcovidovým syndromem. „Do postcovidového syndromu se řadí problémy, které přetrvávají nejméně tři měsíce po prodělání nemoci. Studie ukazují, že pacienti nejčastěji trpí neurologickými a plicními potížemi, které u většiny do roka odezní. Mezi nejčastější problémy patří dušnost, kašel, nespavost, únava, problémy s pamětí, ztráta čichu a chuti nebo dezorientace v čase a prostoru.“¹⁸ Dalšími projevy jsou potíže s myšlením (označované jako „mozková mlha“), bolesti hlavy, bušení srdce, bolesti kloubů nebo svalů, průjem, motání hlavy, vyrážka, změny nálad, změny v menstruačních cyklech.¹⁹

¹³ Srov. ECDC. Fakta o COVID-19. *Vaccination-info.eu* [online]. [cit. 08.01.2022]. Dostupné z: <https://vaccination-info.eu/cs/covid-19/fakta-o-covid-19>

¹⁴ SZÚ, ÚZIS ČR. COVID-19: úvod, inkubační doba, původce a sezónnost onemocnění. In: *Nzip.cz* [online]. [cit. 08.01.2022]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/447-covid-19-zakladni-informace>

¹⁵ Srov. KOMENDA, M. et al. Complex Reporting of the COVID-19 Epidemic in the Czech Republic: Use of an Interactive Web-Based App in Practice. [online]. [cit. 08.01.2022]. Dostupné z: <https://www.jmir.org/2020/5/e19367/>

¹⁶ Srov. SYNETIX. Co je to Pandemie? *Pandemie.cz*. 2016 [online]. [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <https://www.pandemie.cz/co-je-to-pandemie>

¹⁷ Srov. SYNETIX. Pandemie vs epidemie. *Pandemie.cz* [online]. 2016 [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <https://www.pandemie.cz/pandemie-vs-epidemie>

¹⁸ Srov. KUBIŠTOVÁ, D. Odstonáním covidu to nekončí. Studie ukazují, že i mladé trápí měsíce nespavost a ztráta pozornosti. In: *Irozhlas.cz* [online]. 1997 [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/koronavirus-cesko-studie-long-covid-dlouhodobe-nasledky-po-covidu-kašel-dusnost_2111290500_dok

¹⁹ Srov. CDC. Post-COVID Conditions. *Cdc.gov* [online]. [cit. 08.01.2022]. Dostupné z: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/long-term->

V době pandemie se ve společnosti zároveň zvedla míra popíračů nemoci Covid-19. Ti pak šířili obrovské množství lživých informací tzv. dezinformací týkajících se této nemoci. Tyto dezinformace mají na společnost neblahý vliv, neboť místo toho, aby se nyní lidé semkli a drželi spolu, tak společnost rozděluje. Druhým daleko vážnějším dopadem je ohrožování veřejného zdraví.²⁰ Během první vlny pandemie Covid-19 se lidé báli o své zdraví a vydaná opatření byla dodržována.²¹

Bývalý ministr vnitra Jan Hamáček se vyjádřil k nedodržování opatření takto: "S hrůzou jsem sledoval zprávy o tom, jak lidé nedodržují nařízení. Nechápu, kde se v některých lidech bere nezodpovědnost a arogance vůči všem, které pandemie postihla." ²²

„Toto nelehké období je zároveň zkouškou lidské zodpovědnosti a solidarity. V první řadě je dodržování účinných protiepidemických opatření, jako je nošení roušek nebo omezení kontaktů, na každém z nás. Chráníme nejen sebe a své blízké před nákazou, ale pomáháme zmírnit zátěž nemocnic a nápor na zdravotníky. Ale ochrana života a zdraví je nejvyšším zákonem. Pokud lidé platná opatření nerespektují, má stát nejen právo, ale i povinnost takové chování důsledně postihovat, chceme-li i nadále žít v právním státě,“ dodává ombudsman Stanislav Křeček.²³

Nevládní nezisková organizace Člověk v tísni, vyzývala občany České republiky k dodržování základních opatření. Vyzývala k soucitu právě s těmi lidmi, kterým Covid-19 může způsobit smrt nebo budou mít vážné následky. Apelovala, že dopady, které plynou z delších opatření a ekonomických potíží, ovlivní životy lidí jako jsou například ženy samoživitelky.²⁴

1.1 Následky pandemie Covid-19

1.1.1 Vliv pandemie na vztahy v rodině

Pro mnohé byla situace spojená s péčí obtížná, protože homeoffice, školní povinnosti i volnočasové aktivity a případné další vzdělávání bylo nutné „nějak“ zvládnout. Jenže veřejná místa, jako jsou bazény, herny atd. byla zavřena a děti musely být doma. Někteří sourozenci se více hádali, protože byli neustále spolu. Děti hojně trávily čas s notebookem a pro rodiče bylo těžké motivovat je k pohybu. Mnoho rodičů si stěží

[effects/index.html?CDC_AA_refVal=https%3A%2F%2Fwww.cdc.gov%2Fcoronavirus%2F2019-ncov%2Flong-term-effects.html](https://www.cdc.gov/media/releases/2020/s0924-covid-19-effects.html)

²⁰ Srov. EVROPSKÁ KOMISE. Koronavirus a dezinformace. *Ec.europa.eu* [online]. [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/fighting-disinformation/tackling-coronavirus-disinformation_cs

²¹ Srov. PES. Strach o zdraví vystřídaly obavy o budoucnost. Vnímání situace spojené s koronavirem se mění. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Česká televize 1996 [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/3238102-strach-o-zdravi-vystridaly-obavy-o-budoucnost-vnimani-situace-spojene-s-koronavirem>

²² BREZOVSKÁ, K. Epidemiologická situace v Česku se zhoršuje. Dodržujte opatření, vyzývají politici, In: *Radio Prague Int.* [online]. 1997-2000 [cit. 12.02.2022]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/epidemiologicka-situace-v-cesku-se-zhorsuje-dodrzuje-opatreni-vyzyvaji-politici-8702249>

²³ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. Lidská práva už druhý rok zkouší pandemie. *Ochrance.cz* [online]. 2022 [cit. 12.02.2022]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/pandemie-uz-druhy-rok-zkousi-lidska-prava-zodpovednost-i-soli-daritu/>

²⁴ ČLOVĚK V TÍSNI. Nekašlejme na druhé! In: *Clovekvtisni.cz* [online]. [cit. 11.02.2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/nekaslejme-na-druhe-7101gp>

udrželo radost ze života navzdory probíhající krizi. Díky izolaci se často cítili osamělí.²⁵ Rodiče nemohli s dětmi navštěvovat své prarodiče, ti nemohli svá vnoučata ani hlídat, neboť spadají do rizikové skupiny a bylo nutné je před nemocí Covid-19 chránit.²⁶ Ženy samoživitelky nemohl nikdo v jejich roli zastoupit, neměly čas na relaxaci a vlastně vůbec chyběl „kvalitní čas“. Nebylo žádnou výjimkou, že ženy samoživitelky byly všemi úkoly a povinnostmi přetíženy, dále nedisponovaly žádným volným časem, a navíc měly k dispozici omezený prostor v bytě. To přispívalo k frustraci, netrpělivosti a nadměrným požadavkům.²⁷

Od začátku koronavirové krize se samoživitelky snažily sladit nejen svou práci, ale zároveň úkoly svých dětí. Faktem zůstává, že za vše je zodpovědná jen žena samoživitelka, a to celých 24 hodin denně. Zkrátka není tu nikdo další, kdo by něco vykonal za ni. Někdo, kdo by aspoň jednu věc udělal za vás, a tak vás jedné věci zbavil.²⁸

Z realizovaného výzkumu vyplynulo, že ženy samoživitelky pociťovaly tuto dobu jako velmi náročnou. Vyčerpávala je celodenní péče s dětmi a dlouhodobý pobyt doma, postrádaly psychickou podporu a chyběl jim sociální kontakt.²⁹

1.1.2 Dopady na psychiku žen samoživelek

„Duševní zdraví lze definovat jako stav osobní pohody, která je nedílnou součástí celkového zdraví každého člověka.“³⁰ Duševní zdraví se týká celé osobnosti. Duševně zdravého člověka charakterizuje schopnost řešit potíže, racionální uvažování, schopnost domluvit se, citová vyrovnanost. Vyrovnaný člověk zvládá také své emoce, snadno se přizpůsobuje novým situacím a umí se uvolnit.³¹ WHO nazývá duševní zdraví slovem well-being. Well-being vykazuje, jak jsme na tom se svým duševním zdravím, jak přemýšlíme, cítíme, fungujeme, reagujeme.³²

Pandemie se nedotkla jen ekonomických dopadů, ale týká se i duševního zdraví. V době pandemie se zvýšil počet lidí, které trápily úzkosti či se u nich projevila dokonce deprese.³³ Během pandemie byl pozorován významný pokles duševního zdraví právě u žen.³⁴

²⁵ Srov. SVAMV. Wie haben Einzeltern und Alleinerziehende die Covid-19 Situation erlebt? In: Svamv.ch [online]. [cit. 22.10.2021]. Dostupné z: <https://svamv.ch/wie-haben-einelter-und-alleinerziehende-die-covid-19-situation-erlebt/>

²⁶ ČTK, TTO. Omezení pohybu v Česku: Přehled pravidel, jak je od soboty nastavila vláda v Praze a regionech pod pokutami až 20 tisíc korun. In: E15.cz [online]. 2021 [cit. 28.02.2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/prehledne-jak-vlada-omezila-pohyb-lidi-v-praze-a-regionech-pod-pokutami-az-20-tisic-korun-1378330>

²⁷ Srov. SVAMV. Wie haben Einzeltern und Alleinerziehende die Covid-19 Situation erlebt? In: Svamv.ch [online]. [cit. 22.10.2021]. Dostupné z: <https://svamv.ch/wie-haben-einelter-und-alleinerziehende-die-covid-19-situation-erlebt/>

²⁸ Srov. MIDINET-HORST, J. "Es gibt Stunden, in denen ich einfach nicht mehr kann": Alleinerziehende Mütter sprechen über Corona-Alltag. In: Bnn.de [online]. [cit. 24.08.2021]. Dostupné z: <https://bnn.de/karlsruhe/corona-krise-alleinerziehende-muetter-sprechen-ueber-alltag-mit-kindern>

²⁹ Viz vlastní výzkum příloha č. 2

³⁰ Srov. UXOVÁ, K. Světový den duševního zdraví. Alphega-lekarna.cz [online]. [cit. 27.02.2022]. Dostupné z: <http://www.alphega-lekarna.cz/svetovy-den-dusevniho-zdravi>

³¹ NEMOCNICE JIHLAVA. Faktory ovlivňující zdraví – duševní zdraví. In: Nemji.cz [online]. [cit. 29.01.2022]. Dostupné z: <https://www.nemji.cz/faktory-ovlivnujici-zdravi-dusevni-zdravi/d-8216/p1=5774>

³² NÁRODNÍ ÚSTAV DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ. Duševní zdraví. Opatruj.se [online]. 2021 [cit. 07.02.2022]. Dostupné z: <https://www.opatruj.se/dusevni-zdravi/dusevni-zdravi-a-pohoda>

³³ RYCHLÍKOVÁ, A., STUDENÝ, I. V jednu chvíli se všechno sesypalo. Pětina lidí během pandemie trpí většími pocity úzkosti a depresemi. In: Irozhlaz.cz [online]. 1997 [cit. 29.10.2021]. Dostupné

Pandemie měla negativní vliv na duševní pohodu žen samoživitelek. Během tohoto období ztratily buď veškeré příjmy nebo se jejich příjem razantně snížil. A tato skutečnost má obrovský a neblahý vliv na duševní pohodu a klid.³⁵ Realizovaný výzkum potvrdil, že pandemie se na psychickém stavu žen samoživitelek hodně odrazila. V tuto chvíli měla nejedna komunikační partnerka slzy v očích. Cítily se neklidně a úzkostně.³⁶

Důsledky plošné karantény a ekonomické krize způsobené pandemií Covid-19 dopadají více na ženy než na muže, a tím pádem roste nezaměstnanost právě u žen. Zesílila též potřeba pečovat o děti a trávení veškerého času společně mohlo vyústit v neshody. Právě proto by každé opatření před jeho přijetím mělo být navrhováno tak, aby chránilo ženy.³⁷

U žen samoživitelek z výzkumu se deprese nebo úzkosti objevovaly již před pandemií. Pandemie společně s vydanými opatřeními jejich nesnáze ještě zhoršila, a tím se zvýšila pravděpodobnost vzniku duševních potíží či zhoršila potíže dosavadní.

Samoživitelky jsou samy na péči o domácnost a o děti, stejně tak jsou samy i nyní na své trápení. Díky dlouhotrvajícímu lockdownu, sociální izolaci, dopadům na ekonomiku dochází k poškození psychického zdraví lidí. Rizikovým faktorem pro vznik duševních potíží je chudoba.³⁸

Deprese je nemoc, podobná jiným běžným nemocím, jako je například vysoký krevní tlak, zažívací potíže či bolest hlavy. Nejde jen o špatnou náladu, nemocný je celý člověk. Změny nálad, stejně tak smutek patří k životu. U některých lidí se ovšem smutek může prohloubit v depresi. Při depresi však nejde jen o intenzitu smutku, ale o hluboký zásah do každodenního života. Každý smutek tedy neznačí depresi, i když často od někoho slýcháváme „mám depku“. Toto spojení vyjadřuje převážně nespokojenost se svým životem. Deprese je jedním z nejčastějších problémů, který lidé v životě zakusí.³⁹

Duševní zdraví bylo v době pandemie Covid-19 zlehčováno a psychická vyrovnanost a vnitřní harmonie rodin v této době velkým způsobem ovlivňovala spokojenost a radost ze života. Rodiny se potýkaly se strachem o zdraví svých členů rodiny a příbuzných, pociťovaly nátlak a prožívaly obavy z nejasné budoucnosti, jistoty a stability. Dále trvající psychická zátěž, úzkost a deprese, kterými matky samoživitelky trpěly, mohly mít vliv zároveň na děti. Na rodinu byly kladeny velké nároky, zvýšená péče o děti v důsledku zavření školek a škol, v důsledku ztráty jak osobních, tak sociálních kontaktů. Ačkoli jsou celé společnosti dopady na fyzické a duševní zdraví známy, přesto jsou stále přehlíženi vysoce ohrožení jedinci, jimiž jsou ženy samoživitelky, osamocení jedinci, těhotné matky s dětmi, sociálně a ekonomicky slabší

z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/zdravi/dusevni-zdravi-zivot-behem-pandemie-deprese-koronavirus_2103021235_dok

³⁴ Srov. BARTOŠ, V. et al. Dopady pandemie koronaviru na duševní zdraví In: *Idea.cerge-ei.cz* [online], [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <https://idea.cerge-ei.cz/studies/dopady-pandemie-koronaviru-na-dusevni-zdravi> s. 7.

³⁵ Tamtéž s. 11-12.

³⁶ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

³⁷ Srov. MENZEL, A., MIOTTO, M. Rozdílné ekonomické dopady krize covid-19 na muže a ženy v Česku. In: *Idea.cerge-ei.cz* [online], [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: https://idea.cerge-ei.cz/images/COVID/IDEA_Gender_dopady_covid-19_cerven_21.pdf s. 5.

³⁸ Srov. Duševní zdraví samoživitelek v ohrožení: Je to na zhroucení, děti mě vidí brečet. Deník Referendum [online]. Copyright © [cit. 22.10.2021]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/32335-dusevni-zdravi-samozivitelek-v-ohrozeni-je-to-na-zhroucení-deti-me-vidi-brečet>

³⁹ Srov. PRAŠKO, J. a H. PRAŠKOVÁ. *Deprese a jak ji zvládat: stop zoufalství a beznaději*. s. 26-27.

rodiny atd. Prohlubují se problémy se ztrátou jistoty a důvěry. Nikdo nebyl na takovou nebo podobnou situaci připraven.⁴⁰

Samoživitelky trávily více času doma s dětmi při distanční výuce, což způsobovalo zátěž nejen ženám samoživitelkám, ale i jejich dětem. Na druhou stranu je dobré tento čas strávený s dětmi využít ke sblížení, prohloubení citových vazeb a neopakovatelné příležitosti posílit tak rodinnou odolnost.⁴¹

1.2 Mimořádná opatření vlády reagující na krizový stav pandemie Covid-19

1.2.1 Opatření Covid-19

Krise, kterou způsobila pandemie Covid-19 a mimořádná opatření, jež byla v souvislosti s touto nemocí přijata, se nejspíše dotkla každého člověka v České republice. Úplně poprvé v dějinách byl pro celou Českou republiku vyhlášený nouzový stav. Další týdny platila ještě přísnější opatření a omezení jako např. zákaz vycestovat, karanténa, zavření škol či obchodů. V nouzovém stavu byla přijata i opatření, která porušovala lidská práva. Jedná se o svobodu pohybu a pobytu, právo na vzdělání, svobodu setkávání se. Obhájci opatření se dovolávají lidských práv, zejména se to týká práva na život, práva na bezpečí a v neposlední řadě práva na zdraví.⁴²

V případě omezování těchto práv je nezbytné, aby omezení měla právní základ a jejich cíl musí být zákonný. Je zde nezbytně nutné vztah mezi krizí Covid-19 a lidskými právy vnímat souběžně a zároveň je skloubit a zharmonizovat. Stát by neměl v rámci boje proti pandemii udělat ani příliš málo, ani příliš hodně, neboť by došlo k nerovnováze obou dimenzí.⁴³ „U každého zásahu do základních práv a svobod je nutné zvážit, zda sleduje legitimní cíl, je přiměřený a zda je v souladu s ústavním pořádkem,“ říká ombudsman Stanislav Křeček.⁴⁴

Vydaná opatření k pandemii Covid-19 musí mít na zřeteli základní lidská práva. Mezinárodní asociace mladých právníků (AIJA) zabývající se porušováním zásad právního státu, demokracie a základních práv, objevujících se na základě přijetí některých mimořádných opatření, je celou situací velmi zneklidněná. Rovněž zdůrazňuje, že mimořádná opatření by měla platit pouze po omezenou dobu a platit pouze na to, co je nevyhnutelné a současně přiměřené. V každém případě by veškerá opatření měla podléhat pravidelnému prověření, aby splňovala výše uvedené zásady. Měla by s nimi být v harmonii a ladit zároveň s mezinárodním právem. Je také nutné zdůraznit to, že pokud dojde k porušování zásad právního státu, demokracie a stejně tak

⁴⁰ Srov. DOLEŽALOVÁ, P. Pro většinu rodičů je pandemie covid-19 stresující zátěž. In: *Iniciativa-snih.cz* [online]. [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://www.iniciativa-snih.cz/pro-vetsinu-rodicu-je-pandemie-covid-19-stresujici-zatez/>

⁴¹ Srov. tamtéž.

⁴² Srov. BÍLKOVÁ, V. Koronavirová krize a lidská práva. In: *Iir.cz* [online]. 2022 [cit. 04.03.2022]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/koronavirova-krize-a-lidska-prava-2>

⁴³ Srov. tamtéž.

⁴⁴ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. Lidská práva už druhý rok zkouší pandemie. *Ochrance.cz* [online]. 2022 [cit. 12.02.2022]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/pandemie-uz-druhy-rok-zkousi-lidska-prava-zodpovednost-i-soli-daritu/>

základních práv, může nastat jiný a vážný problém. Tím může být po skončení této ojedinělé situace těžké vrátit se do stavu, který byl před pandemií.⁴⁵

Mohli bychom si položit otázku, proč jsou lidská práva právě při opatřeních nemoci Covid-19 tak důležitá? Svět zažívá unikátní zlom, v centru pozornosti je zdravotní nouzový stav, který zde byl naposledy minulé století a potřebuje tak celosvětová protipatření, která mají vliv jak na hospodářský, sociální, ale také politický život. Hlavní prioritou je záchrana lidských životů. Proto v této ojedinělé situaci země nemají na výběr než mimořádná opatření schválit. Opatření, která mají zamezit či zpomalit přenos viru omezují svobodu pohybu a také mnoho dalších lidských práv. Tato opatření mají negativní vliv na životy lidí, jejich bezpečnost, přístup k lékařské péči (netýká se pouze nemoci Covid-19), k přístupu k potravě, pitné vodě, hygieně, práci, vzdělávání a v neposlední řadě i k volnočasovým aktivitám. Proti těmto důsledkům musí být přijata taková opatření, aby došlo k jejich zmírnění.⁴⁶

Jak již bylo řečeno, pandemická krize je naprosto zásadní pro oblast lidských práv. Právě proto by měla v takových krizových situacích být věnována větší a zvláštní pozornost zranitelným skupinám lidí, které ve společnosti jsou. Jedná se například o osoby bez domova, seniory, děti, chudé lidi apod. Pandemická krize zdůraznila, a ještě více prohloubila sociální nerovnosti nejen u nás, ale i po celém světě.⁴⁷

Ochranu lidských práv v roce 2020 velmi značným způsobem pandemie Covid-19 zkomplikovala. Snahou zabránit šíření této nemoci musel svět přistoupit i k opatřením, která omezují nejen základní práva, ale i svobody. Nejen mezinárodní právo, ale i vnitrostátní právní řády přiznávají sice omezování těchto práv kvůli ochraně veřejného zdraví, ovšem na druhou stranu velká řada systémů pandemií využívá k zastírání a promyšlenému zamlčování zasahující mnohem dále, než si žádá aktuální situace. Koronavirová krize bezpochyby přispívá k zhoršování porušování lidských práv a zvyšuje tak vznik dalších a dalších případů. Je proto žádoucí tuto situaci využít jako šanci k tomu, aby byla zajištěna ochrana základních lidských práv a svobod, a lidská důstojnost bude udržitelná i v případě horších časů.⁴⁸ Přesně toto je stanoveno v úvodu Všeobecné deklarace lidských práv: „*aby se každý jednotlivec a každý orgán společnosti, máje tuto deklaraci stále na mysli, snažil vyučováním a výchovou rozšířit úctu k těmto právům a svobodám a zajistit postupnými opatřeními vnitrostátními i mezinárodními jejich všeobecné a účinné uznávání a zachovávání jak mezi lidmi členských států samých, tak i mezi lidmi území, jež jsou pod jejich pravomocí.*“⁴⁹

⁴⁵ Srov. DVORÁKOVÁ, E. AIJA: Opatření COVID-19 musí zohledňovat základní lidská práva. In: *Advokátnídeník.cz* [online]. [cit. 09.02.2022] Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/04/27/aija-opatreni-covid-19-musi-zohlednovat-zakladni-lidska-prava-a-pravni-stat/>

⁴⁶ UNITED NATIONS. COVID-19 und die Menschenrechte. *Un.org* [online]. [cit. 27.08.2021]. Dostupné z: <https://www.un.org/depts/german/gs/COVID-19-und-Menschenrechte.pdf>. s. 3-4.

⁴⁷ Srov. HILDEBRAND, B. Corona und Menschenrechte. In: *Institut-fuer-menschenrechte.de* [online]. [cit. 09.02.2022]. Dostupné z: <https://www.institut-fuer-menschenrechte.de/im-fokus/corona-und-menschenrechte>

⁴⁸ Srov. TICHÁ, S. Den lidských práv a jejich krize v době koronavirové. In: *Pravniprostor.cz* [online]. 1999 [cit. 24.08.2021]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/den-lidskych-prav-jejich-krize-v-dobe-koronavirove>

⁴⁹ VŠEOBECNÁ DEKLARACE LIDSKÝCH PRÁV. Office of the Special Representative of the Secretary-General for Children and Armed Conflict [online]. [cit. 31.01.2022]. Dostupné z: <https://childrenandarmedconflict.un.org/keydocuments/czech/universaldeclara1.html>

1.2.2 Opatření vlády týkající se žen samoživitelů

Jaro 2020

V první jarní vlně dne 11. března 2020 Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření⁵⁰, které nařizovalo uzavření základních, středních a vysokých škol. Důvodem byla nepříznivě se vyvíjející epidemie Covid-19 v České republice a zamezení přenosu nemoci.⁵¹ Dále uvádím opatření týkající se dětí navštěvující mateřské školy a základní školy.

Usnesení vlády České republiky ze dne 12. března 2020 č. 194 vyhlásilo v souladu s čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, nouzový stav. Důvodem pro vyhlášení nouzového stavu bylo ohrožení zdraví v souvislosti s prokázáním výskytu koronaviru na území naší republiky. Vyhlášen byl na 30 dnů.⁵²

Usnesení vlády České republiky ze dne 12. března 2020 č. 201 zakázalo s účinností od 13. března 2020 školní docházku na základních, středních a vysokých školách. Dále se zakázaly veškeré volnočasové aktivity ve školství.⁵³

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření o uzavření základních, středních a vysokých škol od 11. 3. 2020.⁵⁴

V usnesení vlády České republiky ze dne 12. března 2020 č. 199 o přijetí krizového opatření vláda zakázala s platností od 13. března 2020 pořádání kulturních, sportovních a dalších akcí s účastí nad 30 osob.⁵⁵

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření o zákazu volného pohybu osob s výjimkami, s účinností ode dne 24. března 2020 do dne 1. dubna 2020.⁵⁶

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření o prodloužení omezení pohybu osob s výjimkami, s účinností ode dne 1. dubna 2020 do dne 11. dubna 2020.⁵⁷

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření o omezení pohybu osob s výjimkami, s účinností od 7. dubna 2020.⁵⁸

⁵⁰ „Ministerstvo zdravotnictví (dále jen „ministerstvo“), krajská hygienická stanice nebo Hygienická stanice hlavního města Prahy (dále jen „krajská hygienická stanice“) může za účelem likvidace epidemie COVID-19 nebo nebezpečí jejího opětovného vzniku nařídit mimořádné opatření, kterým přikáže určitou činnost přispívající k naplnění uvedeného účelu, nebo zakáže nebo omezí určité činnosti nebo služby, jejichž výkonem by mohlo být šířeno onemocnění COVID-19, anebo stanoví podmínky provádění takových činností nebo poskytování takových služeb. Ministerstvo může nařídit mimořádné opatření podle věty první s celostátní působností nebo s působností na území několika krajů. Krajská hygienická stanice může mimořádné opatření nařídit na území svého správního obvodu.“ Zákon 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění platném k 26. 2. 2021. [online]. [cit. 28.02.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-94#cast1>

⁵¹ MZ ČR. Mimořádné opatření – uzavření základních, středních a vysokých škol od 11. 3. 2020. In: Mzcr.cz [online]. [cit. 08.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-uzavreni-zakladnich-strednich-a-vysokych-skol-od-11-3-2020/>

⁵² VLÁDA ČR. Vládní usnesení související s bojem proti epidemii - rok 2020. In: Vlada.cz [online]. [cit. 08.01.2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru---rok-2020-186999/#brezen>

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ MZ ČR. Mimořádné opatření – uzavření základních, středních a vysokých škol od 11. 3. 2020. In: Mzcr.cz [online]. [cit. 08.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-uzavreni-zakladnich-strednich-a-vysokych-skol-od-11-3-2020/>

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ MZ ČR. Mimořádné opatření – volný pohyb osob na území ČR. In: Mzcr.cz [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-volny-pohyb-osob-na-uzemi-cr/>

⁵⁷ MZ ČR. Mimořádné opatření – prodloužení omezení pohybu osob. In: Mzcr.cz [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-prodlouzeni-omezeni-pohybu-osob/>

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření o zákazu volného pohybu osob s výjimkami, s účinností od 11. dubna 2020.⁵⁹

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření o zákazu volného pohybu osob s výjimkami, s účinností od 20. 4. 2020.⁶⁰

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření o uzavření škol a školských zařízení, s účinností od 20. 4. 2020.⁶¹

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření o zákazu volného pohybu osob s výjimkami, s účinností od 27.4.2020.⁶²

Ministerstvo zdravotnictví ruší ke dni 30.4.2020 mimořádné opatření ze dne 10. 3. 2020 k osobní přítomnosti žáků a studentů ve školách.⁶³

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření o omezení provozu škol a školských zařízení od 18.5. do 25.5.2020.⁶⁴

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření o omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 25.5.2020 do odvolání.⁶⁵

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření o omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 1.6.2020 do odvolání.⁶⁶

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření o omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 22.6. do 30.6.2020.⁶⁷

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření o omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 27.6. do 30. 6. 2020.⁶⁸

Mimořádných opatření bylo na jaře roku 2020 vydáno opravdu mnoho, a to nejen k omezování a rušení výuky ve školních a předškolních zařízeních.

⁵⁸ MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení pohybu osob s výjimkami. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-pohybu-osob-s-vyjimkami/>

⁵⁹ MZ ČR. Mimořádné opatření - zákaz volného pohybu osob s výjimkami. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-zakaz-volneho-pohybu-osob-s-vyjimkami/>

⁶⁰ MZ ČR. Mimořádné opatření – zákaz volného pohybu osob s výjimkami, s účinností od 20. 4. 2020. In: *Mzcr.cz*. [online]. [cit. 08.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-zakaz-volneho-pohybu-osob-s-vyjimkami-s-ucinnosti-od-20-4-2020/>

⁶¹ MZ ČR. Mimořádné opatření – uzavření škol a školských zařízení, s účinností od 20. 4. 2020. In: *Mzcr.cz*. [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-uzavreni-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-20-4-2020/>

⁶² MZ ČR. Mimořádné opatření – zákaz volného pohybu osob s výjimkami, s účinností od 27. 4. 2020. In: *Mzcr.cz*. [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-zakaz-volneho-pohybu-osob-s-vyjimkami-s-ucinnosti-od-27-4-2020/>

⁶³ MZ ČR. Zrušení mimořádného opatření ze dne 10. 3. 2020 k osobní přítomnosti žáků a studentů ve školách. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/zruseni-mimoradneho-opatreni-ze-dne-10-3-2020-k-osobni-pritomnosti-zaku-a-studentu-ve-skolach/>

⁶⁴ MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení od 18. 5. do 25. 5. 2020. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-od-18-5-do-25-5-2020/>

⁶⁵ MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 25. 5. 2020 do odvolání. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-25-5-2020-do-odvolani/>

⁶⁶ MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 1. 6. 2020 do odvolání. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-1-6-2020-do-odvolani/>

⁶⁷ MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 22. 6. do 30. 6. 2020. In: *Mzcr.cz* [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-22-6-do-30-6-2020/>

⁶⁸ MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 27. 6. do 30. 6. 2020. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-27-6-do-30-6-2020/>

25. května 2020 byla umožněna osobní účast žákům prvního stupně základních škol na vzdělávání, žáci se vzdělávali ve skupinách, jejichž složení nebylo možné měnit. Školní družina včetně kroužků nebyla povolena, hodiny tělocviku též neprobíhaly. Přítomnost žáků ve škole byla dobrovolná. Distanční výuka pokračovala i nadále z důvodu ochrany rizikových skupin vyučujících, žáků a jejich členů rodiny.⁶⁹

Podzim 2020

V usnesení vlády České republiky ze dne 30. září 2020 č. 957 vláda vyhlašuje České republiky nouzový stav ode dne 5. října 2020 na dobu 30 dnů.⁷⁰

V usnesení vlády České republiky ze dne 12. října 2020 č. 1022 vláda omezuje s účinností od dne 14. října 2020 do dne 1. listopadu 2020 provoz na vysokých, středních i základních školách.⁷¹

V usnesení vlády České republiky ze dne 30. října 2020 č. 1108 vláda prodlužuje do 20. listopadu 2020 nouzový stav vyhlášený usnesením vlády ze dne 30. září 2020 č. 957.⁷²

V usnesení vlády České republiky ze dne 16. listopadu 2020 č. 1191 účinností ode dne 18. listopadu 2020 do dne 20. listopadu 2020 vláda omezuje vysoké a střední školy, 2. stupeň základních škol. Výuka je povolena žákům 1. a 2. ročníku základních škol.⁷³

V usnesení vlády České republiky ze dne 20. listopadu 2020 č. 1195 vláda prodlužuje do 12. prosince 2020 nouzový stav vyhlášený usnesením vlády ze dne 30. září 2020 č. 957.⁷⁴

V usnesení vlády České republiky ze dne 20. listopadu 2020 č. 1199, vláda omezuje s účinností ode dne 30. listopadu 2020 do dne 12. prosince 2020 provoz škol. Do škol se vrací 3. – 5. třídy a třídy 9., 2. stupeň má rotační výuku.⁷⁵

V usnesení vlády České republiky ze dne 10. prosince 2020 č. 1294 vláda prodlužuje do 23. prosince 2020 nouzový stav.⁷⁶

Jaro 2021

V usnesení vlády České republiky ze dne 23. prosince 2020 č. 1377 vláda omezuje s účinností ode dne 27. prosince 2020 do dne 10. ledna 2021 provoz škol. Otevřeny jsou jen MŠ a 1. a 2. ročníky ZŠ, ostatní ročníky uzavřeny.⁷⁷

⁶⁹ MŠMT ČR. Aktualizováno: Harmonogram uvolňování v oblasti školství 2020. Msmt.cz [online]. 2013 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/harmonogram-uvolnovani-opatreni-v-oblasti-skolstvi>

⁷⁰ VLÁDA ČR. Vládní usnesení související s bojem proti epidemii - rok 2020. In: Vlada.cz [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru-rok-2020-186999/#rijen>

⁷¹ Usnesení vlády č. 1022 ze dne 12. října 2020, o přijetí krizového opatření, v platném znění 13. 10. 2020. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/54059/>

⁷² VLÁDA ČR. Vládní usnesení související s bojem proti epidemii - rok 2020. In: Vlada.cz [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru-rok-2020-186999/#rijen>

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ VLÁDA ČR. Vládní usnesení související s bojem proti epidemii - rok 2021. In: Vlada.cz [online]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii---rok-2021-193536/#listopad>

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. Jednání vlády 10. 12. 2020. In: Odok.cz [online]. 2022 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2020-12-10>

⁷⁷ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. Jednání vlády 10. 12. 2020. In: Odok.cz [online]. 2022 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2020-12-23>

V usnesení vlády České republiky ze dne 26. února 2021 č. 200 vláda omezuje s účinností ode dne 27. února 2021 do dne 21. března 2021 provoz škol. Zavřeny jsou všechny školy od 1. března 2021.⁷⁸

Ministerstvo zdravotnictví nařizuje toto mimořádné opatření: S účinností ode dne 12. dubna 2021 do odvolání se omezuje provoz škol a školských zařízení tak, že se od 12. dubna otevřely MŠ (poslední ročník – skupiny do 15 dětí) a přípravné třídy, 1. stupeň ZŠ – rotační výuka (běžná výuka přípravné třídy a malé školy).⁷⁹

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření s účinností ode dne 19. dubna 2021 do odvolání se omezuje provoz škol a školských zařízení. Je povolena možnost skupinové výuky žáků, kteří jsou ohroženi školním neúspěchem na 2. stupni ZŠ.⁸⁰

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření s účinností ode dne 26. dubna 2021 do odvolání mimořádného opatření ze dne 19. dubna 2021 č. 393 příloha č. 1., se omezuje provoz škol a školských zařízení: výuka v MŠ dle povolených krajů, pro 2. stupeň ZŠ škola uzavřena.⁸¹

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření s účinností ode dne 3. května 2021 do odvolání se omezuje provoz škol a školských zařízení: výuka v MŠ dle povolených krajů, 2. stupeň ZŠ rotační výuka.⁸²

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření s účinností ode dne 10. května 2021 do odvolání se omezuje provoz škol a školských zařízení: MŠ otevřeny ve všech krajích, pokračuje rotační výuka na 2. stupni ZŠ.⁸³

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření s účinností ode dne 17. května 2021 do odvolání se omezuje provoz škol a školských zařízení: V celé ČR se plně otevřel 1. stupeň ZŠ, 2. stupeň ZŠ otevřený pro polovinu krajů.⁸⁴

Ministerstvo zdravotnictví vydalo mimořádné opatření s účinností ode dne 24. května 2021 do odvolání se omezuje provoz škol a školských zařízení: 2. stupeň ZŠ otevřený plně ve všech krajích.⁸⁵

⁷⁸ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. Jednání vlády 10. 12. 2020. In: *Odok.cz* [online]. 2022 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2021-02-26>

⁷⁹ Mimořádné opatření – opatření ve školách s 1. fází rozvolnění s účinností od 12. 4. 2021 do odvolání – Ministerstvo zdravotnictví. Ministerstvo zdravotnictví [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-opatreni-ve-skolach-s-1-fazi-rozvolneni-s-ucinnosti-od-12-4-2021-do-odvolani/>

⁸⁰ MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení, s účinností od 19. 4. 2021 do odvolání. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-19-4-2021-do-odvolani/>

⁸¹ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. Jednání vlády 19. 4. 2021. In: *Odok.cz* [online]. 2022 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2021-04-19>

⁸² MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení, s účinností od 3. 5. 2021 do odvolání. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-3-5-2021-do-odvolani/>

⁸³ MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení, s výjimkami, s účinností od 10. 5. 2021 do odvolání. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-vyjimkami-s-ucinnosti-od-10-5-2021-do-odvolani/>

⁸⁴ MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 17. 5. 2021. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-17-5-2021/>

⁸⁵ MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 24.5.2021 do odvolání. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-24-5-2021-do-odvolani/>

1.2.3 Distanční výuka a domácí vzdělávání

Distanční výuka během pandemie jasně ukázala své plusy a mínusy a také vyzdvihla mnoho obtíží. Na on-line výuce byla očekávána plná účast žáků, jenže ne všechny děti byly schopné splnit podmínky, jež by výuku na dálku umožnily. Jednou z potíží bylo špatné připojení k internetu nebo chybějící technické vybavení. Některé děti k výuce využívaly mobilní telefon, někdy se děti dělily o jeden notebook s ostatními sourozenci.⁸⁶

Česká republika jako jedna z evropských zemí měla školy kvůli pandemii Covid-19 uzavřeny po nejdelsí dobu. Data Organizace OSN pro vzdělávání, vědu a kulturu (UNESCO) udávají, že uzavření škol v České republice od začátku epidemie (březen 2020) trvalo celých 46 týdnů.⁸⁷

Pandemie Covid-19 upozornila na důležitost tématu duševního zdraví dětí. Spolu se sociální izolací se diskutuje o narůstajících duševních onemocněních, či dokonce o nynějších dětech jako o ztracené generaci. Pandemie jen bohužel tvrději upozornila na nebezpečí a potíže, která v naší společnosti panují již nějakou dobu. V naší republice i nad rámec období pandemie s duševními problémy zápolí skoro 10 % dětí. Pandemie razantním způsobem dala najevo, že být duševně v pohodě a cítit klid není něco, co přijde samo od sebe, ale že je potřeba si své duševní zdraví hýčkat. Výuka na dálku je ve srovnání s prezenční výukou mnohem náročnější, neboť děti mají problém udržet pozornost a také se během výuky ztrácejí.⁸⁸

Česká školní inspekce zveřejnila ke dni 15.4.2020 zjištění k distančnímu vzdělávání, ve kterém uvádí procentuální zapojování žáků do distanční výuky. Mimo jiné uvádí hlavní důvody nekomunikace žáků, a tím je žádné nebo nedostatečné IT vybavení nebo nekvalitní připojení k internetu.⁸⁹

Ženy samoživitelky ve výzkumu sdělily, že distanční výuka byla náročná jak pro ně, tak pro jejich děti. Neměly potřebné technické vybavení a internetové připojení.⁹⁰ Na ženy samoživitelky byl vyvíjený tlak, že je naprosto standardní vlastnit počítač, tiskárnu a skener.⁹¹

„Zdaleka ne všechny děti měly k distančnímu vzdělávání vhodné podmínky a dostatečnou podporu ze strany školy, rodiny a systému. Řada dětí se po dlouhé absenci a izolaci hůře adaptovala na školní prostředí. Dopady pandemie jsou ve školách patrné dodnes. Školy referují nárůst psychických obtíží, náročného chování

⁸⁶ Srov. TŮMOVÁ MOREIRA, V. Vzdělávání v době pandemie aneb distanční výuka. In: *Zdrave.cz* [online]. 2020 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://rodice-a-deti.zdrave.cz/vzdelavani-v-dobe-pandemie-aneb-distancni-vyuka/>

⁸⁷ Srov. ŠÁRA, F., NOVINKY.CZ, ČTK. Opatření proti covidu ovlivnila vzdělávání i duševní zdraví, upozorňují spolky. In: *Novinky.cz* [online]. 2020 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/opatreni-proti-covidu-ovlivnilo-vzdelavani-i-dusevni-zdravi-upozornuji-spolky-40381725>

⁸⁸ Srov. CHARVÁTOVÁ, V. Osamělost je v době pandemie jedním z ústředních problémů. In: *Perpetuum.cz* [online]. 2022 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://perpetuum.cz/2021/04/osamelost-je-v-dobe-pandemie-jednim-z-ustrednich-problemu/>

⁸⁹ Srov. ČŠI ČR. Vybraná zjištění České školní inspekce k distančnímu vzdělávání. In: *Csicer.cz* [online]. 2022 Česká školní inspekce ČR [cit. 21.01.2022]. Dostupné z: <https://www.csicer.cz/cz/Aktuality/Vybrana-zjisteni-Ceske-skolni-inspekce-k-distancni>

⁹⁰ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

⁹¹ Srov. UHLOVÁ, S. Samoživitelky v pasti. Má každý doma počítač, tiskárnu a skener? In: *A2larm.cz* [online]. 2022 [cit. 21.01.2022]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2020/04/samozivitelky-v-pasti-ma-kazdy-doma-pocitac-tiskarnu-a-skener/>

i ztráty motivace,“ říká předsedkyně České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání (ČOSIV) Klára Laurenčíková.⁹²

⁹² ŠÁRA, F. Přibývá žáků s psychickými problémy, upozorňují školy i odborníci. In: *Novinky.cz* [online]. 2003 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/pribyva-zaku-s-psychickymi-problemy-upozornuji-skoly-i-odbornici-40379386>

2 Podpora státu ženám samoživitelkám

Pandemie Covid-19 prohloubila potíže nízkopříjmových skupin. Jedná se např. o osoby v exekuci, matky samoživitelky, rodiny v bytové nouzi. Tito lidé žijí pod prahem chudoby víceméně neustále i za běžných okolností. Pandemie Covid-19 uvedla tyto lidi do ještě horší ekonomické situace. Během pandemie docházelo ke spoustě opatření a systém státní sociální podpory pomoc nezvládal. Docházelo ke zpožděným výplatám dávek, nebo ošetřovného, což vedlo k velkým problémům v rodině.⁹³

Téma samoživitelství jsem zvolila již v době bakalářského studia pro svou závěrečnou bakalářskou práci. Výzkum v práci byl provedený v roce 2019, rok před koronavirovou pandemií. Ve svém tehdejší výzkumu jsem zjistila, že samoživitelky nemají dostatečnou podporu a oprávněně byt nešťastně zaujímají ve společnosti místo nejohroženější sociální skupiny. Pomoc a podporu nenajdou jak u státu, tak ani u sociálních pracovníků. Pomoc jsou nuceny hledat samy a jinde.⁹⁴

„Dávky jsou dlouhodobě extrémně nízké a je možné z nich vyjít, jen pokud k nim má člověk ještě nějaké půjčky, podporu rodiny nebo neformální práci. Ve chvíli, kdy dnes neexistuje možnost jednorázové práce, přichází okamžitě na řadu potravinové banky,“ vysvětlovala antropoložka Lucie Trlifajová na začátku druhé vlny pandemie.⁹⁵

Tehdejší ministryně práce a sociálních věcí Maláčová řekla: *„je alarmující, že podíl samoživitelů bez peněz za epidemie vzrostl. Problém s penězi samotní rodiče nejčastěji řeší šetřením na jídle a provozu domácnosti, půjčkou od příbuzných, odkládáním placené zdravotní péče, prodejem majetku apod. To je strašné.“*⁹⁶

Všechny ženy z realizovaného výzkumu se vyjádřily převážně shodným způsobem, že pomoc státu byla nedostatečná, necítily žádnou podporu a žádnou zvláštní pomoc, ať už finanční, tak psychickou. Komunikační partnerky ve výzkumu též uvedly, že během první vlny docházelo ke zpoždění výplat ošetřovného a nemocenské. Díky tomu problémy žen samoživitelek kulminovaly a neustávaly, naopak se jen zhoršovaly.⁹⁷

2.1 Nástroje sociální politiky

Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení je jednou z dávek státní sociální podpory, která přispívá osobě/rodině k úhradě nákladů souvisejících s bydlením.⁹⁸ O dávku si žadatel musí

⁹³ Srov. ŠPLÍCHAL, P. Chudé Česko se během pandemie propadá do ještě větší bídě. In: A2larm.cz [online].

2022 [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2021/01/chude-cesko-se-behem-pandemie-propada-do-jeste-vetsi-bidy/>

⁹⁴ PLASSOVÁ, M. *Ekonomické ukazatele a současný život samoživitelek z neziskové organizace v ČR* [online]. České Budějovice, 2020 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/1dn6zn/>. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Veronika Zvánovcová, Ph.D.

⁹⁵ ŠPLÍCHAL, P. Chudé Česko se během pandemie propadá do ještě větší bídě. In: A2larm.cz [online]. 2022 [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2021/01/chude-cesko-se-behem-pandemie-propada-do-jeste-vetsi-bidy/>

⁹⁶ MALÁČOVÁ, J. Pandemie drtí rodiny s dětmi a pravice chce jen diskutovat. In: Blog.aktualne.cz [online]. [cit. 10.02.2022]. Dostupné z: <https://blog.aktualne.cz/blogy/jana-malacova.php?itemid=39003>

⁹⁷ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

⁹⁸ Srov. MPSV ČR. Příspěvek na bydlení. MPSV ČR.cz [online]. [cit. 26.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-bydleni>

požádat a je vyplácena opakovaně. O tuto dávku lze žádat až 3 měsíce zpětně od podání žádosti a pokud žadatel splňuje zákonné podmínky. Úřad práce ČR prověřuje náklady na bydlení a dále příjem společně posuzovaných osob.⁹⁹

Podpora v nezaměstnanosti

Podpora v nezaměstnanosti je finanční pomoc, která je uchazeči o zaměstnání vyplácena po dobu, kdy si hledá zaměstnání. Uchazeč o zaměstnání o podporu v nezaměstnanosti žádá prostřednictvím Úřadu práce ČR podáním Žádosti o zprostředkování zaměstnání. Pro vznik nároku podpory musí být splněny základní podmínky. Poslední 2 roky před zaevidováním do databáze uchazečů o zaměstnání musí uchazeč prokázat, že buď pracoval, nebo jinou pracovní činností získal důchodové pojištění v délce nejméně 12 měsíců.¹⁰⁰

Pomoc v hmotné nouzi

Jedná se o tyto příspěvky:

- příspěvek na živobytí
- doplatek na bydlení
- mimořádná okamžitá pomoc¹⁰¹

Přídavek na dítě

Nárok na přídavek na dítě je vyplácen rodině s nezaopatřeným dítětem, jejíž příjem je nižší než 3,4násobek částky životního minima rodiny. Pro výpočet je posuzován příjem za předchozí kalendářní čtvrtletí a za příjem je pokládán i rodičovský příspěvek.¹⁰² Žádá se formou podání jedné žádosti a dále se každé čtvrtletí musí doložit příjmy rodiny za předchozí kalendářní čtvrtletí.¹⁰³

Náhradní výživné

Náhradní výživné začalo platit 1. července roku 2021. V tuto pomoc samoživitelky doufaly již dlouho, převážně ty, které mají s bývalým partnerem špatné vztahy a otcové neplatí alimenty na své vlastní děti. Dle ministryně práce a sociálních věcí Jany Maláčové tato pomoc měla pomoci až 24 tisícům dětí.¹⁰⁴

Toto výživné, pokud je schválené soudem, je vypláceno dětem až do 15 let do výše 3 000 Kč a mělo by vést ke snížení rizika chudoby v neúplných rodinách v čele s jedním rodičem.¹⁰⁵

⁹⁹ ÚŘAD PRÁCE ČR. Příspěvek na bydlení. In: *Uradprace.cz* [online]. [cit. 26.01.2022]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/prispevek-na-bydleni1>

¹⁰⁰ MPSV ČR. Evidence uchazečů o zaměstnání a podpora v nezaměstnanosti. *MPSV ČR.cz* [online]. [cit. 09.02.2022]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/evidence-uchazecu-o-zamestnani-a-podpora-v-nezamestnanosti>

¹⁰¹ MPSV ČR. Pomoc v hmotné nouzi. In: *MPSV ČR.cz* [online]. [cit. 09.02.2022]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/pomoc-v-hmotne-nouzi>

¹⁰² ÚŘAD PRÁCE ČR. Přídavek na dítě. In: *Uradprace.cz* [online]. [cit. 09.02.2022]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/pridavek-na-dite>

¹⁰³ MPSV ČR. Přídavek na dítě. *MPSV ČR.cz* [online]. [cit. 09.02.2022]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/pridavek-na-dite>

¹⁰⁴ LAUDER, S. Zálohovaným výživným se stát konečně přihlásil k odpovědnosti. In: *Respekt.cz* [online]. [cit. 02.09.2021]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/komentare/zalohovany-m-vyzivnym-se-stat-konecne-prihlasil-k-odpovednosti>

¹⁰⁵ UNICEF. Chudoba po pandemii COVID-19 ohrožuje 35 000 dětí v Česku. *Unicef.cz* [online], [cit. 30.10.2021]. Dostupné z: <https://www.unicef.cz/wp-content/uploads/2021/09/Chudoba-po-pandemii-COVID-19-ohrozuje-35-000-deti-v-Cesku.pdf>, s. 8.

2.2 Nově vzniklé nástroje sociální politiky při pandemii Covid-19

Kompenzační bonus pro OSVČ

Pro tuto situaci byl 9. dubna 2020 vydán zákon č. 159/2020 Sb. Zákon o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2.¹⁰⁶ Kompenzační bonus je finanční pomoc od státu pro ty, na něž měla vliv vydaná opatření, která se vztahovala k šíření koronaviru. Účelem kompenzačního bonusu je snížení nepříznivých dopadů těchto opatření. Důležité je brát na zřetel aktuální znění zákona. Kompenzační bonus se nedaní a neodvádí se z něj ani sociální a zdravotní pojištění.¹⁰⁷

Ošetřovné

Ošetřovné patří k běžným dávkám. Jakmile došlo prakticky ze dne na den k uzavření škol během první vlny Covid-19 předloni v březnu 2020, byli rodiče postaveni před náročnou volbu a to, kdo zajistí děti. Vláda v této situaci rozhodla o tom, že rodiče mohou požádat o ošetřovné, ovšem za podmínek, že si hradí nemocenské pojištění. Pokud ne, jejich nárok tak na ošetřovné zaniká.¹⁰⁸ Ošetřovné lze čerpat zpravidla 9 dní, samozivitelé mohou čerpat ošetřovné až po dobu 16 dní. Během pandemie dochází ke změně. Na základě nové právní úpravy bylo ošetřovné vypláceno po celou dobu trvání mimořádných opatření.¹⁰⁹

V případě, že nelze práci vykonávat v domácím prostředí, na tzv. homeoffice, vzniká rodiči nárok na ošetřovné. Je třeba splnit následující podmínky: dítě je mladší deseti let a nemůže docházet do školy či školky. Zaměstnanci poté přísluší ošetřovné.¹¹⁰

Nárok na ošetřovné se též vztahuje na OSVČ, ti by měli mít nárok na čerpání ošetřovného, pokud kvůli uzavření školy a na základě mimořádných opatření vlády nemohli vykonávat svou hlavní podnikatelskou činnost, protože pečovali od dítěte do deseti let.¹¹¹

Ošetřovné během pandemie mělo být jedním z prvních opatření, které mělo pomoci. Výše denního vyměřovacího základu ošetřovného činí běžně 60 %. Vláda změnila podmínky na jaře 2020 a v období od dubna do června 2020 o ošetřovné mohli žádat rodiče s dětmi do věku třinácti let a výše vyměřovacího základu se zvedla na 80 %.¹¹² Ve druhé vlně na podzim 2020 mohli rodiče žádat o ošetřovné z důvodu uzavření škol

¹⁰⁶ Zákon 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2, ve znění platném k 4. 4. 2020. AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 26.01.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-159>

¹⁰⁷ Kompenzační bonus. *Podnikatel.cz* [online]. 2007 [cit. 26.01.2022]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/n/kompenzacni-bonus/>

¹⁰⁸ CECHL, P. Ošetřovné v době koronaviru? U běžné mzdy necelých pět tisíc. In: *Denik.cz* [online]. [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/koronavirus-rodice-deti-osetrovne-20200311.html>

¹⁰⁹ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Karanténa a ošetřovné: Informace pro rodiče a školská (obdobná) zařízení. In: *Cssz.cz* [online]. [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/-/karantena-a-osetrovne-informace-pro-rodice-a-skolska-obdobna-zarizeni->

¹¹⁰ SMOLÍK, T. Mimořádná opatření - uzavření škol. In: *Pravoprovsechny.cz* [online]. 2022 D.A.S. Všechna práva vyhrazena [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://www.pravoprovsechny.cz/clanky/mimoradna-opatreni-zavreni-skol/>

¹¹¹ BUREŠ, M. Ošetřovné pro OSVČ. In: *Finance.cz*. 2022 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/531547-osetrovne-pro-osvc/>

¹¹² HOVORKOVÁ, K. Ošetřovné v pandemii má nepříjemnou dohru. Rodičům může zkrátit dovolenou. In: *Zpravy.aktualne.cz* [online]. [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/prekvapeni-u-osetrovneho-v-dobe-pandemie-zadatele-nemaji-nar/r~c9d527cee6d811eab0f60cc47ab5f122/>

pouze za děti mladší 10 let.¹¹³ Výše ošetřovného byla zvýšena z původních 60 % na 70 % denního vyměřovacího základu. Krizové ošetřovné se vztahuje i na zaměstnance pracující na dohodu, pokud je odváděno pojistné. O ošetřovné se žádá zpětně, začátkem dalšího měsíce. Není třeba doložit potvrzení ze školy, že je uzavřená.¹¹⁴ ČSSZ vystavila formulář žádosti o ošetřovné. Jedná se o „Žádost o ošetřovné při péči o dítě za kalendářní měsíc, ve kterém bylo uzavřeno výchovné zařízení (škola) či jeho část“.¹¹⁵

Mimořádná okamžitá pomoc

Mimořádná okamžitá pomoc je dávka pomoci v hmotné nouzi. Je poskytována lidem, kteří se nachází v nepříznivé a mimořádné situaci.¹¹⁶

V době koronavirové krize se lidé dostávali do finančních potíží, a mohli tak zažádat o jednorázovou dávku mimořádné pomoci (MOP Covid-19). Jednalo se o rodiče s dětmi do 10 let věku, s nimiž zůstávali doma na tzv. ošetřovném díky situaci způsobené pandemií koronaviru. MOP v době mimořádných opatření byla rychlou pomocí v nouzi a sloužila k zaplacení nezbytně nutných nákladů na živobytí. Což zahrnuje jídlo, nájem (hypotéku), energie, oblečení, hygienické potřeby, výdaje za internet či telefon.¹¹⁷

Během této doby se nepřihlíželo k majetku, nýbrž pouze ke stavu účtu žadatele a společně posuzovaných osob. O dávku se žádalo na Úradě práce, doložena musela být nájemní smlouva a výpis z účtu.¹¹⁸

Ženy samoživitelky z výzkumu odkryly problémy s vyplácením dávek hmotné pomoci, na pomoc neměly nárok, neboť nesplňovaly podmínky nebo částky pomoci byly velmi nízké. Docházelo i k tomu, že nejdříve jim pomoc byla uznána a vzápětí opět odebrána.¹¹⁹

2.3 Neziskové organizace v době pandemie

Vedle státní pomoci samoživitelkám pomáhají neziskové organizace, které jim poskytují finanční, materiální ale i odbornou právní pomoc. Zprostředkovávají samoživitelkám mnohdy přehled, aby se vyznaly v sociálních dávkách, kde mohou získat pomoc a na co mají nárok. Pracovníci z neziskových organizací se snažili ženy samoživitelky podržet a podpořit v situaci a apelovaly na to, že každá situace, každý problém má vždy své

¹¹³ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Aktuální informace pro rodiče: Postup při žádosti o ošetřovné z důvodu uzavření škol od 14. 10. 2020. In: *Cssz.cz* [online]. [cit. 21.01.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/-/aktualni-informace-pro-rodice-postup-pri-zadosti-o-oseetrovne-z-duvodu-uzavreni-skol-od-14-10-2020>

¹¹⁴ ISPV. Ošetřovné ve výši 70 procent po celou dobu uzavření škol. Stačí vyplnit jediný formulář. In: *Socialnipolitika.eu* [online]. 2022 Institut pro sociální politiku a výzkum [cit. 21.01.2022]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2020/10/poslanci-schvalili-krizove-oseetrovne-rodice-ho-budou-cerpat-po-celou-dobu-uzavreni-skol-zvysi-se-na-70-procent/>

¹¹⁵ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Žádost o ošetřovné při péči o dítě za kalendářní měsíc, ve kterém bylo uzavřeno výchovné zařízení (škola) či jeho část – platné pro období 5. 10. 2020 – 30. 6. 2021. In: *Eportal.cssz.cz* [online]. [cit. 21.01.2022]. Dostupné z: <https://eportal.cssz.cz/web/portal/-/tiskopisy/zoppd-m>

¹¹⁶ Srov. ÚRAD PRÁCE ČR. Mimořádná okamžitá pomoc. *Uradprace.cz* [online]. [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/mimoradna-okamzita-pomoc>

¹¹⁷ Srov. MZ ČR. Mimořádná okamžitá pomoc MOP COVID-19. In: *Covid.gov.cz* [online]. Ministerstvo zdravotnictví [cit. 28.02.2022]. Dostupné z: <https://covid.gov.cz/situace/socialni-situace/mimoradna-okamzita-pomoc-mop-covid-19>

¹¹⁸ Srov. MPSV ČR. Mimořádná okamžitá pomoc MOP COVID-19. *MPSV ČR.cz* [online]. [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/mop>

¹¹⁹ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

řešení. Rodiny byly odkázané na speciální pomoc a podporu od odborníků, neboť byly po dobu pandemické krize vystaveny ohromné zátěži. Děti z těchto rodin potřebovaly zvláštní podporu, když jejich škola byla na delší dobu uzavřena. Doma neměly vhodné podmínky a učební prostředí jako ve škole a v některých případech se jim ani od rodičů nedostávalo dostatečné podpory a pomoci. Děti mají právo na vzdělávání, ale také právo na jídlo, když se nemohou stravovat ve škole či školce. Péče o děti zejména v rodinách žen samoživitelek vedla ke ztrátě pracovních příležitostí, a to mělo velmi vážné finanční dopady.¹²⁰

Ženy samoživitelky z realizovaného výzkumu využily pomoc neziskových organizací, na něž se v době pandemie obracely. Jednou z nich je Klub svobodných matek. Zde obdržely nejen finanční a materiální pomoc, ale také uznání a psychickou útěchu. Byly neskutečně vděčné a dojaté za opravdu rychlou pomoc a nejedna žena měla slzy v očích.¹²¹

Není to ostuda dovolit si přiznat, že situace je těžká. Žena samoživitelka je na všechno sama, a proto není třeba se stydět o pomoc požádat a už vůbec ne proto, že jsou na tom někteří ještě mnohem hůře.¹²² „Říct si v téhle době, kdy se spousta lidí dostává vinou koronakrize do potíží, není nic, za co by se měl někdo stydět. Všichni jsme se ocitli v situaci, která nemá obdoby,“ říká Edita Mrkousová ředitelka projektu Patron dětí.¹²³

¹²⁰ Srov. RUDOLF, B., WINDFUHR, M. *Corona-Krise: Menschenrechte müssen das politische Handeln leiten* [online], UT [cit. 27.08.2021]. Dostupné z: https://www.institut-fuer-menschenrechte.de/fileadmin/user_upload/Publikationen/Stellungnahmen/Stellungnahme_Coronakrise_Menschenrechte_muessen_das_politische_Handeln_leiten.pdf, s. 10.

¹²¹ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

¹²² Srov. Matka samoživitelka, otec samoživitel. In: *Neviditelní.org*. [online]. 2021 [cit. 25.01.2022]. Dostupné z: <https://neviditelní.org/samozivitele/>

¹²³ ŠVIHEL, P. Před koronakrizí s penězi vyšli, teď přemýšlí i nad pomeřencem. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. 1996 [cit. 25.01.2022]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/pred-koronakrizi-s-penezmi-vysli-ted-premysli-i-nad-pomerancem-128060>

3 Problémy vzniklé pandemií Covid-19, které ohrožovaly lidská práva

3.1 Lidská práva

Každý člověk si přeje a vyžaduje respekt a na oplátku by měl být s to respektovat druhé. Všichni si přejeme být ve společnosti přijímáni takoví jací jsme, ať už jsme černí nebo bílí, nebo odkud pocházíme, abychom měli stejné podmínky. Přesto stále na celém světě dochází k porušování či obcházení lidských práv. K nerespektu. Lidská práva k nám neodmyslitelně patří a je nesmírně důležité, abychom je chránili, bojovali za ně. Ukazovali na nespravedlnost či špatné zacházení. Proto lidská práva zmiňuji. Chovat se správně je naší odpovědností. Jaká by byla společnost, kdyby všem bylo všechno jedno?

„Lidská práva potřebuje každý člověk k důstojnému životu. Bez nich nelze rozvíjet lidské vlastnosti, inteligenci, talent či duchovnost.“¹²⁴ Lidská práva utvářejí jeden z hlavních tří pilířů Organizace spojených národů. Tato organizace sídlí v Ženevě. Zde se k jednání schází Rada OSN pro lidská práva. Zde má sídlo Úřad Vysoké komisařky OSN pro lidská práva a shromažďuje se zde řada smluvních orgánů OSN, jež se specializuje na lidská práva. Pro naši republiku jsou lidská práva dlouholetou prioritou.¹²⁵ Valné shromáždění Organizace spojených národů 10. prosince 1948 přijalo a vyhlásilo Všeobecnou deklaraci lidských práv. V tomto zásadním dokumentu státy z celého světa poprvé stanovily společný standard mezinárodní ochrany základních práv a svobod.¹²⁶ Krutost a nelidskost páchaná na lidech během 2. světové války poukázala na to, že potřebujeme všeobecně platná pravidla, aby již nedocházelo k útlaču a diskriminaci.¹²⁷

V preambuli Všeobecné deklarace stojí: „...že zneužití lidských práv a pohrdání jimi vedlo k barbarským činům, urážejícím svědomí lidstva, a že vybudování světa, ve kterém lidé, zbavení strachu a nouze, se budou těšit svobodě projevu a přesvědčení, bylo prohlášeno za nejvyšší cíl lidu...“¹²⁸ Přesto pandemie Covid-19 dopadala nejtvrdějším způsobem na ty skupiny lidí, které dlouhodobě vzdorují nerovnostem, utiskování. Takto vyšly najevo nerovnosti v nastavených systémech po celém světě, které vážným způsobem postihly nejen národnostní menšiny, ale hlavně také ženy. Děsivé na tom všem je to, že v některých zemích jejich vůdci Covid-19 zneužili k tomu, aby mohutným způsobem lidská práva napadali. Ve skutečnosti jim nejvíce záleželo na udržení si své vlády a vlivu na místo ubezpečení a ochrany lidu. Pandemie Covid-19 tak byla prostředkem v nastolení chaosu v lidských právech.¹²⁹

¹²⁴ Vše o OSN: ochrana lidských práv. s. 5.

¹²⁵ MZV ČR. Lidská práva. MZV ČR.cz [online]. [cit. 12.02.2022] Dostupné z: https://www.mzv.cz/mission.geneva/cz/lidska_prava/index.html

¹²⁶ TICHÁ, S. Den lidských práv a jejich krize v době koronavirové. In: *Pravni prostor.cz* [online]. 1999 [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/ustavni-pravo/den-lidskych-prav-jejich-krize-v-dobe-koronavirove>

¹²⁷ VLÁDA ČR. Na úsvitu panely. *Vlada.cz* [online], [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/udalosti/Na_usvitu_panely_1.pdf, s. 3.

¹²⁸ TICHÁ, S. Den lidských práv a jejich krize v době koronavirové. In: *Pravni prostor.cz* [online]. 1999 [cit. 28.02.2022]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/ustavni-pravo/den-lidskych-prav-jejich-krize-v-dobe-koronavirove>

¹²⁹ Srov. AMNESTY INTERNATIONAL. Lidská práva v roce 2020: Pandemie nejvíce dopadala na utlačované a znevýhodněné. In: *Amnesty.cz* [online]. [cit. 12.02.2022]. Dostupné

Většina států, která byla zasažena virem Covid-19 vyhlášovala nouzový stav, uzavíraly se oblasti s největším výskytem onemocnění, byla vyhlášena celostátní karanténa a byl vyhlášen zákaz vycházení. Zásadním omezením byla svoboda pohybu lidí, dále se omezení týkala svobody slova a projevu, diskriminace, či právo na soukromí. Tato vyjmenovaná omezení nejsou všechna, ale všechna se týkají lidských práv a svobod. Nouzový stav využívaly i nějaké demokratické země, poskytoval vládě totiž ojedinělé kompetence. Díky tomu byla funkce sněmovny redukována a vláda tak získala větší vliv.¹³⁰

Záhy po vypuknutí pandemie zaváděly vlády různých zemí zákaz vycházení či jiným slovem lockdown. Zde je patřičné si říci, kam a jak daleko je tedy přiměřené zajít, aby nedocházelo k omezování práva na svobodu, jak je uvedeno v článku 5 v *Evropské úmluvě o lidských právech*. Velmi podstatné je také zmínit, že pokud je vyhlášen lockdown, obyčejný a normální život již neběží tak, jak bývalo zvykem.¹³¹

Předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský řekl, že uzavření hranic na jaře roku 2020 bylo naprosto ilegální, omezení svobody pohybu a podnikání nazval krutým zásahem do lidských práv. O nouzovém stavu říká také, že zpravidla vyhovuje vládám pro široké pole působení.¹³²

Slovenská prezidentka Zuzana Čaputová se vyjádřila k dopadům pandemie takto: *"Pandemie odhalila naše slabá místa. Vidíme, jak křehké jsou naše ekonomiky. Žijeme nebezpečí chudoby a omezeného přístupu k základním službám, jakými jsou zdravotnictví nebo vzdělávání."*¹³³

V realizovaném výzkumu byly všechny ženy samoživitelky omezeny ve svobodě pohybu, včetně jejich dětí. Nemohly pracovat, setkaly se s diskriminací v zaměstnání. Všem ženám byla upřena dostatečná finanční záruka a zajištění, aby mohly zajistit základní chod domácnosti, zaplatit bydlení, potraviny. Během lockdownu se ani veškeré zboží sehnat nedalo, obchody byly zavřené. Nakupovat přes internet není pro každého, třeba náklady na dopravu mohou být mnohdy dalším výdajem, který zkrátka žena samoživitelka nemá. Nezískaly státní podporu a pomoc ve své svízelné situaci.

Takové informace vyplývají z mého výzkumu. Doba pandemie ženy samožitelky doháněla k šílenství a k obavám. Všechny ženy z výzkumu velmi pocítily důsledky z omezení svobodného pohybu a lockdownu.¹³⁴

z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5064/lidska-prava-v-roce-2020-pandemie-nejvice-dopadala-na-ultacovane-a-znevyhodnene>

¹³⁰ STENZELOVÁ, M. Koronavirus jako záminka pro potlačení práv občanů ve světě? In:

Centrumlidskaprava.cz [online]. 2019 [cit. 12.02.2022]. Dostupné

z: <https://www.centrumlidskaprava.cz/koronavirus-jako-zaminka-pro-potlaceni-prav-obcanu-ve-svete>

¹³¹ MITCHELL, Iain G. Evropský den advokátů 2020 se zaměřil na lidská práva v době pandemie. In:

Advokatnidenik.cz [online]. [cit. 12.02.2022]. Dostupné

z: <https://advokatnidenik.cz/2020/10/23/evropsky-den-advokatu-2020-se-zameril-na-lidska-prava-v-dobe-pandemie/>

¹³² GODAR. Snad se nevydáme polskou a maďarskou cestou, doufá Rychetský. *Godar.cz* [online]. 2022 [cit. 12.02.2022]. Dostupné z: <https://godar.cz/snad-se-nevydame-polskou-a-madarskou-cestou-doufa-rychetsky/>

¹³³ ČTK. Pandemie ukázala na chyby, sobectví a ignoranci států, říká slovenská prezidentka. In:

Barrandov.tv [online]. 2008 [cit. 12.02.2022]. Dostupné

z: https://www.barrandov.tv/rubriky/zpravy/zahranicni/pandemie-ukazala-na-chyby-sobectvi-a-ignoranci-statu-rika-slovenska-prezidentka_11929.html

¹³⁴ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

3.2 Diskriminace žen

„Diskriminace zasahuje člověka na velmi citlivém místě – porušuje jeho práva na základě toho, kým je nebo čemu věří. Všichni máme právo na rovné zacházení, bez ohledu na naši rasu, etnickou příslušnost, národnost, třídu, kastu, náboženství, víru, pohlaví, jazyk, sexuální orientaci, genderovou identitu, věk, zdravotní stav či postavení.“¹³⁵ Pokud k diskriminaci dochází, jedná se o zásah do základních lidských práv, neboť je porušována rovnost.¹³⁶

„Rovná práva žen jsou sice uznávána v mnoha mezinárodních listinách, skutečnost je však taková, že jsou často podkopávána kulturně, nábožensky nebo společensky zdůvodňovanými nerovnostmi mezi muži a ženami. Mnohdy se opomíjí tradiční úloha žen a jejich přínos k produktivitě země, vkládá se na ně nepřiměřené břemeno a vytvářejí se nerovnosti v přístupu k vnějším zdrojům a službám.“¹³⁷

Ženy jsou bytosti, které se v životě potýkají se specifickými problémy. Nyní se zaměřím na ženy a proměny jejich postavení v mezinárodním právu. Nejvýznamnějšími okamžiky ve vývoji postavení žen jsou *Deklarace práv ženy a občanky*, *Deklarace postojů*, vznik mezinárodních ženských organizací a prvních mezinárodních úmluv na ochranu žen. Není možné opominout ani *Komisi OSN pro postavení žen* a *Úmluvu OSN o odstranění všech forem diskriminace žen*.¹³⁸

V oblasti mezinárodní ochrany lidských práv upravuje zákaz diskriminace žen *Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen* z roku 1979. V preambuli Úmluvy je konstatováno znepokojení, že přes různé dokumenty, jež byly přijaty, nadále existuje rozsáhlá diskriminace žen a zdůrazňuje se, že diskriminace žen porušuje zásady rovnosti práv a respektování lidské důstojnosti. Úmluva se vztahuje na všechny formy diskriminace žen.¹³⁹

3.2.1 Diskriminace v zaměstnání

Vzhledem k tomu, že jsem v rámci výzkumu narazila na problém diskriminace žen v zaměstnání, uvedu pro upřesnění, jak je citována v zákonech a jaká má žena práva.

Zaměstnavatele jako první ve velké míře zajímá hlavně věk ženy, rodinný stav, či je vdaná nebo rozvedená, počet dětí a jejich věk, zda má žena někoho, kdo bude její děti hlídat např. v době jejich nemoci. Velmi často se ale stává, že žena je sdělením počtu dětí a jejich věku vyloučena předem, aniž by zaměstnavatel zjišťoval další podrobnosti, jako je třeba zajištění případného hlídání dětí. Jaké má tedy žena možnosti obrany? Při uplatňování práva na zaměstnání je diskriminace zakázána zákonem o zaměstnanosti, nabídka práce, která má diskriminační charakter, je v rozporu s § 1 odst. 2 Zákona o zaměstnanosti. Uchazečku o zaměstnání by už při přijímacím pohovoru měly varovat dotazy zaměstnavatele zjišťující věk, manželský stav, rodinný stav, zejména počet a věk dětí nebo povinnosti k rodině (nemoc, péče). Pokud to zaměstnavatel uchazečce o zaměstnání dá nějakým způsobem najevo, že nemá z výše uvedených důvodů šanci u něho zaměstnání získat, jedná se o diskriminaci.¹⁴⁰

¹³⁵ AMNESTY INTERNATIONAL. Diskriminace. *Amnesty.cz* [online]. Amnesty International Česká republika [cit. 13.03.2022]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/diskriminace>

¹³⁶ Srov. KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální práva v Evropě: 100 let Mezinárodní organizace práce.*, s. 218.

¹³⁷ *Úmluva o politických právech žen*. Ostrava: Aries, [1993]. Světové dokumenty. s. 3-4.

¹³⁸ Srov. ONDŘEJ, J., ed. *Postavení jednotlivce v mezinárodním právu: proměny (vývoj) právního postavení jednotlivce v mezinárodním právu.* s. 24-38.

¹³⁹ Srov. ŠTURMA, P. a M. LIPOVSKÝ, ed. *Ochrana žen a dětí v mezinárodním právu.* s. 25-26.

¹⁴⁰ Srov. SVÍTKOVÁ, L., ed. *Jak dosáhnout rovnosti na trhu práce.*, s. 22.

Diskriminaci mohou zažívat i ženy, které jsou zaměstnané. Od 1.1.2001 nabyla účinnosti rozsáhlá novela Zákoníku práce, která komplexně upravuje zákaz diskriminace zaměstnanců na základě rasy, barvy pleti, pohlaví, sexuální orientace, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, členství nebo činnosti v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích a jiných sdruženích, národnosti, etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu, zdravotního stavu, věku, manželského a rodinného stavu nebo povinností k rodině.¹⁴¹

Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 111 o diskriminaci v oblasti zaměstnání a povolání pod pojmem diskriminace v oblasti zaměstnání a povolání chápe „jakékoli rozlišování, vylučování nebo preference na základě rasy, barvy pleti, pohlaví, náboženství, politického přesvědčení, národnosti nebo sociálního původu, v jehož důsledku se narušuje rovnost příležitostí či zacházení v oblasti zaměstnávání“. Pokud to shrneme na základě těchto definic, můžeme z nich vyvodit některé důležité znaky diskriminace. Jedná se o:

- jakékoli jednání, na konkrétní formě nebo opomenutí nezáleží
- činění rozdílů, vyloučení, omezení, nebo preference (negativní i pozitivní chování),
- jejich důsledkem, nebo cílem (nemusí nastat, stačí, že existuje) je narušení, zrušení uznání, požívání nebo uplatnění rovnosti jakožto základního lidského práva¹⁴²

Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon) zdůrazňuje povinnost rovného zacházení a zakazuje diskriminaci z důvodu: rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry nebo světového názoru. Dále tento zákon přesně vymezuje diskriminaci přímou a nepřímou. Za diskriminaci je považováno také obtěžování včetně sexuálního, pronásledování a navádění k diskriminaci.¹⁴³

V závěrečné zprávě z výzkumu, který provedla Kancelář veřejného ochránce práv ze dne 1. října 2020 jsou sděleny výsledky o tom, že k soudu chodí nejčastěji lidé, kteří se brání nerovnosti v zaměstnání. Bránili se tak diskriminaci právě z důvodu věku, dále kvůli pohlaví a častěji se to týká žen.¹⁴⁴ Na druhou stranu je třeba tento zákon v naší republice více využívat. Mohl by pomoci právě ženám, jež se zaměstnavatelům nepozdávají pro svůj věk, či kvůli dětem.¹⁴⁵ Realizovaný výzkum prokázal, že se ženy samoživitelky s diskriminací v zaměstnání setkaly.¹⁴⁶

¹⁴¹ Tamtéž, s. 23.

¹⁴² Tamtéž, s. 219-220.

¹⁴³ FIALOVÁ, E, SKÁLOVÁ, H, ed. *Neviditelný problém: rovnost a diskriminace v praxi: sborník textů autorského kolektivu k problematice rovnosti a diskriminace v ČR*. s. 22-23.

¹⁴⁴ KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. Antidiskriminační zákon je třeba změnit, říká ombudsman. In: *Advokátnídeník.cz* [online]. [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/10/01/antidiskriminacni-zakon-je-treba-zmenit-rika-ombudsman/>

¹⁴⁵ Ženy, využijte antidiskriminační zákon. In: *Listy.mesto-most.cz* [online]. [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://m.listy.mesto-most.cz/zeny-vyuzijte-antidiskriminacni-zakon/d-7750>

¹⁴⁶ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

3.3 Zaměstnanost

Jakmile byly během pandemie Covid-19 uzavřené školy a předškolní zařízení, domácnosti samoživitelek ucítily tvrdý náraz a sice ten, že nemohly pracovat.¹⁴⁷ Dopady pandemie Covid-19 zakusila celá společnost, hlavně v zaměstnanosti. Důsledek tohoto onemocnění na zaměstnanost je přímý a nepřímý. Přímým vlivem jsou opatření, která uzavřela provoz zaměstnavatele, karanténa nařízená zaměstnanci či onemocnění zaměstnance. Nepřímým vlivem na zaměstnanost se myslí zeslabení výroby a služeb. Zasaženy byly převážně tyto obory jako je cestovní ruch, pohostinství či pobytové služby). Menší vliv zaznamenal průmysl a oblasti, které si naopak polepšily byly doručovací služby, rozvážkové služby a vlastně celá oblast internetového obchodu.¹⁴⁸

Práce naplňuje hned několik našich potřeb:

- seberealizace, umožňuje využití svých schopností a dovedností,
- finanční nezávislost, díky které je zabezpečena rodina, také osvobození se,
- životní jistota,
- životní řád,
- sociální zázemí, tím se myslí vztahy v práci, přátelé atd.
- citové odezvy, emocionální ocenění jako být úspěšný, oceněný.¹⁴⁹

V práci můžeme hovořit s kolegy, setkávat se s jinými lidmi, uzavírat přátelství. Práce dává životu řád a plní nezastupitelnou roli pro smysluplný a plnohodnotný život člověka.¹⁵⁰ Všechny ženy z mého výzkumu jsou velmi pracovité a pracovat chtěly vždy, díky pandemii jim byly možnosti pracovat znemožněny.¹⁵¹

3.4 Chudoba žen samoživitelek

Co si lze představit pod pojmem chudoba? Já osobně si představím nezávidění hodnou situaci, kdy máte v peněžence nějaký finanční obnos, kterým je nutné pokrýt základní nevyhnutelné položky, jako je například nájem, protože bydlet přeci někde musíte. Dále jsou to základní potraviny, potřeby, a tím není myšlen žádný luxus. Když se do té peněženky podíváte a zjistíte, že ani na ten normální základ to nestačí?! Být chudou matkou samoživitelkou je zostuzující zkušenost, která podrývá nejen důvěru samu v sebe, ale snižuje především lidskou důstojnost.

Chudoba je fenoménem, který existuje od počátku lidského bytí a je tu s námi stále, byť se nacházíme v 21. století.¹⁵² Chudobu například vystihuje jedna ze slovníkových definic, která zní: „*Chudoba je nedostatek zdrojů, u člověka pak stav hmotného nedostatku.*“ Zde je třeba doplnit i to, že chudoba se netýká jen hmotných statků, ale týká se i nehmotných věcí. Samoživitelky sužuje opuštěnost, chybějící vztahy a sociální vazby, které paradoxně mohou být zdrojem ještě většího utrpení, než je třeba hlad, nebo

¹⁴⁷ Srov. I MENZEL, A., MIOTTO, M. Rozdílné ekonomické dopady krize covid-19 na muže a ženy v Česku. In: *Idea.cerge-ei.cz* [online]. [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: https://idea.cerge-ei.cz/images/COVID/IDEA_Gender_dopady_covid-19_cerven_21.pdf. s. 11.

¹⁴⁸ Srov. CVRČEK, F. a H. JERMANOVÁ, ed. *Metamorfózy práva ve střední Evropě 2020: právo a krize*. s. 158.

¹⁴⁹ Srov. BUCHTOVÁ, B. et al. Kvalita života. *Ipvz.cz* [online], [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://www.ipvz.cz/seznam-souboru/515-kvalita-zivota-sbornik-prispevku-z-konference-konane-25-10-2004vtreboni.pdf>, s. 81.

¹⁵⁰ Srov. SEKOT, A. *Sociologické problémy společnosti*. s. 57.

¹⁵¹ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

¹⁵² Srov. KOTÝNKOVÁ, M. *Sociální ochrana chudých v České republice*. s. 7.

bolest těla, nemoc. Chudoba potrápí člověka nejen na fyzické úrovni, ale i na té duševní. Velmi často se u samoživitelek objevují úzkosti a obavy o budoucnost.¹⁵³

OSN definuje chudobu takto: „Chudoba je základní odepření možnosti a příležitostí a znesvěcení lidské důstojnosti. Znamená to neschopnost efektivně se podílet na životě společnosti. Znamená to mít nedostatek k uživení a ošacení rodiny, nemít školu nebo nemoci navštívit nemocnici, nemít půdu k vypěstování jídla nebo práci, aby si člověk vydělal na živobytí, nemít přístup k úvěrům. Znamená to nejistotu, bezmocnost a vyloučení jedinců, domácností či komunit. Znamená náchylnost k násilí a často to také znamená žít v omezeném a zranitelném prostředí bez přístupu k čisté vodě či hygienickým zařízením.“¹⁵⁴

Status „samoživitelka“ neznamena a ani neposkytuje žádné výhody natož ulevování. V našem státě moc podpory a pomoci matky samoživitelky nemají. Existuje nějaký extra příspěvek pro tyto ženy? „Neexistuje. A to přesto, že se jedná o stále rostoucí kriticky ohroženou skupinu přímo závislou na pomoci zvenku.“¹⁵⁵

Velký počet samoživitelek si přivydělává brigádami, pracují tedy na dohodu o provedení práce či na dohodu o provedení činnosti. Pandemie Covid-19 je bohužel o tyto možnosti výdělku často připravila.¹⁵⁶ Mnoho žen samoživitelek pracuje jako lehká děva v sexbyznysu kvůli rychlému získání peněz.¹⁵⁷ Přijít o práci je nepříjemnou životní zkušeností a její dopady u matky samoživitelky mohou být drtivé. Nejen, že přijde o zdroj peněz, ale zároveň pocituje, že je nepotřebná a pochybuje o sobě. Tím, že ztratí práci, ztrácí nejen pocit vlastní hodnoty, ale přichází i o sociální kontakt s lidmi. Dalším rizikem výpadku peněz mohou být vyhozené vztahy mezi přáteli a rodinnými příslušníky.¹⁵⁸ Pandemie Covid-19 zapříčinila okamžité zastavení ekonomiky, a tím samoživitelkám velmi zkomplikovala a znepříjemnila život.¹⁵⁹

Za hranici chudoby se považuje životní minimum. „Životní minimum je minimální společensky uznaná výše peněžních příjmů k zajištění výživy a zabezpečení základních potřeb jedince.“¹⁶⁰ Jedná se o základní potřeby člověka, jimiž jsou: potraviny, bydlení, oblečení, ochrana zdraví, kulturní úroveň a udržování určitého intelektu.¹⁶¹

¹⁵³ Srov. AMBROS, P., ed. *Nouze, chudoba, bohatství: výhledy do postrestituční epochy života církvi: kolektivní monografie*. s. 19-20.

¹⁵⁴ ČERMÁK, P. Jak chudý (bohatý) je chudý Čech. In: *Peníze.cz* [online]. [cit. 28.10.2021]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/hdp/54135-jak-chudy-bohaty-je-chudy-cech>

¹⁵⁵ WAGNER, D. F. Komu se hodí dělat ze samoživitelek fackovacího panáka. In: *Heroine.cz* [online]. [cit. 28.12.2021]. Dostupné z: <https://www.heroine.cz/spolecnost/3005-komu-se-hodi-delat-ze-samozivitelek-fackovaciho-panaka>

¹⁵⁶ Srov. DVOŘÁKOVÁ, P. Duševní zdraví samoživitelek v ohrožení: Je to na zhroucení, děti mě vidí brečet. In: *Denikreferendum.cz* [online]. [cit. 22.10.2021]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/32335-dusevni-zdravi-samozivitelek-v-ohrozeni-je-to-na-zhrouceni-deti-me-vidi-brečet>

¹⁵⁷ BÍLKOVÁ, V. *Sociální aspekty práce v sexbyznysu na území Jižních Čech* [online]. České Budějovice, 2021 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/kp5lra/>.

¹⁵⁸ Srov. BERNDT, Ch., *Odolnost: nepřítel osudu lze překonat*. s.18-19.

¹⁵⁹ Srov. ČESKÝ ROZHLAS. Matky samoživitelky na trhu práce tahají za kratší konec provazu, upozorňuje Kodyšová z Aperió. In: *Plus.rozhlas.cz* [online]. [cit. 30.10.2021]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/matky-samozivitelky-na-trhu-prace-tahaji-za-kratsi-konec-provazu-upozornuje-8239608>

¹⁶⁰ MPSV ČR. Životní a existenční minimum. Průvodce. In: *MPSV ČR.cz* [online]. [cit. 30.10.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/zivotni-a-existencni-minimum1>

¹⁶¹ Srov. *Chudoba, nezaměstnanost: a další témata Pražské školy alternativ: Pražská škola alternativ - sborník 06*. s. 13.

„Existenční minimum je minimální hranice peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití.“¹⁶² Existenční minimum postačuje na uhrazení nejnižších výdajů na základní životní potřeby člověka a jeho úkolem je ochránit člověka před bídou a nedostatkem.¹⁶³

Fakta o chudobě dle OSN: „Počet lidí žijících v extrémní chudobě se od roku 1990 celosvětově snížil z 1,9 miliardy lidí na méně než polovinu. Jejich počet ale stále přesahuje 836 milionů. Každý pátý člověk v rozvojových zemích žije za méně než 1,25 USD na den. Za posledních 25 let se vymanila z chudoby miliarda lidí. Z velké části je nutné tento úspěch přičíst Východní Asii, kde míra chudoby klesla z 52 procent v roce 1990 na 10 procent v roce 2010 na méně než jedno procento v roce 2015. Dopady pandemie Covid-19: v extrémní chudobě bude žít dalších 71 milionů lidí.“¹⁶⁴

Chudoba znamená porušování a nerespektování základních lidských práv a bohužel je to neustále a opakovaně opomíjeno. Je nutné a žádoucí na chudobu nejen důrazně upozornit, ale zařadit ji mezi ta nejhorší a největší porušování lidských práv. Lidé, kteří v chudobě žijí a kteří s ní dennodenně zápasí, usilují o důstojnost stejně jako všichni ostatní. Všeobecná deklarace lidských práv vyhláší různá práva, především zajištění zdraví a blahobytu, což zahrnuje potravu, ošacení, bydlení, ale i lékařskou péči.¹⁶⁵ V deklaraci lidských práv je uvedeno i následující: „Každý má právo na to, aby vládl takový sociální a mezinárodní řád, ve kterém by práva a svobody stanovené v této deklaraci byly plně uplatněny.“¹⁶⁶

Z mého výzkumu vyplynulo, že existenční starosti matek samoživitelek během covidové pandemie zesílily, ba dokonce přímo vygradovaly. Jídlo je možná pro někoho samozřejmostí, ovšem matky samoživitelky mnohdy neměly finanční zdroje na to, aby koupily základní potraviny a nemohou si dovolit například zakoupit ovoce či zeleninu. Výzkum ukázal, že největším kamenem úrazu byla obrovská finanční propast, do které se samoživitelky dostaly, a zde je velmi podstatné si uvědomit, že tato situace nebyla způsobena jejich vinou.

Covidová pandemie zasypala ženy samoživitelky doslova jako lavina a zůstávaly dočista bez finančních zdrojů. V době covidové krize se samoživitelkám zvedly náklady na domácnost, musely každý den dětem vařit.¹⁶⁷

Milující matka vždy upřednostní své děti, dokáže leckde ušetřit, ať je to na jídle, drogerii, oblečení atd. Ovšem pandemie ženy samoživitelky zaskočila takovým způsobem, že nedokázaly a ani nemohly zafinancovat své základní potřeby. Dále výzkum poskytl informace o tom, že ženám samoživitelkám chyběly peníze na bydlení. Tato obava trápila většinu žen z výzkumu.

Ženy samoživitelky se při hledání pomoci na úřadě dozvídají, že si měly dávat peníze na stranu.¹⁶⁸ Zde mne ihned napadají otázky, z čeho by si matka samoživitelka

¹⁶² MPSV ČR. Životní a existenční minimum. Průvodce. In: MPSV ČR.cz [online]. [cit. 30.10.2021].

Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/zivotni-a-existencni-minimum1>

¹⁶³ Srov. Chudoba, nezaměstnanost: a další témata Pražské školy alternativ: Pražská škola alternativ - sborník 06. Praha: Ekumenická akademie Praha, 2012, s. 13.

¹⁶⁴ OSN. Fakta o chudobě. Osn.cz [online]. [cit. 28.10.2021]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/sdg-1-vymytí-chudobu-ve-vsech-jejich-formach-vsude-na-svete/fakta/>

¹⁶⁵ Srov. SOCIAL WATCH Zpráva Social Watch 2009: lidé na prvním místě: [jediná cesta ze současné ekologické a ekonomické krize je investovat do lidí: průběžná zpráva o globálním vývoji v oblasti vymýcení chudoby a genderové spravedlnosti.], s. 31-32.

¹⁶⁶ UNITED NATIONS. Všeobecná deklarace lidských práv. Osn.cz [online]. [cit. 27.12.2021]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/12/UDHR_2015_11x11_CZ2.pdf, s. 58.

¹⁶⁷ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

měla dávat peníze stranou? Jak by si mohla vytvářet rezervy na horší časy? Pokud by ženy něco našetřily, stejně tak velmi brzy do svých finančních rezerv opět sáhnou a mohou také snadno spadnout do dluhů, protože přeci nepůjdou s dětmi bydlet na ulici nebo pod most. Vždyť střecha nad hlavou je naprostý základ, tak proč by ženy samoživitelky měly žít nuzně nebo bydlet v nedůstojných podmínkách? Jak již bylo řečeno, ženy samoživitelky nemají velké rezervy, ba mnohdy žádné, ale díky covidové pandemii i o to málo, co měly, velmi rychle přišly. Stalo se tak zavřením pracovišť, rušením pracovních míst, případně kvůli domácí výuce musely svou práci omezit, a tak veškeré rezervy došly úplně. Finanční rozpočet žen samozivitelek utrpěl velký zásah a na boj s touto situací je nutné vynaložit značné úsilí.

Ženy z realizovaného výzkumu se samozivitelkami staly nedobrovolně, protože čelily partnerově nadvládě, síle a domácímu násilí.¹⁶⁹ Dále se potýkají se splácením půjček či dluhů. Situaci jim navíc komplikuje skutečnost, že se nemohou opřít ani o své příbuzné či přátele.¹⁷⁰

V ČR žije více než 10 % lidí v chudobě, což znamená cca. 1 milion lidí. Chudoba hrozí 33 % domácnostem v čele s jedním rodičem. Ženy samoživitelky jsou zranitelnou skupinou a chudoba jim způsobuje drtivé následky. Existuje fenomén „pracujících chudých“, týkající se pracujících lidí, jejichž výdělek, který formálně je nad hranicí ohrožení příjmovou chudobou, jim neumožňuje našetřit či si ukládat peníze bokem. To pro ně představuje zásadní potíže. Problém s nečekaným výdajem kolem deseti tisíc korun nepokryje kolem 25 % domácností. Zde vyvstávají i slabiny v nastavení vyplácení dávek, hrozí zde ztráta bydlení.¹⁷¹ Chudoba je okem neviditelné znevýhodnění, ovlivňuje děti například ve vzdělávání, motivaci něčeho v životě dosáhnout, zároveň může narušovat vztahy s vrstevníky a celkově tak poškodit vývoj mladé a dospívající osobnosti.¹⁷²

Negativní dopady pandemie zakusily především ženy s nízkým příjmem, které navíc strádají nedostatečnou finanční podporou státu. Tyto ženy jsou tak ohroženy nejen na kvalitě života, ale jsou ohrožena i jejich práva. Naprosto zde chyběla reflexe dopadů vládních opatření především na ohrožené, zranitelné samoživitelky.¹⁷³ Dle odhadů se díky pandemii Covid-19 do chudoby dostane 35 000 dětí v České republice.¹⁷⁴

Chudobu by mohla snížit tzv. důstojná mzda. „*Minimální důstojná mzda je odměna za práci za běžnou pracovní dobu, která pracujícím a jejich domácnostem poskytuje dostatek finančních prostředků k životu, který je většinou společnosti vnímaný jako určitý základní standard.*“¹⁷⁵ Týká se především lidí pracujících na plný pracovní

¹⁶⁸ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

¹⁶⁹ Viz vlastní výzkum příloha č. 2. KP 1

¹⁷⁰ Srov. STEM. Situace samoživitelů a samozivitelek v koronavirové krizi. In: *Stem.cz* [online]. [cit. 24.08.2021]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/situace-samozivitelu-a-samozivitelek-v-koronavirove-krizi/>

¹⁷¹ CHARITA ČR. Powerty Watch Report 2021 – Czech Republic. *Charita.cz* [online], [cit. 30.10.2021]. Dostupné z: <https://www.charita.cz/res/archive/027/003452.pdf?seek=1634287641>, s. 2-3.

¹⁷² DONIO. Pomohli jste samozivitelkám bez alimentů v době Covidu. *Donio.cz* [online]. Donio 2021 [cit. 30.10.2021]. Dostupné z: <https://www.donio.cz/SamozivitelkyBezAlimentu>

¹⁷³ REKONSTRUKCE STÁTU. Expertky na lidská práva: Dopady pandemie nejvíce pocítují ohrožené skupiny obyvatel. In: *Rekonstrukcestatu.cz* [online]. [cit. 24.8.2021]. Dostupné z: <https://www.rekonstrukcestatu.cz/archiv-novinek/expertky-na-lidska-prava-dopady-pandemie-nejvice-pocituji-ohrozene-skupiny-obyvatel>

¹⁷⁴ UNICEF. Chudoba po pandemii COVID-19 ohrožuje 35 000 dětí v Česku. *Unicef.cz* [online], [cit. 30.10.2021]. Dostupné z: <https://www.unicef.cz/wp-content/uploads/2021/09/Chudoba-po-pandemii-COVID-19-ohrozuje-35-000-deti-v-Cesku.pdf>, s. 1.

¹⁷⁵ CAMOVA, A. Co to je důstojná mzda? *Dustojnamzda.cz* [online]. [cit. 30.10.2021]. Dostupné z: <https://www.dustojnamzda.cz/co-to-je/>

úvazek, pro něž je obtížné uhradit veškeré poplatky spojené s chodem domácnosti. Potýkají se s dluhovými problémy, neboť nemají žádné naspořené peníze. Tito lidé velmi často pracují i ve svůj volný čas, a to má neblahý vliv jak na jejich zdraví, tak i na rodinu. Chudoba hrozí především samoživitelkám.¹⁷⁶ Chudoba se dnes dotýká lidí, kteří svou situaci nemohou nijak ovlivnit, příkladem je epidemie Covid-19.¹⁷⁷

¹⁷⁶ Srov. CAMOVA, A. Proč? *Dustojnamzda.cz* [online]. [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://www.dustojnamzda.cz/proc/>

¹⁷⁷ Srov. BĚLÍČEK, J., ŠPLÍCHAL, P. První rok pandemie v Česku: dokonalá ukázka oligarchického vládnutí. In: *A2larm.cz* [online]. 2022 [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2021/03/prvni-rok-pandemie-v-cesku-dokonala-ukazka-oligarchickeho-vladnuti/>

4 Zjišťování problémů žen samoživitelek v době pandemie

Výzkum se zabývá zjišťováním konkrétních problémů, které pandemie přinesla ženám samoživitelkám, jež jsou jednou z nejohroženějších skupin sociální práce. Pro realizaci výzkumu byly zvoleny následující výzkumné otázky:

1. Jaké nepříznivé situace pandemie Covid-19 způsobila samoživitelkám?
2. Jaká opatření ženy samoživitelky nejvíce zasáhla?
3. Jaký druh pomoci nejvíce samoživitelky využily pro své rodiny?

V první fázi výzkumu jsem vyhledávala a sbírala podrobnější informace k tomuto tématu. Komunikační partnerky¹⁷⁸ jsem získala prostřednictvím prostého záměrného výběru. Prostý záměrný výběr znamená, že výzkumník do výzkumu zařazuje osoby, které splňují podmínky a kritéria výzkumu a zdají se být pro něj vhodné.¹⁷⁹ Tento výběr jsem uskutečnila dvěma způsoby. Prvním byla výzva sdílená na mém osobním facebookovém profilu, kdy jsem žádala své přátele o sdílení mého příspěvku. V příspěvku jsem žádala o spolupráci ženy samoživitelky mající zájem podílet se a spolupracovat se mnou na výzkumu pro diplomovou práci. Druhou variantu jsem uskutečnila tak, že jsem oslovila neziskovou organizaci Klub svobodných matek s žádostí o spolupráci na mé diplomové práci. S touto organizací jsem již kooperovala při psaní mé bakalářské práce. Oslovila jsem paní ředitelku Pavlouskovou s žádostí o uveřejnění žádosti o spolupráci na facebookových stránkách organizace. Skupina již není veřejná, jednala jsem s pracovnící Klubu na žádost paní ředitelky. Tato žena zveřejnila mou výzvu a poté mi poslala seznam emailových adres zájemkyň o můj výzkum pro diplomovou práci.

Následně jsem všechny respondentky mailem obeslala. Ženy byly požádány o telefonní číslo, byla jim sdělena přibližná doba trvání hovoru. Rozhovory byly uskutečněny během měsíce září roku 2021. Pro výzkum v diplomové práci byl zvolen kvalitativní výzkum.¹⁸⁰

Výzkumný soubor sestává z 8 žen, které jsou samoživitelkami. 7 samoživitelek jsou členkami neziskové organizace Klub svobodných matek. 8. samoživitelka z výzkumného souboru nespadá pod žádnou organizaci. Podstatným kritériem k účasti komunikačních partnerek na výzkumu bylo sdílení osobních informací, kterými jsou věk, dosažené vzdělání, momentální zaměstnání, počet dětí a jejich věk. Dalším společným znakem těchto žen je nepříznivá životní situace, jež se vykazuje především nedostačující finanční situací, mající za následek nedostatečné podmínky k důstojnému životu.

¹⁷⁸ Toto označení se používá pro osoby, které se účastní rozhovoru a dotazování ve výzkumu.

¹⁷⁹ Srov. MIŠOVIČ, J. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*, s. 43.

¹⁸⁰ Kvalitativní výzkum umožňuje zaměřit se hlouběji do zkoumaného problému, a navázat s komunikačními partnery úzký vztah. Díky sdíleným prožitkům a otevřenosti komunikačních partnerek výzkum vede k hlubšímu porozumění studovaného fenoménu; srov. MIŠOVIČ, J. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*., s. 23-24. Důraz je kladen zejména na oboustranné vcítění a pochopení mezi výzkumníkem a komunikačním partnerem. Komunikační partnerky jsou zkoumány ve svém přirozeném prostředí. Kvalitativní výzkum si žádá velmi dobrou zkušenost se zkoumanou oblastí, předvídavost a přizpůsobivost, ale i vědomí určitého rizika a také větší množství času pro sběr dat a jejich vyhodnocování; tamtéž, s. 36-38.

Ve druhé fázi výzkumu jsem si nejprve stanovila schéma rozhovoru, konkrétně okruhy, jichž jsem se při rozhovoru držela a které bylo žádoucí prodiskutovat. Dále jsem si připravila konkrétní otázky týkající se jednotlivých okruhů. V rozhovoru jsem před otevřením tématu používala vstupní otázky. Vstupní otázky se používají k zahájení rozhovoru.¹⁸¹ Dále jsem během rozhovoru kladla specifikující a přímé otázky. Specifikující a přímé otázky podněcují k přímé odpovědi a používají se k získání preciznějšího popisu předešlých všeobecných výpovědí.¹⁸² V případě doptávání se na určitou věc jsem použila navazující a zjišťovací otázky. Použitím navazujících a zjišťovacích otázek docílíme opakovaného zaznění zásadních výrazů, nebo požádáme o detailní popis příběhu.¹⁸³ Před samotným rozhovorem jsem se komunikačních partnerek zeptala, zda by mi zprvu mohly jako první sdělit ze svého pohledu a zkušenosti, jakým způsobem se jich dotkla pandemie Covid-19. Jak se měly před samotnou pandemií a během ní?

Hlavní okruhy pro rozhovory

1. obtíže způsobené pandemií
2. finanční dopady
3. psychické dopady na rodinu a vztahy v rodině
4. využití služeb, dávky
5. podpora státu
6. opatření vlády
7. finanční zajištění
8. neziskový sektor

Ve třetí fázi výzkumu jsem nejdříve všechny nahrávky rozhovorů převedla do textové podoby pomocí doslovné transkripce. Nejprve jsem si vytvořila osnovu pro rozhovor, tzn. oddělovala jsem otázky a odpovědi vždy na nový řádek. Tento způsob mi umožňoval neustálý přehled o rozhovoru, dobře se v něm orientuji a mohu se k němu dle potřeby vracet. Přepisy celých rozhovorů jsou k nahlédnutí v příloze č. 2.

Každý rozhovor jsem rozdělovala na významové jednotky, které jsem pojmenovala určitým názvem, který tvořilo jedno slovo. Jednalo se vždy o celek, jenž měl stejný význam a je žádoucí, aby významový celek zůstal pohromadě. Kódovala jsem celé odstavce či věty.¹⁸⁴ Tato část analýzy je nazývána otevřené kódování a spočívá v označování a kategorizování pojmů za pomoci důkladného zkoumání údajů.¹⁸⁵ Data jsem ještě dále rozlišovala technikou zvanou metoda vytváření trsů. Pomocí této metody lze data dále třídit dle jejich podobnosti. Společným znakem jednoho trsu mohou být například všechny úseky z vyprávění osob, které souvisí s jedním vymezeným tématem.¹⁸⁶

Pro výzkum byla dodržována zásadní etická pravidla. Jedním z prvních pravidel je nutnost získání informovaného souhlasu od všech účastníků výzkumu. Účastník je předem seznámen s účely a průběhem výzkumu. Všem účastníkům byla zaručena a garantována anonymita. Během rozhovoru docházelo k otevření emočních témat a bylo proto nezbytné přistupovat k účastníkům citlivě a empaticky.¹⁸⁷

¹⁸¹ Srov. MIŠOVIČ, J. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor.*, s. 89.

¹⁸² Srov. tamtéž s. 90.

¹⁸³ Srov. tamtéž s. 90.

¹⁸⁴ Srov. tamtéž s. 163-166.

¹⁸⁵ Srov. STRAUSS, A. L. aj. CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*, s. 43.

¹⁸⁶ Srov. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*, s. 221.

¹⁸⁷ Srov. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 155-156.

Komunikační partnerky se hlásily ke spolupráci na diplomové práci samy a dobrovolně. Byly informované o záměru výzkumu, souhlasily s poskytnutím citlivých a důvěrných informací, souhlasily s nahráváním rozhovoru a byla jim zajištěna anonymita. Komunikační partnerky byly ujistěny, že jejich sdělované informace jsou důvěrné a že informace získané z rozhovorů slouží pouze pro účely diplomové práce, stejně tak jejich publikování. Po ukončení rozhovoru jsem komunikačním partnerkám poděkovala za jejich ochotu a pomoc podílet se na mém výzkumu do diplomové práce.

Tabulka 1 Stručný přehled komunikačních partnerek ¹⁸⁸

Komunikační partnerka č.	Věk	Vzdělání	Děti	Zaměstnání
1.	43 let	SŠ	dcera 5 let	Telefonní operátorka
2.	44 let	vyučená	dcera 12 let, syn 8 let	OSVČ
3.	39 let	SŠ	děti 16 let, 12 let, 10 let	Úvěrový specialista
4.	39 let	SŠ, vyučená	dcera 5,5 roku	OSVČ
5.	45 let	VŠ	syn 23 let, syn 19 let, dcera 17 let, dvojčata 8 let	Nemocenská (ID) (administrativa)
6.	41 let	ZŠ	syn 22 let, dcera 21 let, syn 10 let	Brigáda
7.	41 let	SŠ s maturitou	dcera 4 roky a dcera 7 let	nezaměstnaná
8.	40 let	VOŠ	dcera 3,5 roku	Vychovatelka asistentka pedagoga

¹⁸⁸ Vlastní zpracování.

Výsledky výzkumu

Kompletní přepisy rozhovorů jsou uvedeny v příloze č. 2.

První okruh rozhovoru, jehož tématem byly obtíže způsobené pandemií, byl zároveň otevřením rozhovoru. Ptala jsem se komunikačních partnerek na to, jaké obtíže jim pandemie způsobila, kam až je dostala a kde se jich nejvíce dotkla. 7 komunikačních partnerek č. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 z 8 se shodlo na tom, že znatelně pocítily finanční propad a nacházely se ve finanční tísní. Dále 4 komunikační partnerky č. 1, 2, 4, 6 z 8 potvrzují, že velký problém v době pandemie Covid-19 byla hlavně práce, která se nedala sehnat. Všechny 8 žen samozivitelek hodnotí tuto dobu jako psychicky náročnou, cítily se opravdu na dně a psychické dopady zakusila celá rodina včetně dětí.

Druhý okruh rozhovoru se zabýval finančními dopady. Zde jsem se komunikačních partnerek ptala na jejich zaměstnání či jeho ztrátu a snížení finančního příjmu. Komunikační partnerky č. 1, 2, 4, 6 zjistily, že byly v tomto období nezaměstnatelné. 2 komunikační partnerky č. 2, 3 nemohly svou práci vykonávat jako OSVČ. Komunikační partnerky č. 1, 5, 6 přišly o svou práci. Komunikační partnerky č. 1, 4, 7, 8, sdělují, že na pracovním trhu je zřejmá diskriminace žen kvůli dětem. Komunikační partnerky č. 1, 7 si musely půjčit peníze na překlenutí některého z období. Všechny 8 žen z výzkumu potvrdilo, že výše jejich dosavadních příjmů byla po příchodu pandemie razantně snížena.

Komunikační partnerka č. 1 říká: „*Pandemie mě zasáhla v tom, že jsem si vytvářela dluhy u kamarádů, abych nepřišla o bydlení, aby mi nevypli elektriku, abych mohla mít aspoň takové spojení se světem. Takovou tu realitu, střechu nad hlavou.*“ Dále o pandemii říká: „*Dostala mě ta doba na dno, kdy jsem prostě jednoducho rozmýšlela, že čiže dám dceři celý rohlík nebo půlku rohlíku na večeři a ráno že jí dám tu druhou půlku.*“ Nemohla koupit dceři ani ovoce. Smutně říká: „*.....se podívám do té peněženky a mám tam stovku a řeknu jí prosím tě promiň, ale já na ty banány nemám. Jsou to blbé banány za 20 korun! Opravdu přijde období, kdy ta maminka na to nemá.*“

Tím, že se dávky jako je hmotná nouze a příspěvek na bydlení vypočítávaly zpětně, kdy ještě byla pracovně činná, nedostala vlastně vůbec nic. Paradoxní ovšem je to, že jí bylo řečeno, že si měla dělat finanční rezervy. „*... prostě mi jednoducho říkali, že jsem si měla odkládat, ale z čeho jsem si měla odkládat, když jsem si doplatila předešlé dluhy a defacto teď jsem si je navalila znovu.*“¹⁸⁹

Komunikační partnerka č. 2 dobrala podporu, měla jen přídatky na děti a alimony, které činily 3 tisíce korun, říká: „*To byla neskutečná doba*“ a bylo to těžké. Musela vyjít s velmi nízkým rozpočtem a uvádí: „*To fakt bylo hrozný. Ale tak asi přežije se všechno.*“¹⁹⁰

¹⁸⁹ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

¹⁹⁰ Tamtéž.

Komunikační partnerka č. 3 sdělila: „Já jsem ze začátku měla rezervy, a potom už prostě nebyly, do toho ten tatínek neplatil alimenty už 7 měsíců a do toho jsme se začali soudit o děti, takže další náklady vlastně na právníka a na soudní řízení, takže když ty finance nebyly, tak pak jsem dostala doporučení, abych si zažádala o příspěvky na bydlení, příspěvky na děti, a ty jsem dostala.“ Práce a peníze nebyly, měla velké obavy, jak uhradí nájem za bydlení.¹⁹¹

Komunikační partnerka č. 4 se vyjádřila takto. „Já jsem na tom byla ještě dobře, protože jsem měla podporu a nezůstala jsem úplně bez příjmu, samozřejmě nemít úspory nějaký, tak jako nevím.“ Jenže když podpora za dva měsíce měla skončit, sděluje: „Oni mi neměli co nabídnout a nechtěli se mnou o tom vůbec mluvit, byli strašně hodný ale schovávali se přede mnou, protože já jsem navíc jako chtěla po nich vědět, že jo, ja jsem říkala, no tak jako musíte mi nějak pomoci, protože jako mě za dva měsíce skončí podpora a jako já se nemůžu jít pást prostě, já potřebuju fungovat že jo. A teď oni jako krčí téma ramenama, a vlastně doufaj, že si jako nějak poradíte.“ Práce nebyla a zaměstnat ji nikdo nechtěl a pomoci od úředníků se též nedočkala.¹⁹²

Komunikační partnerce č. 5 říká: „Já si myslím, že se mi snížily ty finance, dříve jsem měla šestihodinový úvazek, ale kvůli zdravotnímu stavu tím že jsem z neurologického důvodu skončila na dlouhodobé nemocenské a nemohla jsem se tam potom vrátit, takže mi vypověděli smlouvu, tak mi potom neurolog nechal doběhnout tu nemocenskou, takže jsem pak stejně s tím ID 2. stupně musela jít na pracovní úřad, já mám v papírech o 60 % sníženou pracovní schopnost, můj praktický doktor se diví, že s mojí diagnózou nemám plný důchod.“ Její diagnóza je roztroušená skleróza a k tomu má nyní kardiologické problémy. Dále sděluje, že nájem za bydlení uhradil její tatínek.¹⁹³

Komunikační partnerka č. 6 se svěřuje: „Díky pandemii já jsem přišla o práci o stabilitu, sice jsem dělala u bezpečnostní agentury, ale pracovala jsem v klidu, nikdy jsem nebrala žádné dávky od státu, jen přídavky na děti a vždycky jsem si to zvládala sama. Tím, že vypukla ta epidemie, tak vlastně nám rušili ty práce, protože zavíraly se ty hotely a spousta věcí, tak oni se nás zbavovali, neprodloužili nám smlouvy a nebo chtěli na dohodu o provedení práce a ne hlavní pracovní poměr, všechny, co mohli, tak vlastně vyhodili.“ Ztrátou práce přišla o peníze, vzhledem k tomu, že trpěla posttraumatickou poruchou se její psychické problémy nyní pod tlakem nejistoty znovu vrátily. Měla velký strach, že nebude moci uhradit nájemné za bydlení.¹⁹⁴

Komunikační partnerka č. 7 tím, že zůstala s dětmi doma říká: „... zvedly se mi náklady, spousta politiků tvrdí, že lidi museli přes koronu ušetřit, tím, že neutráceli, ale ono se to zdá, protože s tím dítětem musíte doma vyvařovat obědy, které původně byly zaplacené ve školce, bylo to finančně náročnější...“ Dostala se na finanční dno. Když si šla zažádat o dávky hmotné nouze musela si na jeden měsíc vypůjčit peníze, aby vůbec vyšla. „...už byly situace, kdy já jsem měla i 50 Kč na týden, kdy jsem musela koupit skelety, navařit polívku a nedej bože půjčit si třeba peníze je pro mě úplně černá můra, pak nevím, kdy to splatím, nevím komu, zatím mám pár známých, kteří to zatím neřeší, ale nejsem na tom tak špatně jako jiné maminky a já se toho strašně bojím, proto jsem pořád ještě naživu, bojuju a snažím se jo.“¹⁹⁵

¹⁹¹ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

¹⁹² Tamtéž.

¹⁹³ Tamtéž.

¹⁹⁴ Tamtéž.

¹⁹⁵ Tamtéž.

Komunikační partnerka č. 8 ztratila přivýdělek k rodičovskému příspěvku a říká: „... přivydělávala jsem si jakoby jógou, což bylo nějak neoficiálně, že je tady jógový studio, vlastně majitelka proplácela holkám, co tam vedly taky tu jógu, takže to jsem měla k tomu přivýdělek jednou tejdně, ale taky to jako udělalo něco měsíčně. A teď já právě, jsem se kvůli tomu s ní domluvila, že bych to chtěla dvakrát tejdně, říkám, tak se sem stěhuju, tak aby to, abychom utáhly ten nájem. Takže jsem to měla domluvený, že to bude dvakrát tejdně, a tím, jak se stal ten lockdown, tak vlastně už to nebylo vůbec potom no. Že to vlastně zavřelo, a i když to potom v létě na chvíli otevřeli, tak ty lidi potom stejně nechodili, takže tím člověku vypadnul příjem. Takže bych řekla, že to bylo takový blbý jako, finančně to bylo blbý.“ Finančně a psychicky jí vypomáhal její otec. Poté měla práci, jenže tuto pozici dál zaměstnavatel bohužel neobnovil a zůstala znovu doma bez práce a opět neměla žádné peníze. Nechtěla jít na hmotnou nouzi, vnímala ji jako strašák, ale nakonec si dávky vyřídila. Toto rozhodnutí zpětně hodnotí kladně, neboť v zaměstnání plat byl nepřiměřený a nízký a nemusí k tomu platit ještě jesle.¹⁹⁶

Komunikační partnerka č. 1 od Úřadu práce navštěvovala placený účetní kurz, po němž měla nastoupit do zaměstnání jako účetní. Kvůli nemocné lektorce byl kurz úplně zrušen a tato žena o vše přišla. Poté byla s dcerou doma a byla vlastně nezaměstnatelná a říká: „Takže od té doby jsem byla nezaměstnaná, dceru doma a nebyla šance se někde zaměstnat.“¹⁹⁷

Komunikační partnerka č. 7 chtěla nastoupit do práce, neboť jí končil rodičovský příspěvek, ale skončila díky tomu na hmotné nouzi: „Já jsem do práce měla nastoupit už letos v dubnu, ale do školky mohly jenom předškoláci, mladší děti nemohly, a já jsem měla nastavený rodičák do konce dubna, s tím, že už můžu do práce, říkala jsem si, že v dubnu už ta korona bude lepší, že už musím do prázdnin najít někde práci..., ... takže jsem musela zůstat s mladší doma a poslední rodičovskou dávku jsem si musela rozdělit do posledních tří dávek do června, kdy ta mladší měla 4 roky.“¹⁹⁸

Komunikační partnerka č. 2 před vypuknutím epidemie chtěla s partnerem podnikat, říká: „Já jsem odešla z práce s tím, že jsme si ještě s bývalým partnerem měli otevřít obchod a šla jsem na pracák, než vypukla ta první vlna toho covidu“, odešla ze zaměstnání a byla vedená na Úřadě práce. Děti byly dlouho doma, podpora došla. Situaci vyřešila takto: „udělala jsem si živnosták, že budu kytky vázat doma. Z nouze slátaný, protože už jsem nevěděla kudy kam. A navíc ještě ty děcka já jsem ani vlastně do práce nemohla nastoupit, protože oba byli doma, a to fakt prostě všechno stálo že, nikde vlastně ani nepřijímali, já jsem ani nemohla kde, protože co bych s nima udělala že?“¹⁹⁹

Komunikační partnerka č. 3 říká: „Já jsem vlastně v lednu nastoupila na OSVČ, a v březnu se zavřela republika, a tím že jsem vlastně byla nováček, a až jsem prošla školením, tak teprve pak jsem mohla ty produkty dělat, a zrovna ty úvěry, ve kterých je vlastně nejvíc peněz, tak jsem nemohla ani být v kontaktu s kolegy, nemohla jsem ani do kanceláře, takže já jsem nemohla vůbec pracovat.“²⁰⁰

Komunikační partnerka č. 4 sděluje: „Doběhla mi pracovní smlouva, kterou jsem neobnovila a tam jsem teda narazila na zásadní problém, kterej byl ten, že jsem se stala nezaměstnatelnou kvůli tomu plošnému zavírání právě.“²⁰¹

¹⁹⁶ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

¹⁹⁷ Tamtéž.

¹⁹⁸ Tamtéž.

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Tamtéž.

²⁰¹ Tamtéž.

Komunikační partnerka č. 5 zprvu pracovala, ze zdravotních důvodů byla na dlouhodobé nemocenské a poté jí byla vypovězena smlouva. Říká: „*Já se snažím, dycky si najdu na chvílku nějakou práci a pak se dycky něco vymňoukne a je to takové, ale jsou tady lidi, kteří bojují taky mají ještě horší vady a horší věci.*“²⁰²

Komunikační partnerka č. 6 sděluje: „*... moje starší děti šly na brigádu, takže vlastně oni, abysme to tak nák zvládli, a já nemusela chodit žebrat stát o věci, tak oni sami šli na brigádu, já dělám taky na brigádu a přispívají do domácnosti a žijeme všichni v jedné domácnosti kromě toho nejstaršího.*“²⁰³

Komunikační partnerka č. 4 se cítila čím dál méně sebevědoměji, říká: „*...ono to člověku moc nepřidá, jak posíláte životopisy a takhle a dostáváte jedno odmítnutí za druhým, takže pak už v tom lednu nebo únoru to už jsem sbírala zbytky nějakýho sebevědomí, bylo to takový, že jsem myslela, že nebude problém, ale najednou mě to zaskočilo, jak ta situace vypadá na tom trhu práce no.*“²⁰⁴

K diskriminaci se ženy vyjadřovaly následovně. Komunikační partnerka č. 1 pracovala na trasovacím centru, kde zpočátku práce byla dobrá a příjem těž. Sděluje: „*Když covid začal opadat před létem, že začali to všechno rozvolňovat, no a ve firmě si vymysleli takovou věc, že nám dali nové projekty, a mě dali na projekt, kde je angličtina, a já anglicky neumím, ani nejsem kámoška s angličtinou, takže já jsem tím pádem přišla o práci. Oni věděli, že já neumím anglicky, proto do dneška nechápu, proč mě na ten projekt dali. To se nedalo chodit do práce a nespát celé noci, aby se člověk stresoval, jak tu kartu udělá, a oni na vás dělali tlak, a to si zapamatuješ, dáš do překladáče. Chtěla jsem v té práci zůstat, protože jsem věděla, že se dají vydělat peníze, že se můžeme s tou malou mít líp, ale prostě to nešlo. Už když jsem nastoupila tak jsem říkala, že anglicky neumím. Stalo se to více maminkám svobodným, myslíme si, že všem daly takové projekty, protože věděli, že to nedáme, a že dáme tu výpověď samy.*“²⁰⁵

Komunikační partnerka č. 4 sděluje ze své vlastní zkušenosti, že personalisti všeobecně odmítají zaměstnankyně s dětmi. Říká: „*Dítě je prostě překážka.*“ Dále říká, že podobnou zkušenost měla i na Úřadě práce. Potvrdila, že úřednice vědí, že s dětmi nikdo nikoho nezaměstná a nechce zaměstnat, a pouze krčily rameny.²⁰⁶

Komunikační partnerka č. 7 říká: „*Jít s kůží na trh a říct u pohovoru, že máte 2 malé děti, že můžete očekávat, že školy kdykoliv zavřou, budu muset být doma, malá na distanční výuce, nemáte hlídání, mladší bude ve školce a může zas přitáhnout odněkud jinud něco a budu v karanténě. Je to na mašli, asi tak, když to shrnu, ale už jsem zvládla horší věci a musím tu situaci nějak ustát, nemůžu přijít o děti.*“²⁰⁷

Komunikační partnerka č. 8 popisovala zvýšené nároky od zaměstnavatele, nemohla odcházet včas domů a vyzvedávat dceru, „*vždycky se našel důvod, abych něco jako nahrazovala.*“ Vnímala to jako šílené.²⁰⁸

Třetím okruhem rozhovoru jsem zjišťovala, jakým způsobem ovlivnila pandemie Covid-19 vztahy v rodině. Jak vnímala žena samoživitelka kvalitu svého života ve své roli vyčerpaného sóla rodiče, počínající depresi. Zda využila psychologické poradenství. Jak prožívala tuto ojedinělou situaci sama bez partnera? Všechny 8 žen samoživitelek z výzkumu popisuje pandemii Covid-19 ve své rodině jako beznadějnou, vyčerpávající. Být na děti sama je jedna věc, ale v době pandemie si všechny ženy samoživitelky

²⁰² Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ Tamtéž.

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ Tamtéž.

uvědomily, že jsou opravdu na všechno samy. Nemají si s kým popovídat, nemají, jak řešit problémy, byly zavřené doma s děmi a obtíže se vlastně stále hromadily. Většina žen samoživitelek využívala v době pandemie terapeutickou pomoc.

Komunikační partnerka č. 1 říká, že cítila: „beznaděj, že jsem ve všem zklamala.“²⁰⁹ Komunikační partnerka č. 2 sděluje: „Paradoxně musím říct, že mě ta doba naučila strašně moc, duševně mě obohatila se z toho nepodělat, protože já bych se musela v té době zbláznit.“ Duševně ji tato doba srazila na dno.²¹⁰

Komunikační partnerka č. 3 využívala již z předchozí doby svou terapeutku. „Prošla jsem domácím násilím, když jsem utekla od manžela, tak od té doby jsem v péči terapeutky, to už je na kamarádské úrovni, takže jsme neustále v kontaktu, takže tam nějaká ta podpora byla, ale ta největší krize s doděláváním úkolů, tak to mám pocit, že byl takovej stav, že člověk neměl ani prostor vlastně tu pomoc hledat, že prostě jste nevěděla kudy kam. A každý den byl stejný jak ten druhý, jo a v neděli už jsem se hrozila, že to zase začne. Jo že jsem na to byla sama, babička tehdy nefungovala, a bylo to fakt strašný. Já teda vydržím hodně, ale tehdy jsem plakala.“²¹¹

Komunikační partnerka č. 4 sdělila: „Pro mě bylo velký omezení zavírání školek plošný, s tím, že já jsem tedy pracovala normálně v kanceláři a měla jsem homeoffice, kdy teda jsem měla docela náročnou práci a vlastně, když vám doma nechají čtyřletý dítě, který vám teda absolutně nikdo nepohlídá a tak, tak jsem se málem zbláznila. Takže musím říct, že homeoffice společně se zavřenou školkou byla jedna z nejhorších věcí, který jsem zažila zatím, to bylo strašný.“²¹²

Ženám se nevyhnuły ani psychické problémy. Komunikační partnerku č. 4 říká: „Trápily mě migrény, skončila jsem na neurologii, ale žádné krizové linky jsem nevyužila, nebylo třeba. V minulosti mě trápily deprese, takže využít terapeutickou pomoc můžu, ale já se sebou umím dobře zacházet, takže jsem se obracela na lidi, který znám z minulosti.“²¹³ Komunikační partnerka č.5 měla již svého psychologa z minulých let, dodává „K psychologovi chodím stále, protože jako pacient s roztroušenou sklerózou na to mám nárok, tak si vždycky povykládáme, dělá se mnou relaxaci, učí mě vypnout mozek, protože mě ten mozek moc šrotí, tak já si i pouštím doma relaxační písničky na YouTube nebo takhle když nemůžu usnout.“ Občas ji prý přepadne smutek a úzkost, že ve dvou se to táhne lépe. „Někdy mi to přijde líto, když je mi zle, že nemá člověk toho partnera, který by byl fakt spolehlivý, že když je mi špatně, že by se o ty děti postaral jo, zavezl mě k lékaři, dovezl by mi ty věci do nemocnice, ale tím že mám aspoň ty starší děti, tak jsem řekla synovi, ať mě sbalí nějaké věci do té nemocnice, když si mě nechali v nemocnici na pozorování.“²¹⁴

Komunikační partnerka č. 6 trpí posttraumatickou stresovou poruchou již léta, ta se jí v době pandemie zhoršila, pokračuje: „Vlastně mě dostala do takový tý posttraumatický stresový poruchy zase, takže jsem musela jakoby jít do psychiatrické nemocnice, jo vlastně a užívat zase jakoby léky na psychiku, a i mě to dohnalo vlastně k tomu, že nemá smysl už jakoby bojovat, když člověk se snažil, a když už se mu povedlo, aby se konečně osamostatnil, tak vlastně se mi to všechno zhroutilo, takže já už jsem třeba stála v metru, a přemýšlela jsem jestli pro mě není jednodušší skočit.“²¹⁵

²⁰⁹ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ Tamtéž.

²¹² Tamtéž.

²¹³ Tamtéž.

²¹⁴ Tamtéž.

²¹⁵ Tamtéž.

Komunikační partnerka č. 8 říká: „*Nejhorší mi to přišlo psychicky, že to psychicky bylo strašný. Protože to máte fakt jako lockdown, teď člověk neví, co si myslet, jak pořád jenom straší, jak je to jako hrozný a člověk je na to prostě sám. A člověk je na to sám s tím dítětem, a to jsem si tehdy uvědomila, jak jsem jako sama, jsem fakt na to sama, že mám zodpovědnost za to dítě a že se člověk cítí ještě víc sám než normálně.*“²¹⁶

Komunikační partnerka č. 1 si posteskla: „*Já nemám žádnou rodinu, já nemám mámu, tu vůbec jí neznám, taťka ten mi zemřel, tety nemám taky, takže já jsem sama na sebe odkázaná anebo fakt na kamarády, kteří by věděli podat mi pomocnou ruku.*“²¹⁷

Komunikační partnerka č. 3 se cítila následovně: „*Já jsem do toho všeho měla krizi, že jsem z toho byla špatná, no a jak jsem jako by v tom covidu nemohla pracovat, tak já už jsem potom nemohla jakoby naskočit na tu vlnu, jako dokopat se k té práci a furt jsem to jako by řešila, jestli být OSVČ, protože když jste OSVČ, tak zase máte více volnosti k těm dětem, a tak různě.*“²¹⁸

Komunikační partnerka č. 4 sdělila: „*Dcera byla nevybitá, já mám dítě, který je poměrně hodně energický, není to rozhodně dítě, který posadíte někam, a za hodinu tam zůstane, to jako vůbec, takže ona zlobila a já, jak jsem pracovala doma, tak se dožadovala pozornosti, takže děti dělají různé věci, když se dožadují pozornosti, hezký to nebylo, a začalo to bejt jako fakt takový minový pole.*“²¹⁹

Komunikační partnerka č. 6 vzpomíná: „*My máme malinkej byt, jsme tam čtyři a máme asi 35 metrů čtverečních, takže opravdu malinkatej, je to dvougarsonka, já spím v kuchyni se synem, syn na zvýšené posteli nade mnou, a dcera spí s bráchou mladším. Mladší syn trpí malou kapacitou močového měchýře a počůrává se, má pleny, kupuju pleny ze svého a furt peru. Mezi sebou se začali hádat, ponorka, všichni jsme na posteli, i oni mezi sebou se začali hádat a takhle no.*“²²⁰

Komunikační partnerka č. 7 popisuje: „*Člověk byl rozervaný, tak trochu schizofrenní na spoustu stran a udržet to byla celkem patálie. Bylo to celkem těžké udržet se v psychické pohodě.*“²²¹

Komunikační partnerka č. 7 měla svou terapeutku, ale ta skončila a nyní je bez psychické pomoci a musí si vystačit sama, neboť si placeného terapeuta dovolit nemůže.²²²

Komunikační partnerka č. 8 měla svou psycholožku a říká: „*Naštěstí fungoval psycholog, jsem měla tady paní psycholožku a oni to udělali v tom covidu, že fungovali po telefonu, a to kolikrát byla jako taková úleva, že když jsme měli po té konzultaci, tak mě to přišlo že se mě snažili jako tak povzbudit v té době, že vždycky říkali jak jsem šikovná, že člověk si připadal tak blbě a že ta psycholožka říkala, že je dobrý, že to člověk zvládá v tom covidu a člověku se hrozně ulevilo, vlastně asi potřeboval ten lidskej kontakt, že jsem si pak uvědomila zpětně, že po té konzultaci se cejtím líp.*“²²³

Komunikační partnerka č. 7 byla nakonec ráda, že může s dětmi trávit čas, že vidí, jak rostou, využila ten čas k bilancování a přemýšlení o životě.²²⁴

Komunikační partnerka č. 4 sděluje, že „*viděla jsem na své dcerce, jak jí chybí kontakt s těma dětma, a jak ty děti vlastně nic nedělají, jak jim stopli veškerý aktivity, jakože plavání apod. pro ty děti je to hrozně špatně že jo, a když to trvá takhle dlouho,*

²¹⁶ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

²¹⁷ Tamtéž.

²¹⁸ Tamtéž.

²¹⁹ Tamtéž.

²²⁰ Tamtéž.

²²¹ Tamtéž.

²²² Tamtéž.

²²³ Tamtéž.

²²⁴ Tamtéž.

tak já to vnímám jako zločin na nich.“ Chodila proto s dcerou ven a stýkala se s kamarády, právě z důvodu chybějícího sociálního kontaktu. Nemoci se tolik nebála, spíš se bála, aby se nezbláznila bez kontaktu s lidmi, přáteli.²²⁵

Komunikační partnerka č. 8 popsala, že byla přetažená, neustálá péče a celodenní kontakt s hyperaktivní dcerkou vnímala jako velmi náročný.²²⁶

Komunikační partnerka č. 3 popisuje: *„Potom, co jsme byli vyloženě v karanténě, kdy jsme byli teda zavřeni a měli jsme tu možnost si ty vztahy urovnat, tak já jsem byla neskutečně vyčerpaná a já jsem byla ráda, že jsem uvařila, umyla nádobí a nefungovala jsem vůbec. Ty vztahy byly nahoru dolů, byly manipulované tátou a když já jsem říkala něco, tak to nebylo úplně ideální v jejich očích.“²²⁷*

Komunikační partnerka č. 2 považuje za těžké to, že bylo vše zavřené, plány se nehybaly a byli všichni stále doma, rozpadl se jí vztah s partnerem.²²⁸

Komunikační partnerce č. 8 hodně pomohl její tatínek a postrádala psychickou podporu. Tatínek pomohl s vyzvedáváním a hlídání vnučky, která pravděpodobně již v té době potřebovala asistenta a ve školce nevydržela déle jak 3 hodiny.

Komunikační partnerka č. 8 popisuje takto: *„Ta situace i bez covidu by byla asi šílená i bez toho, ale v tom covidu to moc řešit nešlo, protože já jsem byla z té svojí práce docela nešťastná a nemohla jsem nic dělat.“²²⁹*

Čtvrtý okruh rozhovoru poskytl informace o tom, zda komunikační partnerka využila nějakých služeb od státu, zda pobírala příspěvky, či jiné dávky, jak vnímala pomoc a spolupráci od úředníků.

Komunikační partnerka č. 3 pobírala podporu pro podnikatele, popisuje *„To bylo neskutečně zmatené, já jsem se o tom dozvěděla až jakoby od kolegů, musela jsem to řešit s účetní, protože to opravdu byla maturita, dokázat si o to požádat, a byly tam takové propočty, takové zmatky, že i když jsem to odevzdávala, tak jsem si stejně telefonovala a komunikovala, a člověk ani nevěděl, kdy to dostane a jestli to dostane.“²³⁰*

Komunikační partnerka č. 1 pobírala příspěvek na bydlení.

Komunikační partnerka č. 7 pobírala příspěvek na bydlení též, říká, že příspěvek pokryje zhruba 60 % nájemného a zbytek doplácí z výživného.²³¹

Komunikační partnerka č. 2 neměla nárok na příspěvek na bydlení, přestože se sestrou zdělila dům, který má dvě bytové jednotky, dále dodává: *„Ona bydlí dole a já nahoře a nemáme oficiálně dvě bytové jednotky. Není to zapsané na úřadě. Takže já jsem na nic neměla nárok, protože oni mi do těch mých příjmů započítávaly příjmy ségry a rodiny a na nic jsem neměla nárok jakoby, a i v tom covidu jsem si říkala, já už tam nebudu chodit, protože to by to bylo to stejný. Byla jsem tehdy na stavebním úřadě, aby nám to zoficiálníli, mám svůj plynoměr, ale nemám razítko, že? A tam mi řekli, že ať si nachystám 20 tisíc a oni mi to zkolaudují ale já říkám, že je nemám. Ani v covidu jsem to nezkoušela už. Vím, že dávali náky ty mimořádný pomoci, ale mě by je nedali.“²³²*

Komunikační partnerka č.3 pobírala příspěvek na bydlení.²³³

²²⁵ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

²²⁶ Tamtéž.

²²⁷ Tamtéž.

²²⁸ Tamtéž.

²²⁹ Tamtéž.

²³⁰ Tamtéž.

²³¹ Tamtéž.

²³² Tamtéž.

²³³ Tamtéž.

Komunikační partnerka č. 8 si popisuje: „Když jsem si měla vyřizovat ty dávky a věděla jsem, že bych měla mít příspěvek na bydlení, a tak jsem si říkala, že to je fajn, ale jako ten příspěvek na bydlení je docela jako záhul si vyřídit, hlavně jako poprvý, že tam je jako hromada těch papírů, hrozně moc formulářů, a to bylo pro mě taky jako, že jsem to musela dělat po telefonu. To nebylo jako, že s váma seděl někdo na lince, já jsem kolikrát nevěděla co jako vyplnit, měla jsem pocit, že to nezvládnou, pak se to člověk jako naučí v tom chodit, ale já jsem do té doby na nákejších dávkách jako nebyla tak jsem vůbec nevěděla jak to vyplňovat, vim, že jsem měla pocit úplně hroznej, že se jako rozbřečím a že nevím, jak mam vyplnit ty papíry, že to nezvládnou, protože fakt jsem si o to žádala poprvé a nemohla jsem si zajít na ten úřad, že jsme to dělali až zpětně a že to člověku jako nepřidá.“²³⁴

Komunikační partnerka č.4 v době epidemie pobírala podporu v nezaměstnanosti.²³⁵

Komunikační partnerka č.6 pobírala nižší podporu v nezaměstnanosti, kvůli podepsané dohodě.

Komunikační partnerky č. 2, 3 pobírají příspěvky na děti.²³⁶

Komunikační partnerka č. 6 pobírá pouze příspěvky na jednu dceru.²³⁷

Komunikační partnerka č. 4 říká, že práce na homeoffice byla natolik náročná společně se staráním se o dcerku, že se to tempo nedalo vydržet déle jak 5 týdnů. Přistoupila tedy na ošetřovné a pečovala o dítě.²³⁸

Komunikační partnerka č. 3 potvrzuje, že dávky ošetřovného pobírala do doby, než měla dcera 10. narozeniny, jednalo se o 2-3 měsíce.²³⁹

Komunikační partnerka č. 5 neměla sice nárok na ošetřovné, ovšem sděluje, že v době pandemie docházelo ke zpoždování výplat nemocenské. Tím docházelo k tomu, že neměla dostatek financí. Říká: „Tím, že mě neposlali tu nemocenskou tak můj otec, i když by mohl sedět ve starobním důchodě, a ještě pracuje, tak mi ten nájem za ten duben zaplatil, protože říkal, že to takhle nejde, že když mají na těch úřadech takový binec.“ Dále uvádí, že ze svého okolí zná další případy lidí, kteří ošetřovné obdrželi až tři měsíce zpětně.²⁴⁰ Není tedy vůbec divu, že potíže žen samoživitelek gradují a že se dostávají do začarovaného kruhu.

Komunikační partnerka č.1 říká: „Nárok jsem měla na hmotnou nouzi, ale tím že jsem nemohla jít nikam vykonávat veřejně prospěšné práce, tak mi z hmotné nouze dávali pouze cca 800 Kč, a to bylo všechno, na co jsem já měla nárok, protože mi řekli, že pokud nepůjdu vykonávat ty veřejně prospěšné práce, tak mi to nemůžou zvýšit.“ Tak jsem jim říkala: „ale kam mám dát tu malou, když jsou školky zavřené?! Jak mám jít dělat tu veřejno prospěšnou práci, já jí nezavřu do mrazáku, aby tam na mě počkala, že odpoledne přijdu.“ Takhle to ale mají postavené všechny svobodné maminky, nemůžete jít vykonávat veřejno prospěšné práci, dáme vám minimum.“ Měla prý ukázat snahu, že bude chodit do práce, bez ohledu na to, že školka je zavřená či že nemá nikoho, kdo by dceru pohlídal.²⁴¹

Komunikační partnerka č. 7 říká: „psala jsem Maláčové, že musím sedět doma s mladším dítětem, že jí nemůžu dát do školky, že nemůžu vlastně nastoupit na úřad práce a musím si poslední rodičovskou dávku rozdělit do minimálních částek, a že budu

²³⁴ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

²³⁵ Tamtéž.

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ Tamtéž.

²³⁹ Tamtéž.

²⁴⁰ Tamtéž.

²⁴¹ Tamtéž.

*mít pod minimální životní minimum, tak mi osobně napsala, že si mám zajít na hmotnou nouzi, že mi nepomůže. Takže jsem tam šla, tam jsem se s paní dohodla, měsíc jsem si musela půjčit peníze, abych vyšla, další měsíc mi jako nákyých 1200 přiklepli, a na konci srpna mi je vzali vlastně kvůli tomu, že mi 150 Kč přesahuje životní minimum. A to mi tu hmotku snížili na těch 130 Kč, a i tu mi vzali kvůli těm 150 Kč, které mi přesahuje životní minimum.*²⁴²

Komunikační partnerka č. 8 neměla zprvu nárok na hmotnou nouzi, pobírala vyšší rodičovský příspěvek, aby vyžila. Hmotnou nouzi pobírala až v momentě, kdy přišla o práci tím, že jí nebyla i přes sliby zaměstnavatele prodloužena pracovní smlouva.²⁴³

Komunikační partnerka č. 3 popisuje žádání o hmotnou nouzi takto: *„Dala mi obrovskej komín papírů ať to vyplním a přijdu na konci září. A to zrovna byl začátek září, kdy jsem všem třem dětem platila školní pomůcky, takže peníze valily, takže já jsem měla v peněžence asi 600 Kč, a paní řekla dojděte si na konci září.*“²⁴⁴

Komunikační partnerka č. 5 o mimořádné pomoci sděluje: *„Myslím, že ta dávka vůbec nefunguje, jak by měla fungovat, jak se píše, že ty úřady hmotné nouze jí většinou dávají neradi.*“²⁴⁵

Pátý okruh rozhovoru poskytl informace, zda podpora státu je z pohledu samoživitelky dostatečná nebo nedostatečná, zda vůbec stát nějakou pomoc nabídl.

Komunikační partnerka č. 1 hodnotí pomoc státu jako nedostatečnou, postrádá pomoc od státu, aby jí pomohl odrazit se ode dna.²⁴⁶

Komunikační partnerka č. 6 říká, že stát se nezajímá a ani ho nezajímá problematika samoživitelů, pošle na Vás sociálku. Místo pomoci vnímá od státu spíše shazování a nálepku, že je neschopná.²⁴⁷

Komunikační partnerka č. 7 vnímá pomoc od státu též jako nedostatečnou. Říká: *„Když se otevřete tomu státu a dáte jim najevo z čeho žijete, ukážete jim kdejakou zubní pastu, kterou kupujete, nebo si utíráte zadek nějakým toaletním papírem, i když to všechno vidí a ví ty vaše podmínky, i když zjistí že nemáte žádný majetek, tak vám prostě ještě seknout přes prsty a vezmou vám i tu hmotku. Nedopřejou těm dětem ani normální klasický základ. A o péči a o zdraví těch rodičů, kteří se na tom vlastně ukrajují, aby byli schopní fyzicky a psychicky fungovat pro ty děti a zabezpečit to, tak je to určitě velký marast, to jo, jako aby mi někdo vzal hmotku jenom proto, že jsem si prodala boty za 130 korun, tak běžte někam jako!*“²⁴⁸

Komunikační partnerka č. 8 pociťovala pomoc od státu také jako nedostatečnou. Vzpomíná: *„V té době jako nic nefungovalo nějak extra, a že někdy si toho všímali i jiný lidi, že to není úplně jednoduchý, ale vlastně z hlediska toho státu to nikdo neřešil, tam vlastně něco že by bylo navíc, jakákoli podpora ať už třeba psychická nebo finanční.*“²⁴⁹

Komunikační partnerka č. 4 říká, že stát žádnou pomoc nenabídl. *„Já jsem na tom byla ještě dobře, protože jsem měla podporu a nezůstala jsem úplně bez příjmu, samozřejmě nemít úspory nějaký, tak jako nevím, co bych dělala a vím, že potom když ty ženský zůstaly opravdu s těma dětma doma a neměly práci, neměly podporu, tak to fakt byl zločin, protože si vůbec neumím představit, jak to dělaly.*“²⁵⁰

²⁴² Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

²⁴³ Tamtéž.

²⁴⁴ Tamtéž.

²⁴⁵ Tamtéž.

²⁴⁶ Tamtéž.

²⁴⁷ Tamtéž.

²⁴⁸ Tamtéž.

²⁴⁹ Tamtéž.

²⁵⁰ Tamtéž.

Komunikační partnerka č. 5 říká, „Já bych řekla, že ty úřady jsou jako takový neosobní, kupa papírů, musíte doložit kýble papírů, já jsem chvíli byla na hmotné nouzi, ale než se rozčilovat kvůli té kupě papírů, tak jsem si radši našla práci. Na té hmotné nouzi vás chtějí prolustrovat až na morek kosti, spíše na to doplatí ti lidi, co tu pomoc potřebují.“²⁵¹

Komunikační partnerka č. 3 se setkala s neochotou úředníků při vyřizování hmotné nouze, říká: „Paní se na mě podívala od hlavy až k patě, řekla mi, že jsem vlastně čerstvej podnikatel, v jakém pracuju oboru, takže to tak jakoby vypadalo, že obchodáci jakoby nemůžou mít krizi“ a podporu od státu vnímá jako silně nedostatečnou.²⁵²

Komunikační partnerka č. 2 říká, že stát dělá málo: „Stát potřebuje ty úřední lejstra a spousta matek ztroskotá na tom papírování, oni nemají ani korunu, fakt opravdově, ale ten papírový systém je prostě podkopá úplně. To je fakt strašný kvůli jednomu razítku nebo podpisu prostě nemáte nárok a hotovo, nikdo ani vám neporadí, co jako máte udělat, nebo jak by to šlo udělat, nic prostě, oni normálně mně poslali, jakože nemám nárok a hotovo, šup! Konec.“ Na úřadech se setkala s nezájmem.²⁵³

Šestý okruh rozhovoru zjišťuje potřeby samoživitelek v době pandemie, jak vnímaly opatření vlády a omezení, distanční výuku, zajištění potřebných věcí pro výuku, zavřené školky a školy.

Komunikační partnerka č. 8 vzpomíná, že když byl vyhlášený lockdown, tak nevěděla, co si má myslet, ze všech stran pořád všichni strašili, připadala si hrozně a byla na to sama. Během pandemie se přišlo na to, že dcerka má nějaké zdravotní omezení, jenže kvůli uzavření zdravotnických zařízení a služeb nemohly chodit několik měsíců na rehabilitaci.²⁵⁴

Komunikační partnerka č. 3 vnímala velmi silně zavření všeho, dopadala na ni velká krize a byla z toho špatná.²⁵⁵

Komunikační partnerka č. 2 tím, že nemohla vůbec nic dělat, měla vlastně jakoby čekat na zázrak. „V té první vlně nebylo možný nikam jít, všechno bylo zavřené, pak se to na ten podzim uvolnilo, a už to jakžtakž jde, ale předtím nešlo nic.“ Lepší byla druhá vlna, kdy se začalo vše trochu více hýbat.²⁵⁶

Komunikační partnerka č. 4 viděla nejhorší situaci v plošném zavírání a ve sladění práce společně s dcerou doma, která nemohla několik měsíců do školky.²⁵⁷

Komunikační partnerka č. 6 trpěla nejvíce tím, že vypuknutím pandemie začalo obrovské propouštění ze zaměstnání, že se jí jednoduše zbavili.²⁵⁸

Komunikační partnerka č. 7 vzpomíná, že pandemií vznikl šílený zmatek, nikdo nevěděl, co bude. „Během té korony se vlastně stávaly ty vlny, kdy ty děti mohly do školky pak zase ne.“ Díky těmto omezením nemohla nastoupit do práce.²⁵⁹

Komunikační partnerku č. 1 se tato doba dotkla v nezaměstnatelnosti, ztratila finanční jistotu, bála se, zadlužila se.²⁶⁰

²⁵¹ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

²⁵² Tamtéž.

²⁵³ Tamtéž.

²⁵⁴ Tamtéž.

²⁵⁵ Tamtéž.

²⁵⁶ Tamtéž.

²⁵⁷ Tamtéž.

²⁵⁸ Tamtéž.

²⁵⁹ Tamtéž.

²⁶⁰ Tamtéž.

Komunikační partnerka č. 2 se k distanční výuce vyjadřuje následovně: „*To jsme zvládli vcelku dobře, protože připojení tady máme, dcera že už je větší, tak už má svůj mobil, tak na mobilu v mezích normy se to dalo, nebo zašla ke kamarádce, ale synek byl na mém telefonu. Ale normálně jsme to zvládli, ale potom jsem si požádala o jeden mobil ten klub, takže každý měl svůj a já jsem mohla fungovat i na svém mobilu.*“²⁶¹

Komunikační partnerka č. 3 říká, „*já jsem měla svůj notebook, který byl pro děti, ten byl nový a děti měly pouze mobily, a když jsem sháněla pomoc, ale už na nás nezbylo, všechny noťasy šly rychle pryč, žádala jsem i přes školu, tak mi pak řekli v druhé vlně, že se uvolnil noťas, a dostali jsme noťas a přes T-Mobile jsme dostaly sim karty, aby měly vlastně internet. Protože my jsme byli tehdy na bytovce a tam vypadával, protože tam jsme měli sedm dětí na internetu. Sim karty zprostředkovala škola, ten notebook byl zapůjčený a ten jsme vrátili.*“ Chválí velkou podporu od školy.²⁶²

Komunikační partnerka č. 5 vzpomíná: „*No někdy to bylo náročné, že to druhé dvojče, když mu něco nejde, tak on se jako vzteká a schovává a nechtěl se někdy s paní učitelkou bavit. Ted' se do školy těšili, já si myslím, že hlavně těm děčkám chyběl ten sociální kontakt, v zimě jsme chodili na kopec sáňkovat, aby se viděli s ostatními spolužáky, děcka se spolu vyblbli a vysáňkovaly.*“ Sice vlastní notebook měla, ale zná spoustu maminek, které tu techniku neměly a kdyby nebylo neziskové organizace, tak se hodně dětí nemůže učit.²⁶³

Komunikační partnerka č. 6 sděluje: „*Musela jsem dětem zařídit karty s paušálem, jako s mobilními datama že jo, no a vlastně nebyly furt připojený, protože jsme od klubu dostali jako jeden notebook a byly vlastně tři děti že jo, sice chápu, že dcera je velká, ale furt je školou povinná nebo furt chodí do školy a je moje povinnost se postarat, aby měla ty věci, že jo.*“ Starší děti měly výuku na mobilu, ale úkoly a posílání splněných úkolů dělaly postupně na notebooku.²⁶⁴

Komunikační partnerka č. 1 říká, že přes Úřad práce měla půlroční kurz účetnictví, ale přechodem na distanční výuku neměla potřebné IT vybavení. „*Kdyby mi ten klub nepomohl a neposlal by mi ten noťas, tak ani tu distanční výuku bych nemohla začít dělat a ted' bych ani neměla tu práci, protože my svobodné maminky nemáme na ten počítač, ani na použitý. A já, než bych si měla koupit nějaký použitý za 500 nebo 1000 Kč, tak radši malé koupím maso a ovoce.*“²⁶⁵

Komunikační partnerka č. 6 chtěla, aby nejmladší syn, který je dysgrafik, dyslektik a dyskalkulik, opakoval ročník. Výuka šla špatně, byla na antidepresivech v té době a ví, že mu nebyla dostatečnou oporou.²⁶⁶

Sedmý okruh rozhovoru poskytl informace o tom, zda samoživitelka pobírala alimenty, případně náhradní výživné.

Komunikační partnerka č. 5 bojovala několik let s exmanželem o výživné, nyní pobírá náhradní výživné.²⁶⁷

Komunikační partnerka č. 1 dostává od bývalého partnera výživné.²⁶⁸

Komunikační partnerka č. 7 pobírá alimenty, na kterých se s bývalým partnerem domluvili, otec přispíval, kdy uznal za vhodné.²⁶⁹

²⁶¹ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

²⁶² Tamtéž.

²⁶³ Tamtéž.

²⁶⁴ Tamtéž.

²⁶⁵ Tamtéž.

²⁶⁶ Tamtéž.

²⁶⁷ Tamtéž.

²⁶⁸ Tamtéž.

²⁶⁹ Tamtéž.

Komunikační partnerka č. 2 dostává od otce dětí alimenty.²⁷⁰

Komunikační partnerka č. 3 alimenty otec dětí dlouhodobě neplatil, soudí se o děti.

Komunikační partnerka č. 4 dostává alimenty od své tchýně, která je platí za otce dítěte.²⁷¹

Komunikační partnerka č. 6 dostává alimenty jen na dceru.²⁷²

Komunikační partnerka č. 8 od otce na dceru výživné dostává.²⁷³

Komunikační partnerka č. 4 k alimentům ještě říká, že ženy potřebují ochránit, hlavně v případě, že expartner alimenty neplatí. Ví, že mužům vůbec nedochází, na kolik korun měsíčně přijde dítě.²⁷⁴

Osmý okruh rozhovoru se ptá na neziskový sektor, zda samoživitelka vyhledala pomoc v neziskové organizaci, a ptala jsem se, jak žena samoživitelka vnímala pomoc od neziskové organizace a od státu.

Komunikační partnerka č. 1 říká: „*Klub nám na Vánoce poslal také penízky, poslal nám 10 tisíc, takže jsem si stáhla nějaké dluhy u kamarádů a malé jsem udělala hezké Vánoce, pomohli mi, abychom měly krásnou večeři a aby malá měla dárky, takže jsem za ty penízky koupila jak dárky, tak jsem splatila i nějaké dluhy.*“²⁷⁵

Komunikační partnerka č. 2 se vyjadřuje k neziskovým organizacím následovně: „*Co jsem zkusila, tak byl ten Patron dětí, oni tam dávali tu potravinovou pomoc i s nájemným, to jsem nežádala, ale potravinovou pomoc mi třikrát poslali ten balík potravin, pak přes klub, že oni se tam hodně zajímali o to, jak jsme to pytlíkovali. Klub mi posílal potraviny, oblečení, mobil jsem od nich dostala. Já jsem si nežádala o všechno, jen co jsem potřebovala...hodně ty potraviny.*“ Neziskové organizace prý dělají mnohem víc než stát.²⁷⁶

Komunikační partnerku č. 3 říká: „*Jsem byla úplně překvapená, protože jsem tu žádost Klubu podala v noci, a na druhý den dopoledne mi přišel email, dobrý den vaše žádost byla schválena. Peníze mi poslali na účet, oni už skutečně byly na účtě. A jako mě spadla brada, si říkám, to není možný! Takže tam ta opora opravdu byla a velká. A já prostě se nestačím divit co Klub dělá, a i když jsem viděla status paní Maláčové, co všechno dělá pro samoživitelky a jako pro sociální oblast, tak jsem jí říkala, běžte se podívat do toho VIP klubu co tam se děje, jo, jak skutečně klub pomáhá skoro rychlostí světla. Pomohli mi zaplatit nájem vlastně.*“ Na Vánoce obdržela finanční obnos pro děti a pro každé dítě svůj mobil. Pomoc státu vnímá tak, že stát nedělá nic a neziskovky dělají všechno.²⁷⁷ Komunikační partnerka č. 5 využila v době krize potravinovou pomoc od Mens Sany, obědy pro děti má zdarma od organizace Women for Women. Zařídil je ochotný pan ředitel ze školy. „*Klub nám pomáhá, kluci dostali aktovky, pastelky do školy, posílají oblečení, roušky, respirátory do školy pro děti, o příspěvek na nájem zkusím požádat. Mezi sebou vyměníme to, co už nepotřebujeme.*“ Pomoc od neziskových organizací vidí hlavně v tom, že zde získáte psychickou podporu, poradíte se.²⁷⁸

Komunikační partnerka č. 6 hodnotí práci neziskovek kladně, dělají víc než stát. „*Klub mi tenkrát ze začátku pomohl. Nora Fridrichová nám poslala ten balík potravin 2x a ten notebook dostali, pak dostali děti tedy nádherný dárky k Vánocům od klubu*

²⁷⁰ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

²⁷¹ Tamtéž.

²⁷² Tamtéž.

²⁷³ Tamtéž.

²⁷⁴ Tamtéž.

²⁷⁵ Tamtéž.

²⁷⁶ Tamtéž.

²⁷⁷ Tamtéž.

²⁷⁸ Tamtéž.

a teď dostal syn ten kroužek juda. Oni hodně pomáhají, myslím si, že ty dámy jsou opravdu jako super, pomáhají jak můžou no.“ V Klubu prý dostane samoživitelka pomocnou ruku, aby zvládla situaci, nabídnou řešení.²⁷⁹

Komunikační partnerka č. 7 popisuje své pocity poté, co Klub oslovila oslovila: „... takže nakonec jsem se odhodlala a můžu vám říct, že když mi ta první pomoc přišla, tak jsem z toho byla tak rozmetená, že jsem 2 dny jenom brečela, byla jsem dojatá. Finanční pomoci mi zachránily, rozprostřela jsem si je na 3 měsíce, doplatila jsem si nájem z toho, rozdělila jsem si to tak, ať můžu dětem fakt koupit ovoce a zeleninu, a ještě jsem z toho vlastně nakoupila i vánoční dárky, takže děti měly krásné Vánoce, a tím mi jakoby ... hrozně psychicky mě to podpořilo, a říkám jako já tuhle skupinu vynášim do nebes, i oblečení jsme dostaly, podporu psychickou.“²⁸⁰

Klub finančně pomohl i komunikační partnerce č. 8, když neměla peníze, v tomto směru dělají prý mnohem víc, zatímco stát nic.²⁸¹

Samoživitelky se během pandemie obávaly o svou budoucnost, přesto se za svou situaci styděly.

Komunikační partnerka č. 1 říká, „z neziskovek jsem využila a oslovila jen Klub svobodných matek. Kamarádka mi říkala, ať oslovím ještě Patrona dětí, že oni nakoupí potraviny v hodnotě 2-3 tisíce, ale já se stydím za to, tohleto je můj boj, prostě jednoducho já se stydím.“²⁸²

Komunikační partnerka č. 3 si nechtěla přiznat, že je na tom opravdu už zle a sbírala odvahu neziskovou organizaci oslovit.²⁸³

Komunikační partnerka č. 7 se bála oficiální pomoci, neboť by se to ukázalo na účtu a následně by se musela zpovídat, kde k penězům přišla.²⁸⁴

²⁷⁹ Viz vlastní výzkum příloha č. 2.

²⁸⁰ Tamtéž.

²⁸¹ Tamtéž.

²⁸² Tamtéž.

²⁸³ Tamtéž.

²⁸⁴ Tamtéž.

Diskuze

Na otázku, „*jaké nepříznivé situace pandemie Covid-19 způsobila samoživitelkám*“, se naprosto všechny komunikační partnerky shodly na tom, že pandemie jim způsobila velký finanční propad a existenční problémy. Tento fakt potvrzuje Jitka Uhrová ze STEM, „*samoživitelky a samoživitelé jsou finančními problémy ohroženi výrazně častěji než běžná populace. Dopady krize mohou být zásadnější a mohou se násobit.*“²⁸⁵ Komunikační partnerka č. 1 nemohla dceři koupit ani banány za 20 Kč a dokonce přemýšlela, zda dceři k večeři dá rohlík celý, nebo jí půlku schová na snídani.²⁸⁶ Komunikační partnerka č. 7 popsala situaci, když šla žádat o hmotnou nouzi, měla v peněžence i 50 Kč na týden.²⁸⁷ Snížení příjmu a uvrhnutí do bezvýchodné situace, být bez peněz, závislá na dávkách od státu, které ještě ani nemusí samoživitelka získat, takové dojmy svěřily komunikační partnerky. Celkově ženy samoživitelky z výzkumu poskytly informace o tom, že díky této ojedinělé situaci, která nastala, vyšlo najevo, že celý systém, jak je v naší zemi nastavený, je nastavený nešťastně. Zieglerová A. se shoduje v tom, že náš sociální systém má velké nedostatky a není se tedy čemu divit, že nás v krizi nepodpře a neochrání. Náš systém dávek trpělivě čeká, dokud člověk v nouzi nespadne ještě hlouběji a až poté dojde na nějakou snahu. Díky pandemii to pocítíme jako ještě nikdy předtím.²⁸⁸

Během pandemie ztratily komunikační partnerky svá zaměstnání, z důvodu propouštění a přerušování pracovních činností, či ukončení vzdělávacích kurzů. Výzkum ukázal, že na ženy samoživitelky v době pandemie nebyl brán žádný ohled a už vůbec ne soucit. Křížková A. toto potvrzuje a říká, že ženám je přisuzována již dlouhou dobu pozice druhotné pracovní síly. Dokazují to nejen pracovní podmínky žen ale výše jejich mezd. Ženy jsou navíc nuceny přijímat horší zaměstnání. Jakmile se objeví krize, jako je například pandemie Covid-19, jsou to hlavně ženy, jež dostanou výpověď mezi prvními.²⁸⁹

Ženy samoživitelky během pandemie narazily na zásadní problém při hledání zaměstnání. Byly postaveny před novou a nečekanou překážkou, zjistily, že jsou prakticky nezaměstnatelné. Potíž byla v tom, že ženy měly své děti doma, které buď nemohly umístit do školky, nebo jejich děti školou povinné měly distanční výuku, a ženy samoživitelky s nimi musely zůstat doma. Nenabízela se taková zaměstnání, která by ženám samoživitelkám umožnila vzít si třeba malé dítě s sebou. Komunikační partnerky potvrdily diskriminaci při hledání práce či přímo v zaměstnání. Uvádí, že děti jsou pro zaměstnavatele „překážkou“. U větších dětí zaměstnavatele nezajímá věk dětí, jestli jsou již soběstačné. Tím, že má žena děti, je rovnou vyřazena a přednost je dána někomu jinému. Hlavně, aby neměla děti. Tento fakt potvrzuje i J. Hasmanová Marhánková, být matkou malých dětí v naší společnosti znamená handicap, který je

²⁸⁵ ČTK. Samoživitelům způsobuje krize větší finanční problémy, polovina musí šetřit na jídle. In: *Zprávy.aktualne.cz* [online]. [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/samozivitelum-zpusobuje-krize-vetsi-financi-problemy/r~ba063f30986311eb99faac1f6b220ee8/>

²⁸⁶ Viz vlastní výzkum příloha č. 2 KP 1.

²⁸⁷ Viz vlastní výzkum příloha č. 2 KP 7.

²⁸⁸ Srov. ZIEGLEROVÁ, A. Český sociální systém je samá díra. Není divu, že nás v krizi nepodpře. In: *Denikreferendum.cz* [online]. [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/31157-cesky-socialni-system-jesama-dira-neni-divu-ze-nas-v-krizi-nepodpze>

²⁸⁹ Srov. LAUDER, S. Tahle krize je naprosto unikátní. In: *Respekt.cz* [online]. [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2021/14/tahle-krize-je-naprosto-unikatni>

důvodem k diskriminaci zejména při pohovorech do zaměstnání.²⁹⁰ Zde je též naprosto ve shodě Křížková A., o problému se zaměstnáváním říká, že v naší společnosti je problém ten, že péče o děti je v podstatě chápána jako bariéra k výkonu zaměstnání. Pandemie navíc posílila diskriminaci žen v přijímání do zaměstnání, neboť ženy nyní mají nálepku jako nespolehlivé zaměstnankyně. Na tyto ženy se již nelze spolehnout, protože jsou to ony, kdo musí odejít na ošetřovné a opouští tak pracovní proce, a právě proto je s nimi i tak dále zacházeno. Bohužel takové postavení na trhu práce má dopady na chudobu, která se týká hlavně žen, dopady jsou zde i na děti a hrozí sociální vyloučení.²⁹¹

Ženám samoživitelkám se sice během pandemie nezvedly příjmy, ale zvedly se doma náklady jak na energii, tak na potraviny, musely dětem pravidelně vařit. Tyto náklady bylo mnohem vyšší než obědy, které se platí ve školce či školní jídelně. Zde je naprosto ve shodě Dudová R., potvrzuje, že potíže vznikly uzavřením školních jídelen, a tím vznikla nutnost dětem pravidelně vařit a náklady tedy stouply.²⁹²

Komunikační partnerky č. 1, 7 si musely během pandemické krize vypůjčit peníze, aby mohly překlenout dobu, kdy neměly dostatek financí k tomu, aby pokryly své náklady. Půjčením si peněz se zvýšila obava a strach z toho, zda své půjčky vůbec splatí a kdy. Všechny ženy z výzkumu se shodly na tom, že je obtížné vytvářet si finanční rezervy, když už rezervy nějaké byly, velmi rychle zase došly, jak sděluje komunikační partnerka č. 3. Dudová R. potvrzuje, že se od žen samoživitelek očekávalo, že i přes zavření předškolních a školních zařízení budou mít našetřené peníze, které zajistí přerušování příjmů a budou moci být s dětmi doma.²⁹³

Ošetřovné pobíraly komunikační partnerky č. 3, 4. Komunikační partnerka č. 5 pobírala nemocenskou. Mimo jiné říkala, že dávky měly neuvěřitelné zpoždění a dostávaly ji tak do nepříjemných situací, nájem za bydlení musel zaplatit její otec. Čonková L. naprosto ve shodě říká: „*Sešup může nastat za jediný měsíc. Stačí, aby se zpozdlily dávky o deset dvacet dní a už v tom ta rodina lítá. Pokud mají smlouvu v bytě jen na jeden měsíc, což je bohužel naprosto běžné, protože majitelé situace zneužívají, tak je to potom hodně rychlé. Kvůli opožděným příspěvkům na bydlení končí lidi na ulici.*”²⁹⁴ Výše ošetřovného byla dalším kamenem úrazu, neboť jeho původní výše 60 % a přes jeho následující navýšení na 80 % představuje obrovské snížení příjmu matky samoživitelky, protože představuje stále nižší příjem, než jaký by žena měla ze svého zaměstnání. Fungování rodiny je ohroženo. Jelínková Š. potvrzuje, že samoživitelky velmi často žijí od měsíce k měsíci, najednou jsou ze dne na den doma, jejich celkový příjem klesne o 40 %. Navýšení ošetřovného na 80 % by mělo zajistit menší peněžní pomoc, když se o ně stát v pandemii odmítl postarat.²⁹⁵

²⁹⁰ Srov. HASMANOVÁ MARHÁNKOVÁ, J. *Matky samoživitelky a jejich situace v České republice. „Sandwichová generace“ – kombinování práce a péče o závislé členy rodiny (dětí a seniory)*, Gender Studies: [online] [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: https://genderstudies.cz/download/samozivitelky_sendwichova.pdf, s. 4.

²⁹¹ Srov. LAUDER, S. Tahle krize je naprosto unikátní. In: *Respekt.cz* [online]. [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2021/14/tahle-krize-je-naprosto-unikatni>

²⁹² Srov. DUDOVÁ, R. Péče jako individuální odpovědnost a prohloubení ekonomického znevýhodnění sólo matek v pandemii covid-19. *Gender a výzkum*, 2021, roč. 22, č. 2, [cit. 13.02.2022]. Dostupné z <https://www.gendersonline.cz/pdfs/gav/2021/02/08.pdf>, s. 129.

²⁹³ Srov. tamtéž s. 116.

²⁹⁴ ŠPLÍCHAL, P. Chudé Česko se během pandemie propadá do ještě větší bídý. In: *A2larm.cz* [online]. 2022 [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2021/01/chude-cesko-se-behem-pandemie-propada-do-jeste-vetsi-bidy/>

²⁹⁵ Srov. JELÍNKOVÁ, Š. Ošetřovné se musí zvýšit na 80 procent mzdy. Rodiče to potřebují. In: *Kdu.cz* [online]. [cit. 14.02.2022]. Dostupné z: <https://www.kdu.cz/aktualne/z-medii/osetrovne-by-se-melo-zvysit-na-80-procent-rodice-t>

Ženy samoživitelky z výzkumu pobíraly příspěvek na bydlení. Velmi náročné a neosobní se zdá být vyřizování dávek přes telefon a spousta formulářů způsobovala ženám vyčerpání a také frustraci. Podporu v nezaměstnanosti během doby pandemie pobíraly pouze komunikační partnerky č. 4, 6. Příspěvky na děti dostávaly komunikační partnerky č. 2, 3, 6. Hmotnou nouzi pobírala komunikační partnerka č. 1, 8. 3. Komunikační partnerka č. 7 nejdříve hmotnou nouzi pobírala, následně jí byla odebrána. Komunikační partnerka č. 3 při vyřizování hmotné nouze byla překvapená z obdržení obrovského množství papírů k vyplnění. Místo, aby stát pomohl těm, již se ocitli v situaci a přišli náhle o své příjmy, nestalo se tak. Tito lidé se tak museli při žádání o hmotnou nouzi „prokousávat“ nekonečnou byrokracií, a ten kdo opravdu o tuto dávku stál, musel se podrobit celkové kontrole svého majetku. Tato pomoc se ovšem stala víceméně nedostupnou pro toho, kdo ji opravdu potřeboval pro byrokratické nároky, a opravdu přísná pravidla, jak se ukázalo na začátku pandemie.²⁹⁶

Výživné od partnerů pobírají pouze 4 komunikační partnerky. Komunikační partnerka č. 3 alimenty nedostává dlouhodobě. Komunikační partnerka č. 4 dostává alimenty prostřednictvím své bývalé tchýně. A komunikační partnerka č. 5 jako jediná pobírá náhradní výživné.

Zkušenost s úředníky a jejich ochota pomáhat ženám samoživitelkám se projevila ve výzkumu následovně. Komunikační partnerky hodnotí pomoc od úředníků víceméně pozitivně. I přesto, že komunikační partnerka č. 4 se na úřadě nesetkala s aktivní pomocí, jelikož nevěděli, jak s jejím problémem naložit. Komunikační partnerka č. 1 sice hodnotila spolupráci úřednic kladně, dostávala však nízkou hmotnou nouzi, protože neměla hlídání dítěte, a nemohla tak vykonávat veřejně prospěšné práce, jež by její dávku podstatně zvýšily. Komunikační partnerka č. 3 vnímá pomoc od úředníků jako nevstřícný. Její zkušenost na úřadě byla taková, že si ji úřednice prohlédla od hlavy až k patě a divila se, že jako mladá podnikatelka má krizi. Komunikační partnerka č. 2 hodnotí spolupráci jako nezájem, nikdo nic neporadí, nedoporučí, zkrátka nemáte na nic nárok.

Všechny ženy samoživitelky z výzkumu se shodly na tom, že pomoc od státu nebyla dostatečná. Ženy samoživitelky očekávaly v této situaci nějakou pomoc, jež by byla rychlá a efektivní. Stát je více méně zklamal. Naprosto ve shodě je Vogtová D. „*stav nouze, který byl zapříčiněn koronavirem zde vlastně nikdy nebyl, ale byl to moment, kdy měl stát podat pomocnou ruku. Pružněji a rychleji.*“²⁹⁷ Obdobně potvrzuje i Pertold F., pomoc od státu přišla pozdě a dále dodává, pokud vůbec nějaká pomoc dorazila.²⁹⁸

Doba pandemie byla těžká a ženy samoživitelky uvrhla do situace, kterou ještě nikdo z nás nezažil. Všechny komunikační partnerky z výzkumu se vyjádřily shodně, že ty momenty, které zažívaly díky pandemii Covid-19 ve své rodině a s dětmi, byly vysilující a situaci vnímaly jako beznadějnou. Komunikační partnerky se potýkaly s pocity sebeobviňování, psychicky se cítily špatně a byly vyčerpané. Nároky, jež na ně kladla tato doba, byly nepřiměřené a byly na to vlastně úplně samy. Dudová R.

²⁹⁶ Srov. RYCHLÍKOVÁ, A., ŠPLÍCHAL, P. (A)sociální stát: Jak český sociální systém udržuje chudobu při životě. In: *A2larm.cz* [online]. [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2021/12/asocialni-stat-i-chudoba-ma-svoji-infrastrukturu/>

²⁹⁷ FLÉGROVÁ CICVÁREK, M. Samoživitelům se v době koronavirové krize rapidně snížily příjmy, více se zadlužili a část z nich přišla o práci úplně. In: *Regiony24.cz* [online]. 2003 [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://www.regiony24.cz/45-237016-samozivitelum-se-v-dobe-koronavirove-krize-rapidne-snizily-prijmy--vice-se-zadluzili-a-cast-z-nich-prisla-o-praci-uplne>

²⁹⁸ Srov. DRATVA, P., NEWSBOX.CZ, ČTK. Kvůli covidu se do chudoby v Česku dostalo 20.000 dětí. In: *Msn.com* [online]. Dostupné z: <https://www.msn.com/cs-cz/zpravy/other/kv%C5%AFli-covidu-se-do-chudoby-v-%C4%8Desku-dostalo-20000-d%C4%9Bt%C3%AD/ar-AAObHz2>

potvrzuje, „*přestaly fungovat instituce, které jim s péčí o děti pomáhaly, často nemohou pomoci ani prarodiče, kteří patří do ohrožené skupiny. Za rok pandemie rodičům obrovsky narostly povinnosti a společnost jim říká, že to přece musejí zvládnout sami, musí se postarat o děti, když si je pořídili. Jenomže oni si je pořizovali v situaci, která byla úplně jinak nastavená.*“²⁹⁹

Většina žen z výzkumu se shodla jednoznačně v tom, že během pandemie se jim objevily psychické problémy a některým se opětovně vrátily z minulosti. Psychické dopady způsobovaly ženám depresi, pocity nervozity, strachu a krize na ně celkově špatně dopadala. Musely se snažit udržet v psychické pohodě i pro své děti, ovšem tento úkol se zdál být velmi náročný. Matoušová L. potvrzuje, že ženy samoživitelky více pociťují samotu, obávají se, zda zabezpečí sebe i děti. Dále děti je třeba informovat o tom, co se děje. Nyní je naprosto nezbytně nutné psychiku podpořit a usilovat o emoční rovnováhu a hýčkat hlavně sebe.³⁰⁰

V této době se ukázalo, že psychologická či terapeutická pomoc je pro ženy samoživitelky naléhavá a potřebná. Využívala jí většina žen samoživitelek z výzkumu, aby mohly sdílet svá trápení a pocity bezvýchodnosti v roli pečovatele, rodiče i učitele v jednom, a to 24 hodin denně. Terapeuti ženám poskytli potřebnou psychickou pomoc a útěchu v pozitivním hodnocení, že si v náročné situaci vedou dobře. Terapeuti poskytování pomoci přizpůsobili nárokům pandemii a fungovali po telefonu či online. Tento fakt potvrzuje psycholožka Miechová M., výrazně nám stoupl počet klientů, kteří se na nás obrací s úzkostmi a depresivními stavy.³⁰¹

Tím, že zůstaly rodiny zavřené doma společně s dětmi, docházelo k tomu, že děti byly nevybité, trpěly chybějícím sociálním kontaktem, scházeli jim kamarádi ze školy či z okolí. Výzkum poskytl informace o dopadech nejen na děti, ale i na ženy samoživitelky. Doma vznikaly třecí plochy, někdy by se dalo hovořit o „ponorce“. Většina žen z výzkumu souhlasí s názorem, že děti doma více zlobily a vztahy v rodině dostaly celkově zabrat. Vašková L. souhlasí, že děti trpěly chybějícím sociálním kontaktem se svými kamarády, o některé kamarády během této doby přišly a cítily se osaměle.³⁰²

Děti se také v době pandemie potýkaly se starostmi, proto je žádoucí vnímat děti stejně tak potřebné jako ostatní. Pro ně byla tato doba také velmi náročná, přišly o kamarády, které vídaly pravidelně, přišly o pravidelný režim, o kroužky, sport atd. Dudová R. souhlasí: „... *na děti se hodně zapomíná, protože nejsou tolik zdravotně ohroženy, zároveň se předpokládá, že mají co jíst a je o ně postaráno. Nároky, které na ně klademe, jsou však ohromné.*“³⁰³

²⁹⁹ USTOHALOVÁ, J. Stát hodil v pandemii na rodiče povinnosti a říká, že jim to nemá vadit, míní socioložka. In: *Denikn.cz* [online]. N Media a.s. [cit. 14.02.2022]. Dostupné z: <https://denikn.cz/579074/stat-hodil-v-pandemii-na-rodice-povinnosti-a-rika-ze-jim-to-nema-vadit-mini-sociolozka/>

³⁰⁰ Srov. DRUHÝ, M. Matka samoživitelka v době nouzového stavu: Samota doléhá a tíží mnohem víc. In: *Ctidoma.cz* [online]. Centa, a.s. [cit. 11.02.2022]. Dostupné z: <https://www.ctidoma.cz/zivotni-styl/matka-samozivitelka-v-dobe-nouzoveho-stavu-samota-doleha-tizi-mnohem-vic-62741>

³⁰¹ Srov. KUBALOVÁ, P. „Aby se problém neprohluboval, je důležité jej řešit co nejdříve,“ říká psycholožka Michaela Miechová. In: *Zeny.cz* [online]. 2001 [cit. 14.02.2022]. Dostupné z: <https://www.zeny.cz/motivace-a-kariera/aby-se-problem-neprohluboval-je-dulezite-jej-resit-co-nejdrive-rika-psycholozka-michaela-miechova-8261.html>

³⁰² Srov. TŘEŠŇÁK, P. Dětem jsme vzali život. In: *Respekt.cz* [online]. [cit. 14.02.2022]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2021/21/detem-jsme-vzali-zivot>

³⁰³ DUDOVÁ, R., STÖCKELOVÁ, T. O dopadech pandemie na rodinu a společnost. In: *Soc.cas.cz* [online]. 2022 [cit. 14.02.2022]. Dostupné z: <https://www.soc.cas.cz/aktualita/dudova-stockelova-o-dopadech-pandemie-na-rodinu-spolecnost>

Princip sociální spravedlnosti by měl chránit osoby ohrožené chudobou, princip sociální solidarity se pojí s vytvářením životních podmínek a spravedlivým rozdělováním prostředků. Princip subsidiarity znamená, pokud si člověk nedokáže pomoc zajistit sám, nastupuje pomoc rodiny, dále se lze obrátit na charitu, poté na obec a naposledy na stát. Stát zajišťuje podmínky k tomu, aby si každý zvládl poradit nejprve sám. Pokud jsou všechny možnosti vyčerpány, přijde na řadu pomoc státu.³⁰⁴ Zde se rozchází teoretická rovina etiky s výsledky, jež byly z výzkumu získány. Ženy samoživitelky si nedokázaly pomoci samy, mnohdy nemají žádné příbuzné a pomoc od státu přišla pozdě.

K otázce: „*Jaký druh pomoci nejvíce samoživitelky využily pro své rodiny*“, výzkum přinesl jasnou odpověď, komunikační partnerky z výzkumu využily pomoc nějaké neziskové organizace. Ženy samoživitelky totiž již velkou důvěrou v pomoc od státu nemají a ani v ní už nedoufají. V první vlně bylo nutné, aby pomoc, kterou ženy samoživitelky potřebovaly, byla rychlá, ne-li okamžitá. Ženy samoživitelky se však potýkaly s finanční ztrátou, čekaly na zpožděné dávky ošetrovného nebo nemocenské. Chaos panoval i při vyřizování dávek, nebo podpory pro podnikatele, dále ženám samoživitelkám byla hmotná nouze v jednom případě uznána, v dalším neuznána a poté úplně odebrána. Potíž byla také v tom, že na schválení nebo nakonec zamítnutí mimořádné okamžité pomoci, ač její název obsahuje slovo „okamžitá“, čekaly ženy třeba měsíc. Bohužel v tomto případě se nedá hovořit o nějaké zvláštní a mimořádné pomoci. Komunikační partnerka č. 7 měla zprvu uznanou hmotnou pomoc, ale poté o ni přišla, neboť přesahovala o 150 Kč životní minimum. „*Zkušenosti neziskových organizací ukazují, že bez jejich asistence by se lidé v problémech neobešli a na pomoc státu by vůbec nedosáhli.*“³⁰⁵

Z výzkumu tedy vyplynulo, že ženám samoživitelkám nezisková organizace pomohla neuvěřitelně rychle. Navíc zde získaly i psychickou podporu. Celkově pomoc hodnotí jako „rychle vytržený trn z paty“.

Neziskové organizace ženám poskytovaly pomoc opakovaně, nejednalo se tedy jen o mimořádnou jednorázovou akci. Pavlousková D. potvrzuje, že ženy samoživitelky během jarní vlny neměly na potraviny, na podzim se nacházely v situaci, kdy neměly čím zaplatit nájem. Ženy, které o pomoc žádaly na podzim se na neziskovou organizaci opět obracely s prosbou o pomoc. Autorka mimo jiné též sděluje, že velká spousta samoživitelek při žádosti o pomoc uvádí, že mají jen pár dnů k tomu, aby svou situaci vyřešily, nebo se budou muset vystěhovat.³⁰⁶ Duffek A. je též ve shodě: „*Stále více lidí, kteří svou situaci dříve zvládali, žádá o potravinovou pomoc. Na lidi, kteří byli chudí už před pandemií nebo se ocitali blízko hranice chudoby, nyní dopadla pandemie obzvlášť tvrdě.*“³⁰⁷

Komunikační partnerky z výzkumu velmi oceňují, že v neziskové organizaci dostanou radu, pomocnou ruku a nabídku k aktivnímu řešení jakékoliv situace. Ženy samoživitelky obdržely od neziskových organizací finanční a potravinovou pomoc,

³⁰⁴ Srov. KOTOUS, J. - MUNKOVÁ, G. - ŠTEFKO, M. Obecné otázky sociální politiky, s. 11-12.

³⁰⁵ PRIMA DOMA MEDIA. Kdo potřebuje od státu nejvíc pomoc? In: *Primadoma.cz* [online]. 2012 [cit. 11.02.2022]. Dostupné z: <https://primadoma.cz/clanek-296831-nejvetsi-pomoc-od-statu-si-zaslouzi-samozivitelky-a-mlade-rodiny-nejmene-zamestnanci-neziskovek-mysli-si-cesi>

³⁰⁶ Srov. ŠVIHEL, P. Jde jim o střechu nad hlavou. Každý pátý osamělý rodič rozprodával majetek. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. 1996 [cit. 10.02.2022]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/jde-jim-o-strechu-nad-hlavou-kazdy-paty-osamely-rodic-rozprodaval-majetek-142683>

³⁰⁷ ZDRAVÉ ZPRÁVY. Covid zvyšuje počty chudých: V Česku až o 200 tisíc lidí. In: *Zdravezpravy.cz* [online]. [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://www.zdravezpravy.cz/2021/04/22/covid-zvysuje-pocty-chudych-v-cesku-az-o-200-tisic-lidi/>

oblečení, školní potřeby, obědy pro děti, dárky na Vánoce a možnost trávení volného času.

Na otázku „*Jaká opatření ženy samoživitelky nejvíce zasáhla?*“ komunikační partnerky reagovaly pocitově převážně stejně. Všechny ženy samoživitelky byly pandemií zaskočené. Nikdo nevěděl, co se vlastně bude dít, co mohou očekávat. Byl tu strach z nemoci, o níž nic nevíme, jakým způsobem ovlivní naše životy a zda zanechá následky na fyzickém zdraví. Dále přišel zvrat vyhlášením lockdownu a nouzového stavu, a to uvrhlo všechny ženy samoživitelky ze dne na den doma. Neboť všechny ženy samoživitelky mají malé děti, byly nuceny s nimi zůstat doma. Nejhorší dobu považují za jarní vlnu roku 2020, kdy se nesmělo vlastně vůbec nic, nesmělo se chodit nikam. Byla tím naprosto omezena svoboda pohybu. Tato doba také pozastavila veškerou ekonomiku a připravovala ženy o zaměstnání či přívýdělek. Ve shodě je Pertold F., který říká, že vyhlášená opatření měla přímý vliv na péči, vzdělávání, zaměstnání a s ním i příjem. To způsobilo potíže lidem pracujícím na dohodu, podnikatele i samoživitelky.³⁰⁸

Přechod na distanční výuku byl pro všechny ženy samoživitelky jako blesk z čistého nebe. Distanční výuka se týkala komunikačních partnerek č. 2, 3, 5, 6, neboť měly děti navštěvující školu a komunikační partnerka č. 1 se také učila online.

Jako velký problém se zde ukázalo (a vyplývá i z mého výzkumu), že většina žen neměla k dispozici potřebné technické vybavení, jako je notebook nebo počítač. Jak bylo zjištěno, dalším problémem v této souvislosti bylo také nevyhovující internetové připojení.

V naší společnosti panuje zřejmě představa, že v dnešní přetechizované době je naprostou samozřejmostí, že všechny rodiny disponují počítači, mobily, internetem. Bohužel není ve finančních možnostech žen samoživitelek si tato zařízení dovolit. To potvrzuje obdobně též Pivoda J., ženy samoživitelky nemají k dispozici peníze na nečekaný výdaj, jakým je například koupě počítače pro distanční výuku, a to se přesně díky pandemii náležitě ukázalo.³⁰⁹

Děti fungovaly buď na mobilních telefonech nebo notebooku. Tato zařízení jim věnovala nezisková organizace Klub svobodných matek. Komunikační partnerky se shodly na tom, že kdyby nedostaly, nebo neměly zapůjčenou potřebnou výbavu, nevědí, jak by děti mohly plnit školní povinnosti. Distanční výuka se projevila jako náročná a nepochybně stála všechny členy rodiny hodně sil, jelikož doma je jistě těžší se soustředit a děti nemají stejné podmínky jako ve škole.

³⁰⁸ Srov. DRATVA, P., NEWSBOX.CZ, ČTK. Kvůli covidu se do chudoby v Česku dostalo 20.000 dětí. In: *Msn.com* [online]. [cit. 14.02.2022]. Dostupné z: <https://www.msn.com/cs-cz/zpravy/other/kv%C5%AFli-covidu-se-do-chudoby-v-%C4%8Desku-dostalo-20000-d%C4%9Bt%C3%AD/ar-AAObHz2>

³⁰⁹ Srov. HAMPLOVÁ, D., L. HOZOVÁ, J. JOCHOVÁ, et al. *Rodina jako středobod života zdravé společnosti*, s. 59.

Závěr

Diplomová práce se zabývala tématem samoživitelství v době pandemie Covid-19, jež dostala ženy samoživitelky do tíživé situace. Cílem diplomové práce bylo představit životní zkušenosti žen samoživitelek v době pandemie Covid-19 a zjistit, jak se vyvíjela životní situace u vybraných žen samoživitelek při příchodu pandemie a během jejího průběhu v letech 2020, 2021. Cíl práce byl naplněn. Výsledky výzkumu odhalily, že pandemie Covid-19 měla velký vliv na život žen samoživitelek, který již před pandemií nebyl jednoduchý. Většina žen samoživitelek ztratila své dosavadní zaměstnání nebo přívýdělek, některé ženy byly bez práce dočasně a jiné zjistily, že jsou během pandemie nezaměstnatelné a bez práce byly po dlouhou dobu.

Z výzkumu vyplývá, že výrazný negativní dopad na život v pandemii mělo zejména uzavření předškolních a školních zařízení. Těm ženám, jež o práci nepřišly, bylo tímto opatřením znemožněno docházet do zaměstnání, neboť se musely postarat o děti doma. Problematiku zaměstnanosti této znevýhodněné skupiny navíc ovlivňuje i fakt, že se často potýká s diskriminací žen na trhu práce, jak již bylo uvedeno výše.

Výzkum také potvrdil fyzické a psychické vyčerpání nejen žen samoživitelek i jejich dětí, velkým význam zde sehrála vydaná vládní opatření. Data z výzkumu mimo jiné prokázala, že ženy se potýkaly s porušováním lidských práv.

Pandemie se žen samoživitelek dotkla velmi tvrdým způsobem, neboť tyto ženy obvykle nemají velké finanční rezervy. Pokud jejich příjem dlouhodobě vypadne, vyvstávají problémy, jako jsou např. nemožnost zaplatit nájem či nedostatečná hotovost na nákup základních potravin.

Ukázalo se, že nezbytnou pomocí v naší zemi jsou neziskové organizace. Ty ženám samoživitelkám poskytly rychlou finanční pomoc, aby zabránily ztrátě bydlení, a zajišťovaly jim též potravinovou pomoc a v neposlední řadě zde ženy získaly chybějící technické vybavení pro distanční výuku.

Pomoc od státu se ukázala jako nedostatečná, pomalá a chaotická. Ženy samoživitelky důvěru v pomoc státu nemají. Po celkovém zhodnocení výzkumu lze konstatovat, že pandemie přinesla nové skutečnosti do života všech lidí, významně pak těm nejohroženějším. Sociální politika nedokázala adekvátně reagovat na životní krizové situace žen samoživitelek.

Jedním z problémů, který jsem při psaní diplomové práce řešila, bylo hledání zdrojů k tomuto tématu. Nejdříve jsem hledala prostřednictvím internetu, a také proto v práci uvádím zdroje především internetové. Vzhledem k tomu, že se jedná o téma „nové“, týkající se pandemie Covid-19, tak internetové zdroje v práci převažují. Na druhou stranu informací o koronaviru a onemocnění Covid-19 existuje opravdu hodně, a tudíž je nutné informace selektovat od dezinformací a čerpat pouze z ověřených zdrojů.

Diplomová práce poskytuje vhled do života žen, které to nemají v životě jednoduché. Diplomová práce bude nabídnuta ředitelce organizace paní D. Pavlouskové, které tímto děkuji za laskavou spolupráci.

Seznam použitých zdrojů

Použitá literatura

AMBROS, P., ed. *Nouze, chudoba, bohatství: výhledy do postrestituční epochy života církvi: kolektivní monografie*. Olomouc: Nakladatelství Centra Aletti Refugium Velehrad-Roma, 2015. Současné otázky. ISBN 978-80-7412-231-6.

BERNDT, C. *Odolnost: nepřízeň osudu lze překonat*. Praha: Beta, 2015. ISBN 978-80-7306-771-7.

CVRČEK, F. a JERMANOVÁ H, ed. *Metamorfózy práva ve střední Evropě 2020: právo a krize*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2020. ISBN 978-80-261-0995-2.

FIALOVÁ, E., SKÁLOVÁ, H., ed. *Neviditelný problém: rovnost a diskriminace v praxi: sborník textů autorského kolektivu k problematice rovnosti a diskriminace v ČR*. [Praha]: Gender Studies, 2010. ISBN 978-80-86520-30-8.

HAMPLOVÁ, D., HOZOVÁ L., JOCHOVÁ J., et al. *Rodina jako středobod života zdravé společnosti*. Praha: Společnost pro Svatováclavská studia, 2021. ISBN 978-80-908340-0-2

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

Chudoba, nezaměstnanost: a další témata Pražské školy alternativ: Pražská škola alternativ - sborník 06. Praha: Ekumenická akademie Praha, 2012. ISBN 978-80-87661-03-1.

KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální práva v Evropě: 100 let Mezinárodní organizace práce*. Praha: Auditorium, 2020. ISBN 978-80-87284-81-0.

KOTOUS, J., MUNKOVÁ, G., ŠTEFKO, M. *Obecné otázky sociální politiky*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2013. ISBN 978-80-87439-08-1

KOTÝNKOVÁ, M. *Sociální ochrana chudých v České republice*. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1302-7.

MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.

MIŠOVIČ, J. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Praha: Slon, 2019. ISBN 978-80-7419-285-2.

ONDŘEJ, J., ed. *Postavení jednotlivce v mezinárodním právu: proměny (vývoj) právního postavení jednotlivce v mezinárodním právu*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2020. ISBN 978-80-7630-007-1.

PRAŠKO, J., a PRAŠKOVÁ H., *Deprese a jak ji zvládat: stop zoufalství a beznaději*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2015. Rádci pro zdraví. ISBN 978-80-262-0859-4.

SEKOT, A. *Sociologické problémy společnosti*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. ISBN 978-80-87001-11-0.

SOCIAL WATCH. *Zpráva Social Watch 2009: lidé na prvním místě: [jediná cesta ze současné ekologické a ekonomické krize je investovat do lidí: průběžná zpráva o globálním vývoji v oblasti vymýcení chudoby a genderové spravedlnosti]*. Praha: Ekumenická akademie Praha, 2010. ISBN 978-80-904405-2-4.

STRAUSS, A. L., CORBIN J. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. ISBN 80-85834-60-x.

SVÍTKOVÁ, L., ed. *Jak dosáhnout rovnosti na trhu práce*. Praha: Český svaz žen, 2001. Na pomoc ženám. ISBN 80-238-7835-2.

ŠŤASTNÁ, A. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*. Praha: VÚPSV, 2009. ISBN 978-80-7416-038-7.

ŠTURMA, P. a LIPOVSKÝ M., ed. *Ochrana žen a dětí v mezinárodním právu*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2020. ISBN 978-80-7630-002-6.

Úmluva o politických právech žen. Ostrava: Aries, [1993]. Světové dokumenty.

UNITED NATIONS. *Vše o OSN: ochrana lidských práv*. V Praze: Informační centrum OSN, [2014]. ISBN 978-80-86348-30-8.

Internetové zdroje

AMNESTY INTERNATIONAL. Diskriminace. *Amnesty.cz* [online]. 2022 [cit. 13.03.2022]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/diskriminace>

AMNESTY INTERNATIONAL. Lidská práva v roce 2020: Pandemie nejvíce dopadala na utlačované a znevýhodněné. In: *Amnesty.cz* [online]. 7. 4. 2021 [cit. 12.02.2022]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5064/lidska-prava-v-roce-2020-pandemie-nejvice-dopadala-na-utlacovane-a-znevychodnene>

BARTOŠ, V. et al. Dopady pandemie koronaviru na duševní zdraví In: *Idea.cerge-ei.cz* [online], 19. 3. 2021 [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <https://idea.cerge-ei.cz/studies/dopady-pandemie-koronaviru-na-dusevni-zdravi>

BĚLÍČEK, J., ŠPLÍCHAL, P. První rok pandemie v Česku: dokonalá ukázka oligarchického vládnutí. In: *A2larm.cz* [online]. 2022 [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2021/03/prvni-rok-pandemie-v-cesku-dokonala-ukazka-oligarchickeho-vladnuti/>

BÍLKOVÁ, V. Koronavirová krize a lidská práva. In: *Iir.cz* [online]. 19. 5. 2020 [cit. 04.03.2022]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/koronavirova-krize-a-lidska-prava-2>

BÍLKOVÁ, V. *Sociální aspekty práce v sexbyznysu na území Jižních Čech* [online]. České Budějovice, 2021 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/kp5lra/>.

Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Markéta Elich, Ph.D.

BJA. Po roce pandemie mají dvě třetiny samoživitelé problém vyjít s penězi. In: *A2larm.cz* [online]. 2022 [cit. 09.02.2022]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2021/03/po-roce-pandemie-maji-dve-tretiny-samozivitelek-problem-vyjit-s-penezi/>

BREZOVSKÁ, K. Epidemiologická situace v Česku se zhoršuje. Dodržujte opatření, vyžívají politici, In: *Radio Prague Int.* [online]. 1997-2000 [cit. 12.02.2022]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/epidemiologicka-situace-v-cesku-se-zhorsuje-dodrzujte-opatreni-vyzyvaji-politici-8702249>

BUCHTOVÁ, B. et al. Kvalita života. *Ipvz.cz* [online], [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://www.ipvz.cz/seznam-souboru/515-kvalita-zivota-sbornik-prispevku-z-konference-konane-25-10-2004vtreboni.pdf>

BUREŠ, M. Ošetřovné pro OSVČ. In: *Finance.cz.* 2022 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/531547-osetrovne-pro-osvc/>

CAMOVA, A. Co to je důstojná mzda? *Dustojnamzda.cz* [online]. 2019 [cit. 30.10.2021]. Dostupné z: <https://www.dustojnamzda.cz/co-to-je/>

CDC. Post-COVID Conditions. *Cdc.gov* [online]. [cit. 08.01.2022]. Dostupné z: https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/long-term-effects/index.html?CDC_AA_refVal=https%3A%2F%2Fwww.cdc.gov%2Fcoronavirus%2F2019-ncov%2Flong-term-effects.html

CECHL, P. Ošetřovné v době koronaviru? U běžné mzdy necelých pět tisíc. In: *Denik.cz* [online]. [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/koronavirus-rodice-deti-osetrovne-20200311.html>

ČERMÁK, P. Jak chudý (bohatý) je chudý Čech. In: *Peníze.cz* [online]. 9. 6. 2009 [cit. 28.10.2021]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/hdp/54135-jak-chudy-bohaty-je-chudy-cech>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Aktuální informace pro rodiče: Postup při žádosti o ošetřovné z důvodu uzavření škol od 14. 10. 2020. In: *Cssz.cz* [online]. 16. 10. 2020 [cit. 21.01.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/-/aktualni-informace-pro-rodice-postup-pri-zadosti-o-osetrovne-z-duvodu-uzavreni-skol-od-14-10-2020>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Karanténa a ošetřovné: Informace pro rodiče a školská (obdobná) zařízení. In: *Cssz.cz* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/-/karantena-a-osetrovne-informace-pro-rodice-a-skolska-obdobna-zarizeni->

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Žádost o ošetřovné při péči o dítě za kalendářní měsíc, ve kterém bylo uzavřeno výchovné zařízení (škola) či jeho část – platné pro období 5. 10. 2020 – 30. 6. 2021. In: *Eportal.cssz.cz* [online]. [cit. 21.01.2022]. Dostupné z: <https://eportal.cssz.cz/web/portal/-/tiskopisy/zoppd-m>

ČESKÝ ROZHLAS. Matky samoživitelky na trhu práce tahají za kratší konec provazu, upozorňuje Kodyšová z Aperio. In: *Plus.rozhlas.cz* [online]. 29. 6. 2020 [cit. 30.10.2021]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/matky-samozivitelky-na-trhu-prace-tahaji-za-kratsi-konec-provazu-upozorňuje-8239608>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zaostřeno na ženy a muže - 2021* [online]. [cit. 2.3.2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvateľstvo-rodiny-domacnosti-766ckuzkhy>

ČLOVĚK V TÍSNI. Nekašlejme na druhé! In: *Clovekvtisni.cz* [online]. 15. 10. 2020 [cit. 11.02.2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/nekaslejme-na-druhe-7101gp>

ČŠI ČR. Vybraná zjištění České školní inspekce k distančnímu vzdělávání. In: *Csicr.cz* [online]. 15. 4. 2020 Česká školní inspekce ČR [cit. 21.01.2022]. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Vybrana-zjisti-ceske-skolni-inspekce-k-distančni>

ČTK, TTO. Omezení pohybu v Česku: Přehled pravidel, jak je od soboty nastavila vláda v Praze a regionech pod pokutami až 20 tisíc korun. In: *E15.cz* [online]. 2001 [cit. 28.02.2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/prehledne-jak-vlada-omezila-pohyb-lidi-v-praze-a-regionech-pod-pokutami-az-20-tisic-korun-1378330>

ČTK. Pandemie ukázala na chyby, sobectví a ignoranci států, říká slovenská prezidentka. In: *Barrandov.tv* [online]. 2008 [cit. 12.02.2022]. Dostupné z: https://www.barrandov.tv/rubriky/zpravy/zahranicni/pandemie-ukazala-na-chyby-sobectvi-a-ignoranci-statu-rika-slovenska-prezidentka_11929.html

ČTK. Samoživitelům způsobuje krize větší finanční problémy, polovina musí šetřit na jídle. In: *Zpravy.aktualne.cz* [online]. [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/samozivitelum-zpusobuje-krize-vetsi-financni-problemy/r~ba063f30986311eb99faac1f6b220ee8/>

DOLEŽALOVÁ, P. Pro většinu rodičů je pandemie covid-19 stresující zátěž. In: *Iniciativa-snih.cz* [online]. 23. 2. 2021 [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://www.iniciativa-snih.cz/pro-vetsinu-rodicu-je-pandemie-covid-19-stresujici-zatez/>

DONIO, Samoživitelky. [online]. Donio 2022 [cit. 23.03.2022]. Dostupné z: <https://www.donio.cz/SuperMama>

DONIO. Pomohli jste samoživitelkám bez alimentů v době Covidu. *Donio.cz* [online]. Donio 2021 [cit. 30.10.2021]. Dostupné z: <https://www.donio.cz/SamozivitelkyBezAlimentu>

DRATVA, P., NEWSBOX.CZ, ČTK. Kvůli covidu se do chudoby v Česku dostalo 20.000 dětí. In: *Msn.com* [online]. 7. 9. 2021 Dostupné z: <https://www.msn.com/cs-cz/zpravy/other/kv%C5%AFli-covidu-se-do-chudoby-v-%C4%8Desku-dostalo-20000-d%C4%9Bt%C3%AD/ar-AAObHz2>

DRUHÝ, M. Matka samoživitelka v době nouzového stavu: Samota doléhá a tíží mnohem víc. In: *Ctidoma.cz* [online]. 16. 10. 2020 [cit. 11.02.2022]. Dostupné z: <https://www.ctidoma.cz/zivotni-styl/matka-samozivitelka-v-dobe-nouzoveho-stavu-samota-doleha-tizi-mnohem-vic-62741>

DUDOVÁ, R., STÖCKELOVÁ, T. O dopadech pandemie na rodinu a společnost. In: *Soc.cas.cz* [online]. 7. 5. 2020 [cit. 14.02.2022]. Dostupné z: <https://www.soc.cas.cz/aktualita/dudova-stockelova-o-dopadech-pandemie-na-rodinu-spolecnost>

DVOŘÁKOVÁ, E. AIJA: Opatření COVID-19 musí zohledňovat základní lidská práva. In: *Advokatnidenik.cz* [online]. 27. 4. 2020 [cit. 09.02.2022] Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/04/27/aija-opatreni-covid-19-musi-zohlednovat-zakladni-lidska-prava-a-pravni-stat/>

ECDC. Fakta o COVID-19. *Vaccination-info.eu* [online]. 2022 [cit. 08.01.2022]. Dostupné z: <https://vaccination-info.eu/cs/covid-19/fakta-o-covid-19>

EVROPSKÁ KOMISE. Koronavirus a dezinformace. *Ec.europa.eu* [online]. 2022 [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/fighting-disinformation/tackling-coronavirus-disinformation_cs

FLÉGROVÁ CICVÁREK, M. Samoživitelům se v době koronavirové krize rapidně snížily příjmy, více se zadlužili a část z nich přišla o práci úplně. In: *Regiony24.cz* [online]. 2003 [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://www.regiony24.cz/45-237016-samozivitelum-se-v-dobe-koronavirove-krize-rapidne-snizily-prijmy--vice-se-zadluzili-a-cast-z-nich-prisla-o-praci-uplne>

GERYKOVÁ, K. Rok distanční výuky se podepisuje na psychice dětí. Apel míří k poslancům. In: *Polar.cz* [online]. [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <https://polar.cz/zpravy/opavsko/opava/11000024654/rok-distanzni-vyuky-se-podepisuje-na-psychice-deti--apel-miri-k-poslancum>

GODAR. Snad se nevydáme polskou a maďarskou cestou, doufá Rychetský. *Godar.cz* [online]. 2022 [cit. 12.02.2022]. Dostupné z: <https://godar.cz/snad-se-nevydame-polskou-a-madarskou-cestou-doufa-rychetsky/>

HASMANOVÁ MARHÁNKOVÁ, J. *Matky samoživitelky a jejich situace v České republice. „Sandwichová generace“ – kombinování práce a péče o závislé členy rodiny (děti a seniory)*, [online]. Praha: Gender Studies, o. p. s., 2011 [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: https://genderstudies.cz/download/samozivitelky_sendwichova.pdf

HILDEBRAND, B. Corona und Menschenrechte. In: *Institut-fuer-menschenrechte.de* [online]. 28. 5. 2021 [cit. 09.02.2022]. Dostupné z: <https://www.institut-fuer-menschenrechte.de/im-fokus/corona-und-menschenrechte>

HOVORKOVÁ, K. Ošetřovné v pandemii má nepříjemnou dohru. Rodičům může zkrátit dovolenou. In: *Zprávy.aktualne.cz* [online]. [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/prekvapeni-u-osetrovneho-v-dobe-pandemie-zadatele-nemaji-nar/r~c9d527cee6d811eab0f60cc47ab5f122/>

CHARITA ČR. Powerty Watch Report 2021 – Czech Republic. *Charita.cz* [online], [cit. 30.10.2021]. Dostupné z: <https://www.charita.cz/res/archive/027/003452.pdf?seek=1634287641>

CHARVÁTOVÁ, V. Osamělost je v době pandemie jedním z ústředních problémů. In: *Perpetuum.cz* [online]. 2022 [cit. 12.01.2022]. Dostupné

z: <https://perpetuum.cz/2021/04/osamelost-je-v-dobe-pandemie-jednim-z-ustrednich-problemu/>

ISPV. Ošetrovné ve výši 70 procent po celou dobu uzavření škol. Stačí vyplnit jediný formulář. In: *Socialnipolitika.eu* [online]. 2022 Institut pro sociální politiku a výzkum [cit. 21.01.2022]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2020/10/poslanci-schvalili-krizove-osetrovne-rodice-ho-budou-cerpat-po-celou-dobu-uzavreni-skol-zvysi-se-na-70-procent/>

JELÍNKOVÁ, Š. Ošetrovné se musí zvýšit na 80 procent mzdy. Rodiče to potřebují. In: *Kdu.cz* [online]. 5. 10. 2020 [cit. 14.02.2022]. Dostupné z: <https://www.kdu.cz/aktualne/z-medii/osetrovne-by-se-melo-zvysit-na-80-procent-rodice-t>

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. Antidiskriminační zákon je třeba změnit, říká ombudsman. In: *Advokatnidenik.cz* [online]. [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/10/01/antidiskriminacni-zakon-je-treba-zmenit-rika-ombudsman/>

KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV. Lidská práva už druhý rok zkouší pandemie. *Ochrance.cz* [online]. 2022 [cit. 12.02.2022]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/pandemie-uz-druhy-rok-zkousi-lidska-prava-zo-dpovednost-i-solidaritu/>

KOMENDA, M. et al. Complex Reporting of the COVID-19 Epidemic in the Czech Republic: Use of an Interactive Web-Based App in Practice: *J Med Internet Res*, 2020, roč. 22, č. 5, e19367. [online]. [cit. 08.01.2022]. Dostupné z: <https://www.jmir.org/2020/5/e19367/>

Kompenzační bonus. In: *Podnikatel.cz* [online]. 2022 [cit. 26.01.2022]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/n/kompenzacni-bonus/>

KRAMLOVÁ, J. Děti ztratily režim a nevědí, co se sebou. Odešly do on-line světa, říká psychologka. In: *Zpravy.aktualne.cz* [online]. 23. 8. 2021 [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/deti-covid-psychologka/r~aee16512ee6211eb9106ac1f6b220ee8/>

KUBALOVÁ, P. „Aby se problém neprohluboval, je důležité jej řešit co nejdříve,“ říká psychologka Michaela Miechová. In: *Zeny.cz* [online]. 25. 5. 2021 [cit. 14.02.2022]. Dostupné z: <https://www.zeny.cz/motivace-a-kariera/aby-se-problem-neprohluboval-je-dulezite-jej-resit-co-nejdrive-rika-psychologka-michaela-miechova-8261.html>

KUBIŠTOVÁ, D. Odstonáním covidu to nekončí. Studie ukazují, že i mladé trápí měsíce nespavost a ztráta pozornosti. In: *Irozhlas.cz* [online]. 1997 [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/koronavirus-cesko-studie-long-covid-dlouhodobe-nasledky-po-covidu-kasel-dusnost_2111290500_dok

LAUDER, S. Tahle krize je naprosto unikátní. In: *Respekt.cz* [online]. [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2021/14/tahle-krize-je-naprosto-unikatni>

LAUDER, S. Zálohovaným výživným se stát konečně přihlásil k odpovědnosti. In: *Respekt.cz* [online]. [cit. 02.09.2021]. Dostupné

z: <https://www.respekt.cz/komentare/zalohovany-m-vyzivnym-se-stat-konecne-prihlasil-k-odpovednosti>

LOMOZOV, J. Pomáháme samoživitelům díky divákům České televize. In: *Praha.charita.cz* [online]. 1919 [cit. 24.08.2021]. Dostupné z: <https://praha.charita.cz/pomahame-samozivitelum-diky-divakum-ceske-televize/>

MALÁČOVÁ, J. Pandemie drtí rodiny s dětmi a pravice chce jen diskutovat. In: *Blog.aktualne.cz* [online]. 18. 2. 2021 [cit. 10.02.2022]. Dostupné z: <https://blog.aktualne.cz/blogy/jana-malacova.php?itemid=39003>

Matka samoživitelka, otec samoživitel. In: *Neviditelní.org*. [online]. 2021 [cit. 25.01.2022]. Dostupné z: <https://neviditelni.org/samozivitele/>

MENZEL, A., MIOTTO, M. Rozdílné ekonomické dopady krize covid-19 na muže a ženy v Česku. In: *Idea.cerge-ei.cz* [online], 7. 7. 2020 [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: https://idea.cerge-ei.cz/images/COVID/IDEA_Gender_dopady_covid-19_cerven_21.pdf

MIDINET-HORST, J. "Es gibt Stunden, in denen ich einfach nicht mehr kann": Alleinerziehende Mütter sprechen über Corona-Alltag. In: *Bnn.de* [online]. [cit. 24.08.2021]. Dostupné z: <https://bnn.de/karlsruhe/corona-krise-alleinerziehende-muetter-sprechen-ueber-alltag-mit-kindern>

MZ ČR. Mimořádné opatření – opatření ve školách s 1. fází rozvolnění s účinností od 12. 4. 2021 do odvolání. In: *Mzcr.cz*. 6. 4. 2021 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-opatreni-ve-skolach-s-1-fazi-rozvolneni-s-ucinnosti-od-12-4-2021-do-odvolani/>

MZ ČR. Mimořádné opatření – zákaz volného pohybu osob s výjimkami. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-zakaz-volneho-pohybu-osob-s-vyjimkami/>

MITCHELL, Iain G. Evropský den advokátů 2020 se zaměřil na lidská práva v době pandemie. In: *Advokatnidenik.cz* [online]. 23. 10. 2020 [cit. 12.02.2022]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/10/23/evropsky-den-advokatu-2020-se-zameril-na-lidska-prava-v-dobe-pandemie/>

MORÁVKOVÁ, H., KREIDL, M. Partnerské dráhy prvorodiček bez partnera ve společné domácnosti. *Sociologický časopis*, 2017, roč. 53, č. 4, s. 565-592. [online]. [cit. 08.02.2022]. Dostupné z <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2017/04/03.pdf>

MPSV ČR. Evidence uchazečů o zaměstnání a podpora v nezaměstnanosti. *MPSV ČR.cz* [online]. 2022 [cit. 09.02.2022]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/evidence-uchazecu-o-zamestnani-a-podpora-v-nezamestnanosti>

MPSV ČR. Mimořádná okamžitá pomoc MOP COVID-19. *MPSV ČR.cz* [online]. 2020 [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/mop>

MPSV ČR. Pomoc v hmotné nouzi. In: *MPSV ČR.cz* [online]. [cit. 09.02.2022]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/pomoc-v-hmotne-nouzi>

MPSV ČR. Přídavek na dítě. *MPSV ČR.cz* [online]. [cit. 09.02.2022]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/pridavek-na-dite>

MPSV ČR. Příspěvek na bydlení. *MPSV ČR.cz* [online]. [cit. 26.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevek-na-bydleni>

MPSV ČR. Životní a existenční minimum. Průvodce. In: *MPSV ČR.cz* [online]. [cit. 30.10.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/zivotni-a-existencni-minimum1>

MŠMT ČR. Aktualizováno: Harmonogram uvolňování v oblasti školství 2020. *Msm.cz* [online]. 2020 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.msm.cz/harmonogram-uvolnovani-opatreni-v-oblasti-skolstvi>

MZ ČR Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 27. 6. do 30. 6. 2020. In: *Mzcr.cz* [online]. 16. 7. 2020 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-27-6-do-30-6-2020/>

MZ ČR. Mimořádná okamžitá pomoc MOP COVID-19. In: *Covid.gov.cz* [online]. 12. 4. 2021 Ministerstvo zdravotnictví [cit. 28.02.2022]. Dostupné z: <https://covid.gov.cz/situace/socialni-situace/mimoradna-okamzita-pomoc-mop-covid-19>

MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení pohybu osob s výjimkami. In: *Mzcr.cz* [online]. 6. 4. 2020 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-pohybu-osob-s-vyjimkami/>

MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení od 18. 5. do 25. 5. 2020. In: *Mzcr.cz* [online]. 15. 5. 2020 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-od-18-5-do-25-5-2020/>

MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 25. 5. 2020 do odvolání. In: *Mzcr.cz* [online]. 19. 5. 2020 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-25-5-2020-do-odvolani/>

MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 1. 6. 2020 do odvolání. In: *Mzcr.cz* [online]. 27. 5. 2020 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-1-6-2020-do-odvolani/>

MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 22. 6. do 30. 6. 2020. In: *Mzcr.cz* [online]. 16. 7. 2020 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-22-6-do-30-6-2020/>

MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 17. 5. 2021. In: *Mzcr.cz* [online]. 14. 5. 2021 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-17-5-2021/>

MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení s účinností od 24.5.2021 do odvolání. In: *Mzcr.cz* [online]. 19. 5. 2021 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-24-5-2021-do-odvolani/>

MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení, s účinností od 19. 4. 2021 do odvolání. In: *Mzcr.cz* [online]. 12. 4. 2021 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-19-4-2021-do-odvolani/>

MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení, s účinností od 3. 5. 2021 do odvolání. In: *Mzcr.cz* [online]. 27. 4. 2021 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-3-5-2021-do-odvolani/>

MZ ČR. Mimořádné opatření – omezení provozu škol a školských zařízení, s výjimkami, s účinností od 10. 5. 2021 do odvolání. In: *Mzcr.cz* [online]. 4. 5. 2021 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-omezeni-provozu-skol-a-skolskych-zarizeni-s-vyjimkami-s-ucinnosti-od-10-5-2021-do-odvolani/>

MZ ČR. Mimořádné opatření – prodloužení omezení pohybu osob. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-prodlouzeni-omezeni-pohybu-osob/>

MZ ČR. Mimořádné opatření – uzavření škol a školských zařízení, s účinností od 20. 4. 2020. In: *Mzcr.cz*. [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-uzavreni-skol-a-skolskych-zarizeni-s-ucinnosti-od-20-4-2020/>

MZ ČR. Mimořádné opatření – uzavření základních, středních a vysokých škol od 11. 3. 2020. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 08.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-uzavreni-zakladnich-strednich-a-vysokych-skol-od-11-3-2020/>

MZ ČR. Mimořádné opatření – volný pohyb osob na území ČR. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-volny-pohyb-osob-na-uzemi-cr/>

MZ ČR. Mimořádné opatření – zákaz volného pohybu osob s výjimkami, s účinností od 20. 4. 2020. In: *Mzcr.cz*. [online]. [cit. 08.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-zakaz-volneho-pohybu-osob-s-vyjimkami-s-ucinnosti-od-20-4-2020/>

MZ ČR. Mimořádné opatření – zákaz volného pohybu osob s výjimkami, s účinností od 27. 4. 2020. In: *Mzcr.cz*. [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-zakaz-volneho-pohybu-osob-s-vyjimkami-s-ucinnosti-od-27-4-2020/>

MZ ČR. Zrušení mimořádného opatření ze dne 10. 3. 2020 k osobní přítomnosti žáků a studentů ve školách. In: *Mzcr.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/zruseni-mimoradneho-opatreni-ze-dne-10-3-2020-k-osobni-pritomnosti-zaku-a-studentu-ve-skolach/>

MZV ČR. Lidská práva. *MZV ČR.cz* [online]. 2022 [cit. 12.02.2022] Dostupné z: https://www.mzv.cz/mission.geneva/cz/lidska_prava/index.html

NÁRODNÍ ÚSTAV DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ. Duševní zdraví. *Opatruj.se* [online]. 2021 [cit. 07.02.2022]. Dostupné z: <https://www.opatruj.se/dusevni-zdravi/dusevni-zdravi-a-pohoda>

NEMOCNICE JIHLAVA. Faktory ovlivňující zdraví – duševní zdraví. In: *Nemji.cz* [online]. 24. 8. 2017 [cit. 29.01.2022]. Dostupné z: <https://www.nemji.cz/factory-ovlivnujici-zdravi-dusevni-zdravi/d-8216/p1=5774>

OSN. Fakta o chudobě. *Osn.cz* [online]. 2021 [cit. 28.10.2021]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/sdg-1-vymytit-chudobu-ve-vsech-jejich-formach-vsude-na-svete/fakta/>

PES. Strach o zdraví vystřídaly obavy o budoucnost. Vnímání situace spojené s koronavirem se mění. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Česká televize 1996 [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/3238102-strach-o-zdravi-vystridaly-obavy-o-budoucnost-vnimani-situace-spojene-s-koronavirem>

PLASSOVÁ, M. *Ekonomické ukazatele a současný život samoživitelů z neziskové organizace v ČR* [online]. České Budějovice, 2020 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/1dn6zn/>. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Veronika Zvánovcová, Ph.D.

PRIMA DOMA MEDIA. Kdo potřebuje od státu nejvíce pomoc? In: *Primadoma.cz* [online]. 8. 12. 2021 [cit. 11.02.2022]. Dostupné z: <https://primadoma.cz/clanek-296831-nejvetsi-pomoc-od-statu-si-zaslouzi-samozivitelky-a-mlade-rodiny-nejmene-zamestnanci-neziskovek-mysli-si-cesi>

REKONSTRUKCE STÁTU. Expertky na lidská práva: Dopady pandemie nejvíce pociťují ohrožené skupiny obyvatel. In: *Rekonstrukcestatu.cz* [online]. 19. 5. 2021 [cit. 24.8.2021]. Dostupné z: <https://www.rekonstrukcestatu.cz/archiv-novinek/expertky-na-lidska-prava-dopady-pandemie-nejvice-pocituji-ohrozene-skupiny-obyvatel>

RUDOLF, B., WINDFUHR, M. *Corona-Krise: Menschenrechte müssen das politische Handeln leiten* [online], Berlin: Deutsches Institut für Menschenrechte, 2020 [cit. 27.08.2021]. Dostupné z: https://www.institut-fuer-menschenrechte.de/fileadmin/user_upload/Publikationen/Stellungnahmen/Stellungnahme_Coronakrise_Menschenrechte_muessen_das_politische_Handeln_leiten.pdf

RYCHLÍKOVÁ, A., STUDENÝ, I. V jednu chvíli se všechno sesypalo.' Pětina lidí během pandemie trpí většími pocity úzkosti a depresemi. In: *Irozhlaz.cz* [online]. 1997 [cit. 29.10.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/zivotni-styl/zdravi/dusevni-zdravi-zivot-behem-pandemie-deprese-koronavirus_2103021235_dok

RYCHLÍKOVÁ, A., ŠPLÍCHAL, P. (A)sociální stát: Jak český sociální systém udržuje chudobu při životě. In: *A2larm.cz* [online]. 8.12.2021 [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2021/12/asocialni-stat-i-chudoba-ma-svoji-infrastrukturu/>

SMOLÍK, T. Mimořádná opatření - zavření škol. In: *Pravoprovsechny.cz* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://www.pravoprovsechny.cz/clanky/mimoradna-opatreni-zavreni-skol/>

STEM. Situace samoživitelů a samoživitelek v koronavirové krizi. In: *Stem.cz* [online]. [cit. 24.08.2021]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/situace-samozivitelu-a-samozivitelek-v-koronavirove-krizi/>

STENZELOVÁ, M. Koronavirus jako záminka pro potlačení práv občanů ve světě? In: *Centrumlidskaprava.cz* [online]. 22. 3. 2022 [cit. 12.02.2022]. Dostupné z: <https://www.centrumlidskaprava.cz/koronavirus-jako-zaminka-pro-potlaceni-prav-obcanu-ve-svete>

SVAMV. Wie haben Einzeltern und Alleinerziehende die Covid-19 Situation erlebt? In: *Svamv.ch* [online]. [cit. 22.10.2021]. Dostupné z: <https://svamv.ch/wie-haben-einelter-und-alleinerziehende-die-covid-19-situation-erlebt/>

SYNETIX. Co je to pandemie? *Pandemie.cz*. 2022 [online]. [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <https://www.pandemie.cz/co-je-to-pandemie>

SYNETIX. Pandemie vs epidemie. *Pandemie.cz* [online]. 2016 [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <https://www.pandemie.cz/pandemie-vs-epidemie>

SZÚ, ÚZIS ČR. COVID-19: úvod, inkubační doba, původce a sezónnost onemocnění. In: *Nzip.cz* [online]. 21. 12. 2021 [cit. 08.01.2022]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/447-covid-19-zakladni-informace>

ŠÁRA, F. Přibývá žáků s psychickými problémy, upozorňují školy i odborníci. In: *Novinky.cz* [online]. 2003 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/pribyva-zaku-s-psychickymi-problemy-upozornuji-skoly-i-odbornici-40379386>

ŠÁRA, F., Opatření proti covidu ovlivnila vzdělávání i duševní zdraví, upozorňují spolky. In: *Novinky.cz* [online]. 2003 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/opatreni-proti-covidu-ovlivnily-vzdelavani-i-dusevni-zdravi-upozornuji-spolky-40381725>

ŠPLÍCHAL, P. Chudé Česko se během pandemie propadá do ještě větší bídy. In: *A2larm.cz* [online]. 22. 1. 2021 [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2021/01/chude-cesko-se-behem-pandemie-propada-do-jeste-vetsi-bidy/>

ŠVIHEL, P. Jde jim o střechu nad hlavou. Každý pátý osamělý rodič rozprodával majetek. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. 16. 2. 2021 [cit. 10.02.2022]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/jde-jim-o-strechu-nad-hlavou-kazdy-paty-osamely-rodic-rozprodaval-majetek-142683>

ŠVIHEL, P. Před koronakrizí s penězi vyšli, teď přemýšlí i nad pomerančem. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. 1996 [cit. 25.01.2022]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/pred-koronakrizi-s-penezi-vysli-ted-premysli-i-nad-pomerancem-128060>

TICHÁ, S. Den lidských práv a jejich krize v době koronavirové. In: *Pravniprostor.cz* [online]. 10. 12. 2020 [cit. 24.08.2021]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/den-lidskych-prav-jejich-krize-v-dobe-koronavirove>

TŘEŠŇÁK, P. Dětem jsme vzali život. In: *Respekt.cz* [online]. 23. 5. 2021 [cit. 14.02.2022]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2021/21/detem-jsme-vzali-zivot>

TŮMOVÁ MOREIRA, V. Vzdělávání v době pandemie aneb distanční výuka. In: *Zdrave.cz* [online]. 2020 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://rodice-a-deti.zdrave.cz/vzdelavani-v-dobe-pandemie-aneb-distanzni-vyuka/>

UHLOVÁ, S. Samoživitelky v pasti. Má každý doma počítač, tiskárnu a skener? In: *A2larm.cz* [online]. 2022 [cit. 21.01.2022]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2020/04/samozivitelky-v-pasti-ma-kazdy-doma-pocitac-tiskarnu-a-skener/>

UNICEF. Chudoba po pandemii COVID-19 ohrožuje 35 000 dětí v Česku. *Unicef.cz* [online], [cit. 30.10.2021]. Dostupné z: <https://www.unicef.cz/wp-content/uploads/2021/09/Chudoba-po-pandemii-COVID-19-ohrozuje-35-000-deti-v-Cesku.pdf>

UNITED NATIONS. COVID-19 und die Menschenrechte. *Un.org* [online]. [cit. 27.08.2021]. Dostupné z: <https://www.un.org/depts/german/gs/COVID-19-und-Menschenrechte.pdf>

UNITED NATIONS. Všeobecná deklarace lidských práv. *Osn.cz* [online]. [cit. 27.12.2021]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/12/UDHR_2015_11x11_CZ2.pdf

ÚŘAD PRÁCE ČR. Mimořádná okamžitá pomoc. *Uradprace.cz* [online]. 2022 [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/mimoradna-okamzita-pomoc>

ÚŘAD PRÁCE ČR. Přídavek na dítě. In: *Uradprace.cz* [online]. [cit. 09.02.2022]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/pridavek-na-dite>

ÚŘAD PRÁCE ČR. Příspěvek na bydlení. In: *Uradprace.cz* [online]. [cit. 26.01.2022]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/prispevek-na-bydleni1>

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. Jednání vlády 10. 12. 2020. In: *Odok.cz* [online]. 2022 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2020-12-10>

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. Jednání vlády 10. 12. 2020. In: *Odok.cz* [online]. 2022 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2020-12-23>

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. Jednání vlády 10. 12. 2020. In: *Odok.cz* [online]. 2022 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2021-02-26>

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. Jednání vlády 19. 4. 2021. In: *Odok.cz* [online]. 2022 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2021-04-19>

Usnesení vlády č. 1022 ze dne 12. října 2020, o přijetí krizového opatření, v platném znění 13. 10. 2020. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/54059/>

USTOHALOVÁ, J. Stát hodil v pandemii na rodiče povinnosti a říká, že jim to nemá vadit, míní socioložka. In: *Denikn.cz* [online]. N Media a.s. [cit. 14.02.2022]. Dostupné z: <https://denikn.cz/579074/stat-hodil-v-pandemii-na-rodice-povinnosti-a-rika-ze-jim-to-nema-vadit-mini-sociolozka/>

UXOVÁ, K. Světový den duševního zdraví. *Alphega-lekarna.cz* [online]. [cit. 27.02.2022]. Dostupné z: <http://www.alphega-lekarna.cz/svetovy-den-dusevniho-zdravi>

VLÁDA ČR. Na úsvitu panely. *Vlada.cz* [online], [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/udalosti/Na_usvitu_panely_1.pdf

VLÁDA ČR. Vládní usnesení související s bojem proti epidemii - rok 2020. In: *Vlada.cz* [online]. [cit. 08.01.2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru---rok-2020-186999/#brezen>

VLÁDA ČR. Vládní usnesení související s bojem proti epidemii - rok 2020. In: *Vlada.cz* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru-rok-2020-186999/#rijen>

VLÁDA ČR. Vládní usnesení související s bojem proti epidemii - rok 2021. In: *Vlada.cz* [online]. [cit. 10.01.2022] Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii---rok-2021-193536/#listopad>

VŠEOBECNÁ DEKLARACE LIDSKÝCH PRÁV. Office of the Special Representative of the Secretary-General for Children and Armed Conflict [online]. [cit. 31.01.2022]. Dostupné z: <https://childrenandarmedconflict.un.org/keydocuments/czech/universaldeclara1.html>

WAGNER, D. F. Komu se hodí dělat ze samoživitelek fackovacího panáka. In: *Heroine.cz* [online]. 9. 9. 2020 [cit. 28.12.2021]. Dostupné z: <https://www.heroine.cz/spolecnost/3005-komu-se-hodi-delat-ze-samozivitelek-fackovaciho-panaka>

Zákon 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2, ve znění platném k 4. 4. 2020. AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 26.01.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-159>

Zákon 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění platném k 26. 2. 2021. [online]. [cit. 28.02.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-94#cast1>

Zákoník práce paragraf § 350. In: *Sbirkazakonu.info* [online]. 2022 [cit. 18.01.2022]. Dostupné z: <http://www.sbirkazakonu.info/zakonik-prace/osamelymi-se-rozumeji-neprovdane-ovdovele.html>

ZDRAVE ZPRÁVY. Covid zvyšuje počty chudých: V Česku až o 200 tisíc lidí. In: *Zdravezpravy.cz* [online]. 22. 4. 2021 [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://www.zdravezpravy.cz/2021/04/22/covid-zvysuje-pocty-chudych-v-cesku-az-o-200-tisic-lidi/>

ZIEGLEROVÁ, A. Český sociální systém je samá díra. Není divu, že nás v krizi nepodrží. In: *Denikreferendum.cz* [online]. 6. 5. 2020 [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/31157-cesky-socialni-system-jesama-dira-neni-divu-ze-nas-v-krizi-nepodrzy>

Ženy, využijte antidiskriminační zákon. In: *Listy.mesto-most.cz* [online]. [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://m.listy.mesto-most.cz/zeny-vyuzivejte-antidiskriminacni-zakon/d-7750>

Seznam příloh

Příloha I. Otázky k rozhovorům

Příloha II. Přepsané rozhovory

Přílohy

Příloha I Otázky k rozhovorům

1.osobní údaje

Kolik je vám let?

Jaké je vaše vzdělání?

Kolik máte dětí a kolik jim je let?

Jaké je Vaše zaměstnání?

2.obtíže způsobené pandemií

V jakých oblastech se Vás pandemie nejvíce dotkla a kam až Vás dostala?

3.finanční dopady

Jaké finanční dopady na Vás pandemie měla?

Jaká byla Vaše finanční situace, pobírala jste nějaké příspěvky či dávky?

Jak to máte nyní s prací jako OSVČ?

4.psychické dopady na rodinu a vztahy v rodině

Jak pandemie ovlivnila vztahy v rodině?

Jak jste se cítila?

Využila jste psychologické poradenství?

Ovlivnila pandemie Vaše vztahy v rodině?

Jak jste se v této situaci cítila?

Jak tato situace ovlivnila Váš duševní stav?

Měla pandemie vliv na Vaše vztahy v rodině?

5.využití služeb, dávky

Pobírala jste nějaké příspěvky či dávky?

Setkala jste se s ochotou sociálních pracovníků a úředníků nebo naopak s neochotou?

Pobírala jste příspěvek na bydlení?

6.podpora státu

Jak vnímáte podporu a pomoc státu?

Nabídl Vám stát nějakou pomoc?

7.opatření vlády

Jak jste zvládli distanční výuku a její nároky?

8.finanční zajištění

Jak vnímáte náhradní výživné?

Dostáváte alimony nebo náhradní výživné?

Alimony pobíráte?

9.neziskový sektor

Myslíte si, že stát dělá dost a neziskové organizace ho doplňují?

Využila jste i jinou neziskovou organizaci?

Příloha II Přepis rozhovorů

Komunikační partnerka č. 1

Kolik je vám let?

„43 let.“

Jaké je vaše vzdělání?

„Střední škola.“

Kolik máte dětí a kolik jim je let?

„Jednu dceru, je jí 5 let.“

Jaké je Vaše zaměstnání?

„Telefonní operátorka.“

V jakých oblastech se Vás pandemie nejvíce dotkla a kam až Vás dostala?

„Dostala mě na dno, doslova, kdy jsem se musela podvolit, půjčit si u přátel, u kterých dlužuju, protože dcera mi zůstala doma, když se zavřela školka, jelikož já jsem do teď neměla tu práci, teď jsem začala jsem pracovat před 5 měsíci, jak kdyby ale to je dycky, tak úsek práce pak je chvílku hluché období, měsíc, měsíc a půl jsem měla hluché období, a teď jsem nastoupila zase do práce 6. 9. 21, takže jako už konečně zase práce a doufám, že tam zůstanu co nejdéle. Dostala mě ta doba na dno, kdy jsem prostě jednoducho rozmýšlela, že čiže dám dceři celý rohlík nebo půlku rohlíku na večeři a ráno že jí dám tu druhou půlku. Tím, že jsem vydělávala a chodila do práce, tak hmotnou nouzi a příspěvek na bydlení to spočítali všechno zpětně, a mě prostě sebrali všechny peníze, a jí nezajímalo, že v momentální situaci jsem byla nezaměstnaná, prostě mi jednoducho říkali, že jsem si měla odkládat, ale z čeho jsem si měla odkládat, když jsem si doplatila předešlé dluhy a defacto teď jsem si je navalila znovu. A teďko jak jedu práce, jak jsem nastoupila, tak doufám, že to vydrží, že ta práce bude, že ta školka bude fungovat, protože popravdě ve školce se za 1100 Kč dcera nasnídá, nasvačí, naobědvá, nasvačí, doma jí za 1100 Kč doma nenasytím. Takže je to vlastně o hubu, ta pandemie mě zasáhla v tom, že jsem si vytvářela dluhy u kamarádů, abych nepřišla o bydlení, aby mi nevypli elektriku, abych mohla mít aspoň takové spojení se světem. Takovou tu realitu, střechu nad hlavou.“

Jaké finanční dopady na Vás pandemie měla?

„Na začátku pandemie jsem měla nastoupit od úřadu práce na dlouhou školu na půl roku na účetnictví a měla jsem to mít normálně placené. Odchodila jsem dva měsíce, pak nás dali na distanční výuku, ale naše lektorka chytla covid, a tím že prostě jednoducho ona byla dlouho doma a tam maximálně se mohlo být maximálně 14 dní mimo, jako nekrytých, tak ona byla mimo déle, a tak to jednoducho stopli a já jsem přišla o všechno, jinak jsem mohla být zaměstnaná jako účetní.“

„Takže od té doby jsem byla nezaměstnaná, dceru doma a nebyla šance se někde zaměstnat, protože dcera je na mě více nalepená po tom, co se nám stalo s jejím pantátou, prostě jednoducho, když se jí nevěnuju, potřebuje na sebe upoutat pozornost, ale to si myslím, že jsou každé děti, když se stane nějaká blbá okolnost, co se týče jako takhle, protože on z ničeho nic přišel, to měla dcera už 2 roky, a z ničeho nic přišel a vyhodil nás na ulici a bylo mu jedno že je to před Vánocema, že je venku zima a že je venku sníh. Na ní se to poznamenalo si myslím, na mě se to poznamenalo psychicky, já

jsem byla nervózní, prostě sháněla jsem bydlení, střechu prostě všechno. Celý den jsem sháněla a obvolávala až večer kolem 18. hodiny jsem sehnala kamaráda, který mi uvolnit jeden pokoj, protože on má 3+1, protože azylové domy a všechno bylo plné a nedalo se nikde dostat, jo? Což tohleto je strašně velký problém, že ten stát nebo ty města nemají podchycené aspoň pár zachytných postelí, klidně tam, kde se maminka s tím dítětem stlačí na jedné posteli, maminka se klidně uzpůsobí, já jsem říkala, já se klidně vyspím i na zemi, jen tomu dítěti dejte matraci, je zima, venku je sníh, já s ní nemůžu být venku jo. Tohle to mě docela štve, že ty města na to nemyslí, a nejsem jedna jediná, kterou takhle partner vyhodí na ulici nečekaně. A když člověk nemá, já nemám žádnou rodinu, já nemám mámu, tu vůbec jí neznám, tatka - ten mi zemřel, tety nemám taky, takže já jsem sama na sebe odkázaná anebo fakt na kamarády, kteří by věděli podat mi pomocnou ruku, ale nikdo neměl tu možnost, protože měli malé byty, a tak jsem neměla ke komu jít. Anebo mají zvířata a malá má alergii, tak jsem tam s malou nemohla jít. Takže jsem defacto kvůli tady tomu nemohla sehnat práci, pak se tedy vyskytla práce pro covid zrovna, to, co mě zničilo, dalo na zem, tak pro ně jsem nakonec pracovala, na trasovacím centru. Tam to jako bylo super, prostě jednoducho držela jsem se, než přišla chvíle, kdy covid začal opadat před létem, že začali to všechno rozvolňovat, no a ve firmě si vymysleli takovou věc, že nám dali nové projekty, a mě dali na projekt, kde je angličtina, a já anglicky neumím, ani nejsem kámoška s angličtinou, takže já jsem tím pádem přišla o práci. Oni věděli, že já neumím anglicky, proto do dneška nechápu, proč mě na ten projekt dali. To se nedalo chodit do práce a nespát celé noci, aby se člověk stresoval, jak tu kartu udělá, a oni na vás dělali tlak, a to si zapamatuješ, dáš do překladače. Chtěla jsem v té práci zůstat, protože jsem věděla, že se dají vydělat peníze, že se můžeme s tou malou mít líp, ale prostě to nešlo. Už když jsem nastoupila, tak jsem říkala, že anglicky neumím. Stalo se to více maminkám svobodným, myslíme si, že všem dali takové projekty, protože věděli, že to nedáme, a že dáme tu výpověď samy. Je to měsíc a půl zpětně.“

Pobírala jste nějaké příspěvky či dávky?

„Nárok jsem měla na hmotnou nouzi, ale tím že jsem nemohla jít nikam vykonávat veřejně prospěšné práce, tak mi z hmotné nouze dávali pouze cca 800 Kč, a to bylo všechno na co jsem já měla nárok, protože mi řekli, že pokud nepůjdu vykonávat ty veřejně prospěšné práce, tak mi to nemůžou zvýšit. Tak jsem jim říkala, ale kam mám dát tu malou, když jsou školky zavřené?! Jak mám jít dělat tu veřejno prospěšnou práci, já jí nezavřu do mrazáku, aby tam na mě počkala, že odpoledne přijdu. Takhle to ale mají postavené všechny svobodné maminky, nemůžete jít vykonávat veřejno prospěšné práci, dáme vám minimum. Ukažte, že se snažíte chodit do práce, ale nehleděli na to, že školka je zavřená a že nemám kam to dítě dát, že nemám rodinu. A pak mi řeknou, že si mám zaplatit nějakou chůvu, ale já říkám, ale to, co vydělám, tak z toho nezaplatím ani chůvu. Dostávala jsem jen příspěvek na bydlení, výživné a tu hmotnou nouzi 800 Kč. Otec se o malou vůbec nestará, nezajímá.“

Setkala jste se s ochotou sociálních pracovníků a úředníků nebo naopak s neochotou?

„Pracovnice byla ochotná, ona mi vysvětlila, ale nemůže udělat nic víc, protože takto je postavený zákon, jako ze strany úřednic jako v pořádku, ale ze strany zákona, ona by nemohla, jí by to nepustilo, protože ona dělá to, co má nařízené. Úřednice se snažila, radila mi, abych si sehnala někoho, abych si mohla udělat aspoň těch minimálních 20 hodin, a já říkám, že prostě nemůžu, nemám tu malou kam dát. Já si nenajdu práci, kde mi dovolí si dceru vzít s sebou, chodila jsem na veřejno prospěšné práce u nás v domově důchodců, protože já bydlím a z jednoho křídla je domov důchodců a druhé křídlo jsou

byty k pronájmu, takže jsem chodila tam uklízet, ale nemohla jsem tam nyní chodit uklízet, protože jsou tam důchodci a tam mi nedovolili vzít si dceru s sebou, jo, takže jsem neměla kam nastoupit. Nebyla žádná možnost, kde by jednoducho ta dcera mohla se mnou být.“

Jak vnímáte podporu a pomoc státu?

„Podporu státu hodnotím jako nedostatečnou pomoc státu, já si myslím, a vím, že je milion svobodných maminek, ale jsou maminky, které mají rodinu, které prostě jednoducho by mohly tohleto řešit, ale mělo by se to dělit nebo spíš koukat se na to, že taky ty svobodné maminky některé nemají tu rodinu, nikoho, kdo by jim pomáhal jo? Já si spíš myslím, jestli by to od toho státu nemělo být trošičku ohraničené, a trošku se koukat na to, že prostě jednoducho ano ty patříš do té kategorie, já nechci úlevu jenom pro sebe, já vím, že je nás hodně takových maminek. Moc by to maminkám pomohlo, pomohlo by jim to odrazit se od toho dna, protože ulehat večer s pocitem, jestli pro to dítě mám a teď jedu do obchodu a ona: mami prosím tě kup mi banány, kup mi jablka, a já teď se podívám do té peněženky a mám tam stovku a řeknu jí prosím tě promiň, ale já na ty banány nemám. Jsou to blbé banány za 20 korun! Opravdu přijde období, kdy ta maminka na to nemá.“

Jaké emoce jste jako matka pociťovala?

„Bezradě, že jsem ve všem zklamala, že jsem se možná radši měla podřídít tomu, aby na mě její otec řval, prostě jednoducho bil mě, byl na mě hnusný, podváděl mě, ale ona by měla všechno. Teda ne všechno, ona není náročná, ona nepotřebuje toho hodně, ale že by měla ten pocit bezpečí, tu jistotu, že bych jí nemusela říkat, tohle ti nemůžu koupit, protože to nejde. V obchodě si neříká, ale poprosí, radši si vybere brokolici než bonbony. Ona je v tomhle tom zlatá.“

„Bydlím v podnájmu, je to 2+kk, povedlo se nám to se přestěhovat, což jsem strašně ráda, a nějak válčíme no, malá má svůj pokojíček, a tím, že já mám tu práci z domu, a když tedy teď zavřou, tak ona si hraje v pokojíčku a já můžu pracovat v obýváku. Kdyby mi ale Klub svobodných matek nepomohl, protože jak jsem si dělala to účetnictví, tak nás bouchli na to distanční, a já jsem klub v té době žádala i o penízky, a kdyby mi ten klub nepomohl a neposlal by mi ten nořas, tak ani tu distanční výuku bych nemohla začít dělat a teď bych ani neměla tu práci, protože my svobodné maminky nemáme na ten počítač, ani na použití. A já, než bych si měla koupit nějaký použitý za 500 nebo 1000 Kč, tak radši malé koupím maso a ovoce. Klub nám na Vánoce poslal také penízky, poslal nám 10 tisíc, takže jsem si stáhla nějaké dluhy u kamarádů, a malé jsem udělala hezké Vánoce, pomohli mi, abychom měly krásnou večeri a aby malá měla dárky, takže jsem za ty penízky koupila jak dárky, tak jsem splatila i nějaké dluhy.“

Využila jste i jinou neziskovou organizaci?

„Z neziskovek jsem využila a oslovila jen Klub svobodných matek. Kamarádka mi říkala, až oslovím ještě Patrona dětí, že oni nakoupí potraviny v hodnotě 2-3 tisíce, ale já se stydím za to, tohleto je můj boj, prostě jednoducho já se stydím.“

Myslíte si, že stát dělá dost a neziskové organizace ho doplňují?

„Já si myslím, že ty neziskovky dělají víc než ten stát.“

„Partner.....bylo tam útočení, vyčítání, že já jsem na mateřský, nic nedělám, ale on přišel z práce a jeho jediné co bylo, když přišel z práce, co on dělal bylo že, si vzal kolo a byl pryč. Jeho nezajímalo, co bude, on se sebral a šel na kolo. Nakonec jsem mu na

rovinu řekla, co si o něm myslím, já jsem člověk, co říká věci na rovinu, a tím začal být agresivnější, a začal mě napadat, takže jsem si řekla, že si budu něco hledat, pak jsem se bavila s kamarádkou a ta zjistila, že partner má inzerát na seznamce, a já jsem si dovolila mu to napsat do zprávy, no načež on vyletěl, přišel z práce dřív a vyhodil mě na ulici.“

Komunikační partnerka č. 2

Kolik je vám let?

„44 let.“

Jaké je vaše vzdělání?

„Jsem vyučená.“

Kolik máte dětí a kolik jim je let?

„Mám dvě děti, dceři je 12 let a synovi 8 let.“

Jaké je Vaše zaměstnání?

„Jsem OSVČ.“

V jakých oblastech se Vás pandemie nejvíce dotkla a kam až Vás dostala?

„Dostala mě až k OSVČ, ale pandemie to je hrůza jako. Já jsem odešla z práce s tím, že jsme si ještě s bývalým partnerem měli otevřít obchod a šla jsem na pracák (než vypukla ta první vlna toho covidu) a já jsem byla na tom pracáku a vypukla ta první vlna, to jsem byla ráda, že jsem doma, to se školy zavřely a všechno takže to jsem byla ráda, že mi to takhle vyšlo, ale oni byly takhle pořád doma a vlastně pracovní úřad už mi neplatil tu podporu, to už jsem byla na nule a teďka aj s tím přítelem jsme se rozešli, protože tam vznikaly i hádky, aj to vyřizování, jak jsme si chtěli udělat ten obchod, to se zastavilo, nic nefungovalo a mezi námi vznikaly ty hádky a my jsme se teda rozešli. Já jsem si nakonec udělala ten živnosták, já nemůžu tady čekat dalšího půl roku, já jsem neměla už nic jen přídavky na děti plus teda alimenty, což otec platil 3000 tisíce, na ně to byla neskutečná doba. Já nemůžu jen čekat, až se něco někde pohne a všechno prostě stálo. Udělala jsem si živnosták, že budu kytky vázat doma. Z nouze slátaný, protože už jsem nevěděla kudy kam. A navíc ještě ty děcka, já jsem ani vlastně do práce nemohla nastoupit, protože oba byli doma, a to fakt prostě všechno stálo že, nikde vlastně ani nepřijímali, já jsem ani nemohla kde, protože co bych s nima udělala že? Takže to fakt bylo hrozný. Ale tak asi přežije se všechno.“

Jak pandemie ovlivnila vztahy v rodině?

„Za prvé že jsme byli všichni doma, a i ty plány stály nic se nehýbalo, takže to taky lezlo na mozek, že? V té první vlně nebylo možný nikam jít, všechno bylo zavřený, pak se to na ten podzim uvolnilo a už to jakžtakž jde, ale předtím nešlo nic. Když jsme si neotevřeli ten obchod, tak jsme si začali vyčítat, a už to nebylo vůbec hezký. Když se odstěhoval otec mých dětí, a já jsem zůstala na rodičovské dovolené a já jsem zkoušela si vyběhávat před úřady jako že příspěvek na bydlení abych aspoň mohla něco, já jsem podědila dům, v kterém se sestrou společně bydlíme. Ona bydlí dole a já nahoře a nemáme oficiálně dvě bytové jednotky. Není to zapsané na úřadě. Takže já jsem na nic neměla nárok, protože oni mi do těch mých příjmů započítávaly příjmy ségry a rodiny a na nic jsem neměla nárok jakoby a i v tom covidu jsem si říkala, já už tam nebudu chodit, protože to by to bylo to stejný. Byla jsem tehdy na stavebním úřadě, aby nám to

zoficiálně, mám svůj plynoměr, ale nemám razítko, že? A tam mi řekli, že ať si nachystám 20 tisíc a oni mi to zkolaudují, ale já říkám, že je nemám. Ani v covidu jsem to nezkoušela už. Vim, že dávali nějaký ty mimořádný pomoci, ale mě by je nedali. Ale co jsem zkusila, tak byl ten Patron dětí, oni tam dávali tu potravinovou pomoc, i s nájemným to jsem nežádala, ale potravinovou pomoc mi třikrát poslali ten balík potravin, pak přes klub že oni se tam hodně zajímali o to, tak jsme to pytlíkovali. Klub mi posílal potraviny, oblečení, mobil jsem od nich dostala... já jsem si nežádala o všechno, jen co jsem potřebovala... hodně ty potraviny.“

Jak vnímáte podporu a pomoc státu?

„Nedostatečná pomoc a podpora od státu, tohle jsou neziskové organizace, který pomohly mnohem víc než ten stát. Neziskovky dělají mnohem víc než ten stát, protože ten stát potřebuje ty úřední lejstra a spousta matek ztroskotá na tom papírování, oni nemají ani korunu, fakt opravdově ale ten papírový systém je prostě podkopává úplně. To je fakt strašný kvůli jednomu razítku nebo podpisu prostě nemáte nárok a hotovo, nikdo ani vám neporadí, co jako máte udělat, nebo jak by to šlo udělat, nic prostě, oni normálně mě poslali, jakože nemám nárok a hotovo, šup! Konec.“

Setkala jste se s ochotou sociálních pracovníků a úředníků nebo naopak s neochotou?

„Setkala jsem se víceméně s nezájmem, řekla bych, ani bych neřekla ochota neochota, neochota tam jako nebyla, to oni mi tam všechno jako vzali a prošli, ale jako nezám. Jo prostě nemáte to, nemůžete to doložit, prostě konec, šup. Oni říknou, že na to nemáte nárok a víc je nezajímá, nedají vám ani radu, ani nějaký doporučení, prostě nic. A přitom si myslím, že určitě vědí ty neziskovky, nebo kde by člověk mohl ještě zajít. To si myslím, že to musí vědět, ale prostě neřeknou, neporadí, nedoporučí, co člověk teda má dělat.“

Jak jste zvládli distanční výuku a její nároky?

„To jsme zvládli vcelku dobře, protože připojení tady máme, dcera že už je větší, tak už má svůj mobil, tak na mobilu v mezích normy se to dalo, nebo zašla ke kamarádce, ale synek byl na mém telefonu. Ale normálně jsme to zvládli, ale potom jsem si požádala o jeden mobil ten klub, takže každý měl svůj a já jsem mohla fungovat i na svém mobilu.“

Jak jste se cítila?

„Paradoxně musím říct, že mě ta doba naučila strašně moc, duševně mě obohatila se z toho nepodělat, protože já bych se musela v té době zbláznit. Já si už říkám, když jsem přežila tamto tak musím přežít všechno, ty cesty se vždycky najdou, skulinka. My jsme tady fakt jedli, no nebylo to jednoduchý, ale ty cestičky se vždycky nějak našly, abychom vydrželi, další den přežít, a tak jsme se z toho nějak vyhrabali, ale duševně mě to srazilo, fakt jsem zůstala, padla jsem na dno, pak teď zpětně, když to беру tak, mě to obohatilo se z toho nepodělat, ale takhle bych si to teda nevybrala.“

Jak to máte nyní s prací jako OSVČ?

„OSVČ provozuju doma, ale teď jsem si požádala o vesnici 3 km dále, byl tam zrušený obchod s potravinami, byla jsem tam minulý týden se domluvit s panem starostou a snad mi klapne pronájem, místnost za 1000 Kč pronájem, více bych si nemohla ani dovolit, a doufám, že mi to klapne a trochu se posunu. Je to hezká práce a baví mě.“

Komunikační partnerka č. 3

Kolik je vám let?

„39 let.“

Jaké je vaše vzdělání?

„Mám střední školu.“

Kolik máte dětí a kolik jim je let?

„3 děti, 16 let, 12 let a 10 let.“

Jaké je Vaše zaměstnání?

„Úvěrový specialista“

V jakých oblastech se Vás pandemie nejvíce dotkla a kam až Vás dostala?

„V první fázi byl největší problém finance, protože já jsem vlastně v lednu nastoupila na OSVČ, a v březnu se zavřela republika, a tím že jsem vlastně byla nováček, a až jsem prošla školením, tak teprve pak jsem mohla ty produkty dělat, a zrovna ty úvěry ve kterých je vlastně nejvíc peněz, tak jsem nemohla ani být v kontaktu s kolegy, nemohla jsem ani do kanceláře, takže já jsem nemohla vůbec pracovat, no a měsíc a půl jsem měla děti u tatínka, který si je vlastně jakoby vyžádal, on s nimi měsíc a půl nedělal úkoly, takže potom, když se děti vrátily nazpátek, tak já jsem s nimi dodělávala ten měsíc a půl pozpátku, dodělávala jsem nové úkoly, takže to byla vlastně ta škola, kdy jsem totálně padala na hubu, měla jsem problém organizačně v bytě 3kk jako to jídlo a zorganizovat, aby každé to dítě mělo nějaké své zařízení, své soukromí, do toho vlastně vařit tak, aby celá šestá třída neviděla, že se u nás vaří a potom vlastně ty peníze, že jsem nemohla mít ten příjem, a vlastně stát se jako postaral úplně minimálně.“

Jaká byla Vaše finanční situace, pobírala jste nějaké příspěvky či dávky?

„Pobírala jsem ošetrovné, dokud měla na podzim dcera narozeniny, takže asi dva tři měsíce. Pak jsme měla nárok tu podpora pro podnikatele, a to bylo neskutečně zmatené, já jsem se o tom dozvěděla až jakoby od kolegů, musela jsem to řešit s účetní, protože to opravdu byla maturita, dokázat si o to požádat, a byly tam takové propočty, takové zmatky, že i když jsem to odevzdávala, tak jsem si stejně telefonovala a komunikovala, a člověk ani nevěděl kdy to dostane a jestli to dostane. U mě to bylo asi v rozmezí měsíce až dvou.“

„Já jsem ze začátku měla rezervy, a potom už prostě nebyly, do toho ten tatínek neplatil alimenty už 7 měsíců a do toho jsme se začali soudit o děti, takže další náklady vlastně na právníka a na soudní řízení, takže když ty finance nebyly, tak pak jsem dostala doporučení, abych si zažádala o příspěvky na bydlení, příspěvky na děti, a ty jsem dostala. Jak jsem podala trestní oznámení na otce, že neplatí výživné, tak jsem šla rovnou na úřady a tam to vyšlo, no ale když jsem šla na úřad, tak jsem tam i řešila hmotnou nouzi. Tak tam jsem měla teda zážitek, že paní se na mě podívala od hlavy až k patě, řekla mi, že jsem vlastně čerstvej podnikatel, v jakém pracuju oboru, takže to tak jako by vypadalo, že obchodáci jakoby nemůžou mít krizi, dala mi obrovské komín papírů, ať to vyplním a přijdu na konci září. A to zrovna byl začátek září, kdy jsem všem třem dětem platila školní pomůcky, takže peníze se valily, takže já jsem měla v peněžence asi 600 Kč, a paní řekla dojděte si na konci září. Takže jsem sebrala odvalu a kontaktovala jsem ten Klub, jako nikdo si to nechce přiznat, že je prostě v řiti, ale tak jsem si říkala, že už jsem v řiti, a tam jsem byla úplně překvapená, protože jsem tu

žádost podala v noci, a na druhý den dopoledne mi přišel email, dobrý den vaše žádost byla schválena. Peníze mi poslali na účet, oni už skutečně byly na účtě. A jako mě spadla brada, si říkám, to není možný! Takže tam ta opora opravdu byla a velká. A já prostě se nestačím divit co klub dělá, a i když jsem viděla status paní Maláčové, co všechno dělá pro samoživitelky, a jako pro sociální oblast, tak jsem jí říkala, běžte se podívat do toho VIP klubu, co tam se děje, jo, jak skutečně klub pomáhá skoro rychlostí světla. Pomohli mi zaplatit nájem vlastně. Poslali mi email s možností získat příspěvek na Vánoce, tak jsem vyplnila počet dětí a věk, zkusila jsem to a fakticky mně poslali peníze na Vánoce pro děti, to jsem fakt nestíhala a úplně jsem byla překvapená a těsně před Vánocemi mi poslali ještě email, už rovnou oznámení, že mému dítěti nad 10 let posíláme mobil. Jsem říkala to není možný, nechápala jsem no, a tím, že mám děti tři, tak přišly tři mobily! Já jsem čekala jeden. Říkala jsem si, že v České republice od vlády, že by se někdo zajímal?!“

Setkala jste se s ochotou sociálních pracovníků a úředníků nebo naopak s neochotou?
„Setkala jsem se s neochotou, vnímám podporu státu jako silně nedostatečnou, žiju na vesnici a mám přátele podnikatele, můžu je požádat o pomoc a na vesnici máme sociální komisi a děti dostaly od obce peníze na Vánoce, naše obec se snaží, to není všude. Ale náš stát je úplně mimo.“

Myslíte si, že stát dělá dost a neziskové organizace ho doplňují?
„Stát nedělá nic a neziskovky dělají všechno. Stát? Vůbec!!“

Využila jste psychologické poradenství?
„Prošla jsem domácím násilím, když jsem utekla od manžela, tak od té doby jsem v péči terapeutky, to už je na kamarádské úrovni, takže jsme neustále v kontaktu, takže tam nějaká ta podpora byla, ale ta největší krize s doděláváním úkolů, tak to mám pocit, že byl takovej stav že člověk neměl ani prostor vlastně tu pomoc hledat, že prostě jste nevěděla kudy kam. A každý den byl stejný, jak ten druhý, jo a v neděli už jsem se hrozila, že to zase začne. Jo že jsem na to byla sama, babička tehdy nefungovala a bylo to fakt strašný. Já teda vydržím hodně, ale tehdy jsem plakala.“

Jak pandemie ovlivnila vztahy v rodině?
„My jsme to měli vlastně hodně originální v tom, že ten můj manžel bývalý, rok a půl řešil, že chce děti do péče, jako těžký manipulátor, takže v tom covidu jsem se dozvěděla od dětí, že je chce získat do péče, a ty děti byly skutečně zmanipulované a vždycky přišly domů jako před tím covidem, tak ty děti byly krásně zpracované, že doma je to blbé a nejlepší je to u něj. Takže potom, když si vzal ty děti k sobě do města, tak jsem si říkala, super je to i s úkolama, ať si to ten táta vyzkouší, a řekla jsem mu, že to vím od dětí, já jim dám prostě svobodu, zkuste si to. Jenže pak jsem viděla, že měsíc a půl tu školu vůbec nedělaly, protože tatínek je umělec, takže nebylo potřeba, tak jsem řekla, hele já ti ty děti teda nedám. No a o prázdninách byl vlastně klid a vlastně potom v září už jsme řešili ty soudy. A to trestní oznámení a začalo další ovlivňování, takže my jsme měli takové vztahy, že děti pluly mezi mámou a tátou, že u mámy měly tu harmonii, měly ty úkoly, měly ten rád, a na druhou stranu u táty měly totální volnost, ale tu manipulaci. A zvlášť potom co jsme byli vyloženi v karanténě, kdy jsme byli teda zavřeni a měli jsme tu možnost si ty vztahy urovnat, tak já jsem byla neskutečně vyčerpaná a já jsem byla ráda, že jsem uvařila, umyla nádobí a nefungovala jsem vůbec. Ty vztahy byly nahoru dolů, byly manipulované tátou, a když já jsem říkala něco, tak to nebylo úplně ideální v jejich očích.“

Jak jste se cítila?

„Divím se, že jsem se nezhroutila, protože já jsem tam měla tu manipulaci od tatínka, já jsem neměla práci, peníze, ty děti byly najednou proti mně, neměla jsem žádnou podporu, já jsem na to všechno byla strašně sama, takže já se divím no, že jsem to vydržela. Od března 2020, co nás zavřeli, jsem byla bez práce do letošního září 2021. Já jsem do toho všeho měla krizi, že jsem z toho byla špatná, no a jak jsem jako by v tom covidu nemohla pracovat, tak já už jsem potom nemohla jakoby naskočit na tu vlnu, jako dokopat se k té práci a furt jsem to jako by řešila, jestli být OSVČ, protože když jste OSVČ, tak zase máte více volnosti k těm dětem a tak různě a teď jsem se vzpamatovala a řekla jsem konec, musím udělat náhou změnu, takže během 14 dní jsem sehnala práci a pracuji v realitní kanceláři.“

Jak jste zvládli distanční výuku a její nároky?

„Já jsem měla svůj notebook, který byl pro děti, ten byl nový a děti měly pouze mobily, a když jsem sháněla pomoc, ale už na nás nebylo, všechny noťasy šly rychle pryč, žádala jsem i přes školu, tak mi pak řekli v druhé vlně, že se uvolnil noťas a dostali jsme noťas a přes T-Mobile jsme dostali sim karty, aby měly vlastně internet. Protože my jsme byli tehdy na bytovce, a tam vypadával, protože tam jsme měli sedm dětí na internetu. Sim karty zprostředkovala škola, ten notebook byl zapůjčený a ten jsme vrátili. Ve škole jsem měla velkou podporu, když jsem jim řekla, co se u nás děje, tak prostě se fakt snažili, abychom ten notebook měli, a sim karty jsme dostaly hned dvě, a dokonce nám pomáhali, protože věděli, že ty děti byly měsíc a půl u táty, a věděli, že nemám šanci, aby děti zářily, snažili jsme se, moc jsme se snažili, ale ke konci já už jsem fakt nemohla, já jsem říkala, že se snad nikdy nedohrabeme k cíli. Ale zase ty děti, ta prostřední dcera, tak ona byla z toho jakože špatná, že ty úkoly nemá, že přestala komunikovat s učitelkou, a potom, když došla a my jsme daly všechno do pořádku, tak bylo vidět, že se jí strašně ulevilo, vlastně ta máma jí fakt pomohla. Takže tam bylo to uvědomění, že u té mámy to funguje a u toho táty to nefunguje. Děti jsou teď u táty od léta, ať si to vyzkouší, a já vlastně platím alimenty, ještě jsem se přestěhovala k mamince do rodného domu, která má velký rodinný dům, abych vlastně neplatila nájem. Takže já teď vlastně ušetřím na nájmu a budu mít stabilní příjem. Předpokládám, že děti se vrátí, i když tatínek má další dítě na cestě, takže to tam budou mít zajímavé. Doufáme v to i třídní učitelka i Ospoďačka.“

Komunikační partnerka č. 4

Kolik je vám let?

„39 let.“

Jaké je vaše vzdělání?

„Mám střední školu i jsem vyučená.“

Kolik máte dětí a kolik jim je let?

„Jednu dceru, je jí 5,5 roku.“

Jaké je Vaše zaměstnání?

„OSVČ.“

V jakých oblastech se Vás pandemie nejvíce dotkla a kam až Vás dostala?

„Já tím, že je dcera ve školce zatím, tak to pro mě nebylo tak šílený, jako vím, že lidi, co měli děti ve škole, tak třeba distanční výuka byl problém, a to se nám tedy naštěstí vyhnulo, ale pro mě bylo velký omezení zavírání školek plošný, s tím, že já jsem tedy pracovala normálně v kanceláři a měla jsem homeoffice, kdy teda jsem měla docela náročnou práci, a vlastně když vám doma nechají čtyřletý dítě, který vám teda absolutně nikdo nepohlídá a tak, tak jsem se málem zbláznila. Takže musím říct, že homeoffice společně se zavřenou školkou byla jedna z nejhorších věcí, který jsem zažila zatím, to bylo strašný. A potom mě doběhla pracovní smlouva, kterou jsem neobnovila a tam jsem teda narazila na zásadní problém, kterej byl ten, že jsem se stala nezaměstnatelnou kvůli tomu plošnému zavírání právě, protože vlastně, co jsem měla interní informace z té firmy, kde jsem dělala, což je nadnárodní firma, tak vlastně personalisti odmítají lidi s dítětem celkově, je úplně jedno, jestli je člověk samoživitel, nebo není, anebo jestli je to muž od rodiny, nebo ženská jo. - Je dítě tedy překážka? - Dítě je prostě překážka, protože nikdo neví, co může čekat, a tenhle ten krok byl teda úplně ujetej, takže to zkomplikovalo spoustě lidem situaci na trhu práce. Takže já jsem vlastně strávila celý podzim a zimu doma kdy jsem teda hledala tu práci a jako nešlo to. A vlastně já celkově ten covid ale hodnotím pozitivně, v tom, že mě vlastně nakopnul, abych dělala něco úplně jinýho, protože tam, kde jsem byla, tam už jsem pokračovat prostě nemohla, právě kvůli tomuhle, a díky tomu jsem si ujasnila, že potřebuju práci teda variabilní, kdy teda to dítě přinejhorším můžu vzít s sebou, nebo že to můžu nějak udělat, nebo si vlastně tu práci naplánovat podle toho, jak mám hlídání nebo nemám hlídání, a vlastně udělala jsem si rekvalifikační kurz na kadeřnici a pracuju teda jako kadeřnice, a vlastně nebejt tohohle všeho, tak jako mě by se to nepovedlo, takže sice některý věci tam byly šílený, ale byly tam věci i dobrý. Mě se to dotklo v té nezaměstnatelnosti, že to bylo opravdu nepříjemný a jako zavřený školky na tři měsíce je teda nářez. Doufám, až dcera nastoupí do školy, že se to nebude opakovat.“

Jaká byla Vaše finanční situace, pobírala jste nějaké příspěvky či dávky?

„Já jsem na tom byla ještě dobře, protože jsem měla podporu a nezůstala jsem úplně bez příjmu, samozřejmě nemít úspory nějaký, tak jako nevím, co bych dělala a vím, že potom, když ty ženský zůstaly opravdu s těma dětma doma a neměly práci, neměly podporu, tak to fakt byl zločin, protože si vůbec neumím představit, jak to dělaly. Pobírala jsem jen podporu v nezaměstnanosti, já jsem v životě nedostávala ani přídavek příspěvek na dítě, vlastně i když jsem měla nejnižší příjem, tak jsem ho překročila asi o 50 Kč. Ošetřovné jsem pobírala vlastně, protože když jsem měla tu homeoffice, tak vlastně s tím malým dítětem s prací, kdy jsem pracovala zhruba 20 hodin denně, tak to jsem vydržela tohle tempo asi 5 tejdnu a pak jsem si teda vzala OČR, kdy jsem teda aspoň stejně trochu pracovala a když jsem se na to podívala zpětně, tak jsem se na to měla vybodnout, ale to je fuk, tak tam jsem teda pobírala to ošetřovný, protože to na nějakou dobu bylo schválený, ale to bylo vlastně něco jako nemocenská no, a to bylo chvíli.“

Setkala jste se s ochotou sociálních pracovníků a úředníků nebo naopak s neochotou?

„No tak ona paní nevěděla, co se mnou hlavně, protože oni jako moc dobře věděli, že jsem pro ně oříšek, že pro mě nemůžou nic udělat, a oni se přede mnou jako schovávali, takže normálně jsou ty návštěvy častější na tom úřadě, a oni mi neměli co nabídnout a nechtěli se mnou o tom vůbec mluvit, byli strašně hodný, ale schovávali se přede mnou, protože já jsem navíc jako chtěla po nich vědět, že jo, ja jsem říkala, no tak jako musíte mi nějak pomoci, protože jako mě za dva měsíce skončí podpora a jako já se nemůžu jít pást prostě, já potřebuju fungovat že jo. A teď oni jako krčí těma ramenama

a vlastně doufaj, že si jako nějak poradíte, tak já jsem si jako poradila, protože nejsem zvyklá sedět s rukama v klíně a čekat co přijde, ale jako byly hodný vlastně hlavně v tom, že když jsem pak potřebovala tu rekvalifikaci nějak pořídit, tak oni teda byli strašně rychlý a vstřícný, protože oni dobře věděli, že mi práci prostě najít nemůžou, kvůli tomu, jak teď ten trh práce vypadá, tak zase naopak v tomhle byla jejich velká ochota z jejich strany, když jsem chtěla teda dělat něco dalšího. V tomhle je zase musím pochválit. Ale fakt nevěděli, co se mnou, protože oni to věděli, že nikdo lidi s dětma nechce. A když jsem se jich teda ptala otevřeně, co mam jako dělat, tak krčili ramenama no. Já si jako nemůžu asi úplně stěžovat, sice ta pomoc tam jako nebyla, paní mi dávala nesmyslný pracovní místa, kdy mi řekla, že ví že jsou k ničemu, ale že mi nabídnout něco jako musí, snažili se, ale na jedničku to není, tak dvojka, trojka. V rámci možností byli hodný.“

Jak jste se cítila?

„No jasně, ono to člověku moc nepřidá, jak posíláte životopisy a takhle a dostáváte jedno odmítnutí za druhým, takže pak už v tom lednu nebo únoru to už jsem sbírala zbytky nějakýho sebevědomí, bylo to takový, že jsem myslela, že nebude problém, ale najednou mě to zaskočilo, jak ta situace vypadá na tom trhu práce no. Trápily mě migrény, skončila jsem na neurologii, ale žádné krizové linky jsem nevyužila, nebylo třeba. V minulosti mě trápily deprese, takže využít terapeutickou pomoc můžu, ale já se sebou umím dobře zacházet, takže jsem se obracela na lidi, který znám z minulosti.“

Jak vnímáte podporu a pomoc státu?

„Já tu situaci vnímám tak, že prostě stát si teda něco vymyslel, dobře, lidem dali nějaký možnosti, jak se můžou zařídit, ale ta pomoc byla pomalá, chaotická a nekonkrétní, kdy vám jako něco hodí a lidi si nějak poradí sami, nějakým způsobem, dále jsem viděla na své dcerce, jak jí chybí kontakt s těma dětma a jak ty děti vlastně nic nedělají, jak jim stoplí veškerý aktivitu, jakože plavání apod. pro ty děti je to hrozně špatně že jo, a když to trvá takhle dlouho, tak já to vnímám jako zločin na nich a já jsem to pak už řešila po svém, já jsem nedodržovala žádnou izolaci a tak, protože to neuznávám z hlediska nějaký imunitní odpovědi, a takhle přece když máte dítě ve školce, rok, rok a půl strávíte s tím, že je každej měsíc doma, protože chytá různý nemoci, co si ty děti předávají, no a pak se dostane do nějaký fáze, kdy ta imunita už pracuje a to dítě není nemocný tolik, a když mi to dítě zavřete na tři měsíce doma, tak co se stane, můžete začít znova. Takže my jsme chodily s dcerkou ven, aby viděla lidi, aby viděla kamarády, a s kamarádkama, který měly děti a nebály se extrémně, tak jsme ty děti vodily k sobě, jak to šlo, aby měly kontakt sociální. Protože aby dítě bylo zavřené 3 měsíce s dospělým jako nějaká krysa, bezdůvodně, já jsem v tom ten důvod teda opravdu neviděla. Když jsem byla doma s tou malou sama, tak to na mě všechno padalo a asi by mi přeskočilo, já jsem musela ven. Hledaly jsme sociální kontakt, aby nám nehouklo, abychom nebyly nemocný spíš z toho.“

Ovlivnila pandemie Vaše vztahy v rodině?

„Samozřejmě že jo, dcera byla nevybitá, já mám dítě, který je poměrně hodně energický, není to rozhodně dítě, který posadíte někam a za hodinu tam zůstane, to jako vůbec, takže ona zlobila a já jak jsem pracovala doma, tak se dožadovala pozornosti, takže děti dělají různý věci, když se dožadují pozornosti, hezký to nebylo a začalo to bejt jako fakt takový minový pole, kdy jsem si říkala jako takhle ne, protože už takhle, když člověk má malý dítě, tak to není jednoduchý, ať jste sama nebo nejste, jo všechno má svoje, takže to prostě nešlo a muselo se to udělat jinak. Mě to nepřišlo logický, že na mě venku něco skočí ze stromu, když v ulici není ani noha? No ani náhodou. Mezi lidma jsou

takový nemoci a bakterie a fungujeme s tím normálně, situaci nezlehčuju, takže jsem se snažila aspoň tam, kde jsem mohla dělat, že se nic neděje.“

Nabídl Vám stát nějakou pomoc?

„No vůbec, oni byli šťastní, že jsem si vybrala sama něco, skvělý bylo na tom, že mi vyšli vstříc, že mi pomohli, a byli rychlí, udělali něco rychleji, než museli, ale musela jsem si o to říct. Mrzí mě, že mi aktivně nic nenabízeli, nedostala jsem podporu při té rekvalifikaci, protože ten obor nebyl momentálně podporovanej od nich, s tím, že tam byly kurzy personalistů, já bych tyhle věci stejně dělat nechtěla, ale jako očekávala bych, nabídku pojdte to zkusit, po personalistech je teď poptávka, nikdo mi nic nenabídl, v tomhle se mohli zachovat líp. Stejně věděli, že by mě nikdo nezaměstnal, protože mam to dítě, že jo. Neprobírali se mnou aktivně ty možnosti.“

„Když jsem s dcerkou hledala městskéj byt, nemožný, už při hledání bytu sama s dítětem, prostě strašný, nikoho nezajímá, že máte malý dítě, že vás nikde nechtějí, to už je jedno, takže by vás klidně nechali na ulici, to je taky vtipný, možná, když na to teď koukám zpátky, tak bych tu známku tomu státu ještě snížila. K lepší čtyřce. Jako takhle já samozřejmě chápu, že každej je zodpovědněj za svůj život a nemůže se spoléhat prostě na to, že tady jsem a ty se o mě postarej, to ne, ale ta sociální politika, když se nějak tváří, tak by měla fungovat pro všechny. O stovku jsem nedosáhla na přídavek na dítě, alimenty mi platí bývalá tchýně, platí to za otce dcery, je to ten typ, co by mi poslal směšnou částku. Na porodný jsem neměla nárok.“

Jak vnímáte náhradní výživné?

„O náhradní výživné bych si zažádala, kdybych ho nedostávala... ale tím, že jsem ho nemusela nikdy vymáhat, tak ... ale žena potřebuje ochranu, v případě, že expartner neplatí. Chlapům vůbec nedochází, kolik stojí to dítě měsíčně, já mám expartnera takovýho, že když je dcerka u něj třeba na prázdninách nebo nemocná, tak já se s ním o to výživný ještě dělím, on vlastně vůbec nechápe, že je to moje ta částka, on dceři nekoupí ani tepláky, takže já mu dávám poměrnou část těch peněz, spočítala jsem to na den a to mu vždycky dám, já jsem se naučila to neřešit, protože to bych se zbláznila, protože kdybych měla ještě řešit, takovouhle blbost, že on si bere peníze zpátky za to, že má u sebe svoje dítě, tak to беру jako levný hlídání prostě. Já mu dám za ten tejdén peníze, který by mě stála třeba chuva jeden den nebo na půl dne! Takže jsem si to v sobě uzavřela takhle.“

Komunikační partnerka č. 5

Kolik je vám let?

„45 let.“

Jaké je vaše vzdělání?

„Vysokoškolské.“

Kolik máte dětí a kolik jim je let?

„5 dětí, synové 23 a 19 let, dcera 17 let a dvojčata 8 let.“

Jaké je Vaše zaměstnání?

„Jsem na nemocenské, mám invalidní důchod, pracovala jsem v administrativě.“

V jakých oblastech se Vás pandemie nejvíce dotkla a kam až Vás dostala?

„Já si myslím že se mi snížily ty finance, dříve jsem měla 6tíhodinový úvazek, ale kvůli zdravotnímu stavu, tím, že jsem z neurologického důvodu skončila na dlouhodobé nemocenské a nemohla jsem se tam potom vrátit, takže mi vypověděli smlouvu, tak mi potom neurolog nechal doběhnout tu nemocenskou, takže jsem pak stejně s tím ID 2. stupně musela jít na pracovní úřad, já mám v papírech o 60 % sníženou pracovní schopnost, můj praktický doktor se diví, že s mojí diagnózou nemám plný důchod. Co musím jako nejvíc řešit a co mě jako nejvíc vyčerpává, když s exmanželem musím bojovat o to výživné, a nakonec jak oni udělali to náhradní výživné, tak vlastně teďko mám tu náhradní dávku a nemusím se stresovat, jo ale ten neustálý boj o to výživné mě asi pravděpodobně stál ty kardio problémy, protože oni zjistili, že já od loňského roku kolabuji, že mám nějaké kolapsové stavy, a byla jsem zařazena mezi pacienty, takový pokusný králíček, jsem dostala implantát do těla, to je taková maličká flashka, kterou dávají v nemocnici na aritmologickém sále, a to máte v mobilu aplikaci a když je mi špatně, napíšu tam příznaky, a když jdu na kontrolu do nemocnice, tak si tam doktoři stáhnou ze mě ty data a doktor tam dokonce objevil, že se mu dvakrát nelíbila ta moje křivka, že to jako vypadalo jako fibrilace síně jo.“

Dostáváte alimenty nebo náhradní výživné?

„No on třeba, když to bylo v loni, on tam ještě má starý dluh z loňska, pak zas chvilku dával, pak zase nedával, dělal mi v tom úplný nepořádek, jak potom vyplňujete ty papíry pro tu sociálku, tak to byl potom hrozný chaos, že musíte vzpomínat furt si to někde značit, a není to s ním jednoduché, protože exmanžel bohužel, si nechce léčit žádné onemocnění, co mu bylo diagnostikované na psychiatrii, on prostě nebere léky a nic, on si žije v takovém vlastním světě, takže to je dost těžký. A to náhradní výživné dostávám od srpna. Podmínkou je, že vlastně napřed musíte vy sama, musíte jít buď k exekutorovi a podat ten návrh k soudu, já jsem podala ten návrh na výkon rozhodnutí, a tím, že manžel má ID jedničku, tak oni začli už v dubnu mu strhávat tu menší částku těch 712 Kč na každého kluka a ten úřad mi to doplácí do 2 tisíc.“

Jaká byla Vaše finanční situace?

„Vloni jsem se registrovala na pracovním úřadě, potom letos od dubna jsem si našla aspoň tu práci na ten částečný úvazek, tak chvilku jsem byla ráda, že jsem jezdila chvilku do kanclu, něco jsme mohli dělat i doma, ale od května se rozjely ty moje stavy a posílali mě na vyšetření a furt hledají, co mi je. Takže není to jednoduché, doktoři nechtějí, abych se přepínala, ale sama víte, že když jste sama na děti, tak nejde dodržovat nějaký klidový režim. Takže bych i řekla, že se mi v té době korony objevil další zdravotní problém, já jsem toto teda nečekala, že kromě diagnózy roztroušené sklerózy budu řešit ještě nějakou kardiologii. Já se snažím, dycky si najdu na chvilku nějakou práci a pak se dycky něco vymnoukne a je to takové, ale jsou tady lidi, kteří bojujou, taky mají ještě horší vady a horší věci.“

Ovlivnila pandemie Vaše vztahy v rodině?

„No tak asi, že jsme se museli učit víc doma, že klukům chyběli ti kamarádi z té družiny, ale asi nejnáročnější, co je učit asi ty děcka psát, to je asi tak nejhorší, co bylo, není to jednoduché. Párkrát se nám stalo, že jsme byli v karanténě, a tak nám museli nosit jídlo za dveře, a takhle protože tatínek k nám přišel na návštěvu podívat se na kluky nachlazený, přitom věděl, že nemá chodit nikam nachlazený, a nakonec vyšel jako jediný pozitivní, tak jsme museli být v karanténě.“

Pobírala jste nějaké příspěvky či dávky?

„Neměla jsem ošetrovné, vloni jsem byla bez práce.“

Setkala jste se s ochotou sociálních pracovníků a úředníků nebo naopak s neochotou?

„Já jsem se registrovala v době, kdy oni to uzavřeli poprvé že, jak byla ta první uzávěra, tak já jsem všechno naházela do obálek, ty papíry a poslala jsem to doporučeně, protože co měl člověk dělat, nevěděl jestli tam může jet, akorát, že tím, než oni to spočítali tu podporu za ty první dva měsíce, jsem dostala najednou vlastně, takže si myslím, že se jim ty propočty protáhly, protože aj ta nemocenská se mi zpozdila, protože oni byly zmatky na těch úřadech, že se zpožďovalo ošetrovné a že vím, že ti, co měli nárok na ošetrovné, tak ho dostali až za tři měsíce. Tím, že mě neposlali tu nemocenskou, tak můj otec, i když by mohl sedět ve starobním důchodě, a ještě pracuje, tak mi ten nájem za ten duben zaplatil, protože říkal, že to takhle nejde, že když mají na těch úřadech takový binec.“

„Sociální pracovnice jedna mi zajistila jako možnost chodit na potravinovou pomoc ještě do Mensany, to je tady taková možnost jo, že třeba máme pečivo, sem tam i nějaké ovoce a zelenina, kde i ty těstoviny dávají, i drogerku, tak se to jakoby hodí. Někdy tu máte dobré koláče a buchty, kluci měli takové vajíčka Oreo, to máte drahé jak něco jo, já jsem měla třeba zase hořkou čokoládu s chilli. Tuto pomoc mi vytelefonovala ta ospoďačka tenkrát, jak jsem byla za ní, že nemám tu nemocenskou, tak ona říkala, že zavolá do té Mensany, a oni mi potom dali aj mimořádně, že zatelefonovala té šéfové a ona mi dala aj jiný den – ve čtvrtek, protože jinak chodíme tu potravinovku ve středu, a ona mi dala aj ve čtvrtek ty další věci jako do zásoby, rýže, špagety, těstoviny, takže já si k tomu dokoupím, to co potřebuju, takže chodím a vybírám, co je v akci, třeba ted'ko měli v Globuse kuře a po dlouhé době rybí filé, tak šup honem strčit na mražák.“

„Já jsem tam už kdysi chodila, když jsem byla s dětmi na azyláku, když se na mě ex vykašlal, takže já jsem si zažila aj azylový dům jo, a to je takový můj kostlivec ve skříní, jak tomu říkám, jako já jsem si vytrpěla dost, a jako můžu říct, že ten můj pan psycholog říkal, že je rád, že jsem se dala dohromady.“

Jak jste se v této situaci cítila?

„Někdy mi to přijde líto, když je mi zle, že nemá člověk toho partnera, který by byl fakt spolehlivý, že když je mi špatně, že by se o ty děti postaral jo, zavezl mě k lékaři, dovezl by mi ty věci do nemocnice, ale ale tím že mám aspoň ty starší děti, tak jsem řekla synovi ať mě sbalí nějaké věci do té nemocnice, když si mě nechali v nemocnici na pozorování. Ted' bydlíme v bytě, díky projektu Sociální byty jsem se k tomu dostala, platím 75 Kč na m², což je taky pěkná cena. Nejvíce drtí ty mamky ty tržní nájem, že nejsou klasické městské byty.“

Jak jste zvládli distanční výuku a její nároky?

„No někdy to bylo náročné, že to druhé dvojče, když mu něco nejde, tak on se jako vzteká, a schovává a nechtěl se někdy s paní učitelkou bavit. Ted' se do školy těšili, já si myslím, že hlavně těm děčkám chyběl ten sociální kontakt, v zimě jsme chodili na kopec sáňkovat, aby se viděli s ostatními spolužáky, děcka se spolu vyblbly a vysáňkovaly.“

Jak tato situace ovlivnila Váš duševní stav?

„Naběhne ten stres, kdyby něco, a tím, že jsem si prožila jednou azylový dům, tak já bych tam zpátky jako nechtěla.“

Využila jste terapeutickou pomoc?

„K psychologovi chodím stále, protože jako pacient RS na to mám nárok, tak si vždycky povykládáme, dělá se mnou relaxaci, učí mě vypnout mozek, protože mě ten mozek moc šrotí, tak já si i pouštím doma relaxační písničky na YouTube nebo takhle, když nemůžu usnout.“

Jak vnímáte podporu a pomoc státu?

„Já si myslím, že jako ten stát úplně v něčem se snaží pomáhat, ale zase tak super to není jo, protože třeba si myslím, oni se rozhodli udělat tu výuku doma a zavřeli děti doma, ale i ty maminky samoživitelky jo, já třeba nořas mám, dobře, ale bylo plno maminek, co tu techniku neměly, a můžu říct, že kdyby nebyl ten Klub maminek, tak plno dětí se nemá přes co učit. Jako třeba existuje dávka mimořádná okamžitá pomoc, ale myslím si, že ta dávka vůbec nefunguje, jak by měla fungovat, jak se píše, že ty úřady hmotné nouze jí většinou dávají neradi.“

„Obědy mám z organizace Women for women a ty mi pan ředitel zajistil a já se o obědy už nemusím starat.“

Jak Vám pomohl Klub svobodných matek?

„Klub nám pomáhá, kluci dostali aktovky, pastelky do školy, posílají oblečení, roušky, respirátory do školy pro děti, příspěvek na nájem zkusím požádat... mezi sebou vyměníme to, co už nepotřebujeme.“

Myslíte si, že stát dělá dost a neziskové organizace ho doplňují?

„Myslím si, že spíš ten úřad, tam si vyřídíte ty dávky, ale nemáte tam tu podporu a u těch neziskových skupinek je aj taková ta podpora, třeba si tam i poradíme, já si myslím, že ty neziskovky mají hodně tu psychickou podporu, že asi ty neziskovky mají větší čas s těma maminkama pracovat, já bych řekla, že ty úřady jsou jako takový neosobní, kupa papírů, musíte doložit kýble papírů, já jsem chvíli byla na hmotné nouzi, ale než se rozčilovat kvůli té kupě papírů, tak jsem si radši našla práci. Na té hmotné nouzi vás chtějí prolustrovat až na morek kosti, spíše na to doplatí ti lidi, co tu pomoc potřebují.“

Komunikační partnerka č. 6

Kolik je vám let?

„41 let.“

Jaké je vaše vzdělání?

„Základní škola.“

Kolik máte dětí a kolik jim je let?

„3 děti, syn je 22 let, dceři 21 let a nejmladší syn 10 let.“

Jaké je Vaše zaměstnání?

„Mám brigádu.“

V jakých oblastech se Vás pandemie nejvíce dotkla a kam až Vás dostala?

„Díky pandemii já jsem přišla o práci, o stabilitu, sice jsem dělala u bezpečnostní agentury, ale pracovala jsem v klidu, nikdy jsem nebrala a žádný dávky od státu, jen přídatky na děti a vždycky jsem si to zvládala sama. Tím, že vypukla ta epidemie, tak

vlastně nám rušili ty práce, protože zavírali se ty hotely a spousta věcí, tak oni se nás zbavovali, neprodloužili nám smlouvy anebo chtěli na dohodu o provedení práce, a ne hlavní pracovní poměr, všechny, co mohli, tak vlastně vyhodili. Já trpím posttraumatickou stresovou poruchou, tím, že jsem byla v dětství týraná, v manželství jsem si užila svý, potom když jsem teda očekávala, že mi sestra pomůže, tak jsem přišla na to, že se mnou manipulovala, a vlastně taková ta nejistota, že mě se podařilo před pandemií se jako osvobodit být s dětma sama, dostala jsem i sociální byt a vlastně taková ta nejistota, jo, že jsem vlastně přišla o práci, jo, že nemám jistotu, že zaplatím nájem, a takovýhle tak vlastně mě dostala do takový tý posttraumatický stresový poruchy zase, takže jsem musela jakoby jít do psychiatrické nemocnice, jo vlastně a užívat zase jakoby léky na psychiku, a i mě to dohnalo vlastně k tomu, že nemá smysl už jakoby bojovat, když člověk se snažil a když už se mu povedlo, aby se konečně osamostatnil, tak vlastně se mi to všechno zhroutilo, takže já už jsem třeba stála v metru a přemýšlela jsem, jestli pro mě není jednodušší skočit. A tím, že ta práce není vlastně do teďka, tak i když člověk se jakoby nák snaží, jo? Tak stejně furt je na vážkách, jestli má smysl to nějak zkoušet dál protože člověk, dobře mám sice jenom základní školu, ale vždycky jsem pracovala, dostala jsem se z pozic na vedoucí i bez školy, ale když se člověku hážou furt klacky pod nohy, tak ho to nebaví.“

Jaká byla Vaše finanční situace, pobírala jste nějaké příspěvky či dávky?

„Snížil se nám příjem, nepobírala jsem žádné dávky, nepobírala jsem nikdy nic, nepobírám to ani teď, moje starší děti šly na brigádu, takže vlastně oni, abysme to tak nák zvládli, a já nemusela chodit žebrat stát o věci, tak oni sami šli na brigádu, já dělám taky na brigádu a přispívají do domácnosti a žijeme všichni v jedné domácnosti kromě toho nejstaršího. Já tím že беру jenom ty přídatky na děti a oni vlastně vidí, že jsem o nic nikdy nežádala, tak jsem se s neochotou nesetkala.“

„Po výpovědi jsem byla asi 11 měsíců na úřadě práce, měla jsem nárok na nižší podporu, protože jsem jim podepsala dohodu. Pak jsem to ukončila, protože se mi podařilo najít práci sice jenom na dohodu a na pár směn a tím, že já mám posttraumatickou poruchu, já mám panickou hrůzu z chlapů, takže já nemůžu pracovat s chlapama. Jo, já prostě jim nedůvěřuju, a jakmile bych měla být někde zavřená v místnosti, jo to je jedno, tak já bych to nedala. Tady v práci jsem na noční a tady nikoho nemám, tady jsem sama.“

Jak vnímáte podporu a pomoc státu?

„Já si myslím, že celá ta problematika těch samoživitelek je hrozně problematická, když to vezmete z té strany jo, když firma zaměstná ID důchodce, dostává peníze, ale když tam na stejnou pozici půjde žena a řekne, že má děti, tak jí automaticky jako vyřadí, já jsem psala xxx žádostí o práci, a jakmile jsem tam napsala, že žiju se třema dětma, tak mi všichni odepsali vlastně, že se mi ozvou, ale už je nezajímalo, jak mám starý děti. Jo, vlastně jakmile vy udáte, že máte tři děti, tak už máte jakoby na čele vizitku – neschopná, ale to že mým dětem je už 21, 18 a 10, už nikdo neřeší. Jenom kvůli tomu, že mám tři děti, abych byla bita na tom, já jsem nikdy nebyla závislá, nikdy jsem neměla neschopenku na děti, protože s tím, že mě fotr v patnácti vyhodil na ulici, byla jsem zneužívaná a všechno, takže já mám děti naučený soběstačnosti jo, takže já jsem, i když marodily, tak se prostě postaraly ty starší děti, jo a vždycky jsem chodila do práce, nikdy jsem se neomlouvala, hele nemůžu do práce, kluk má horečku, kašel nebo něco takovýho.“

Jak jste zvládli distanční výuku a její nároky?

„Musela jsem dětem zařídit karty s paušálem, jako s mobilními datama že jo, no a vlastně nebyly furt připojený, protože jsme od klubu dostali jako jeden notebook a byly vlastně tři děti že jo, sice chápu, že dcera je velká, ale furt je školou povinná nebo furt chodí do škol, a je moje povinnost se postarat, aby měla ty věci, že jo. No, takže oni se střídali vlastně na jednom notebooku, jo to samý teď kdyby to padlo, tak máme furt jeden notebook. Ti starší byli jako na mobilech, ale když dělali pak úkoly nebo něco, tak to pak doposílali, nebo jsem prostě psala do školy, že jsem sama s nima teď momentálně bez práce, že prostě nemám na to, abych koupila jako notebooky další, pak jsme dostali zdarma od nějaký paní, ale tam bouchla baterka, takže jsem říkala, že prostě na to nemám a že úkoly prostě pošlou později. Takže jsme to jakžtakž zvládli, ale vlastně tím, že syn ten nemladší on je dyslektik, dyskalkulik, dysgrafik, (název) a ještě otáčí písmenka, takže s ním ta distanční výuka šla špatně, hrozně špatně, já jsem dokonce chtěla, aby i opakoval ročník, protože i já jsem byla na antidepresivech, takže ani z mojí strany nebyla ta podpora toho učení taková. Kluk to odnesl jako hodně, starší kluk dělal reparáty a dcera naštěstí odmaturovala s vyznamenáním, takže to dala no. Klub mi tenkrát pomohl ze začátku. Nora Fridrichová nám poslala ten balík potravin 2x a ten notebook dostaly, pak dostaly děti tedy nádherný dárky k Vánocům od klubu a teď dostal syn ten kroužek juda. Oni hodně pomáhají, myslím si, že ty dámy jsou opravdu jako super, pomáhají jak můžou no.“

Měla pandemie vliv na Vaše vztahy v rodině?

„Měla, my máme malinkej byt, jsme tam čtyři a máme asi 35 metrů čtverečních, takže opravdu malinkatej, je to dvougarsonka, já spím v kuchyni se synem, syn na zvýšené posteli nade mnou a dcera spí s bráchou mladším. Mladší syn trpí malou kapacitou močového měchýře a počůrává se, má pleny, kupuju pleny ze svého a furt peru. Mezi sebou se začali hádat, ponorka, všichni jsme na posteli i oni mezi sebou se začali hádat a takhle no.“

Alimenty pobíráte?

„Alimenty nepobírám, jen na dceru 1500, 4. dítě mám s jiným chlapem, ale ten je mrtvej a nepřiznal otcovství ještě, než se to vyřešilo.“

Myslíte si, že stát dělá dost a neziskové organizace ho doplňují?

„Neziskovky dělají víc než ten stát, ten stát se nezajímá, jo, stát to nezajímá, stát vám pošle sociálku, a ta vám řekne, zlepšete to, nebo vám děti odebereme. Mě třeba stát nepomohl, jo dobře teď mi prodloužili ten byt, ale protože mám na něj nárok, já jsem splňovala všechno, já jsem byla sama, dokonce jsem i pracovala, nikdo mi nedal, psala jsem žádosti o pronájem bytu, nikdo mi ho nedal, protože jsem všude psala 3 děti, prostě nikdo mi podnájem dát nechtěl, a splňovala jsem všechny podmínky pro udělení bytu, chtěla jsem státní byt, dali mi sociální byt, který po roce prodlužujete, jo nebo po dvou, takže nemáte vlastně ani tu jistotu, že to máte dlouhodobě. Jo já mám dycky smlouvu na dva roky a za ty dva roky nevíte, jo už se vám to blíží, jestli budete mít kde bydlet, nebo se budete s dětma stěhovat. Kamarádce neziskovka pomohla najít byt, dokonce zaplatila i kauci, bydlí v bytě s dvojčátkama, jo, že jí i pomohli, stát ne, stát jí řekl, že si má najít bydlení, nebo jí děti odeberou. V tomhleto dávají těm matkám nůž na krk, místo toho, aby ty byty jakoby dali, protože těch bytů je všude hafo, a místo toho, aby je těm matkám dali, tak prostě jim řeknou, buď si to seženete, nebo vám ty děti odebereme. A pak choděj, já když jsem zůstala s dětma sama, tak jsem měla soudní dohled jo a furt mi chodili a říkali, tohle zlepšete, a když to nezlepšíte, tak vám děti odebereme, půjdou do

Klokánku a takovýhle, a místo toho, aby tý ženě pomáhali, tak jí shazují, protože jí ukazují, že je neschopná, v tom klubu vám to nikdo neřekne, v tom klubu vám dají tu pomocnou ruku, abyste to zvládla, aby bylo vidět, že nejste bezradná, nejste neschopná, prostě se to stalo, jo ponaučíte se z toho a najdeme nějaký řešení, jak z toho ven, buď támhle přes toho, nebo přes támhle toho....jo pomůžem vám, samozřejmě nesmí být ta pomoc pravidelná, ale musíte se jakoby snažit, musí být vidět ta snaha, že máte snahu se zvednout i jakoby sama.“

„Ale jak říkám, v týhle tý době, kdy bylo všechno vlastně zavřený, tak opravdu všichni přišli o práci, jo dobře, já mám psychický problémy a nemůžu najít práci, protože já nejsem opravdu schopná pracovat s mužema.“

Komunikační partnerka č. 7

Kolik je vám let?

„Je mi 41 let.“

Jaké je vaše vzdělání?

„Střední škola s maturitou.“

Kolik máte dětí a kolik jim je let?

„Dvě holky, 4 a 7 let.“

Jaké je Vaše zaměstnání?

„Nezaměstnaná.“

V jakých oblastech se Vás pandemie nejvíce dotkla a kam až Vás dostala?

„Dostala mě do situace, kdy jsem před 2 měsíci skončila na hmotné nouzi, ale i z toho důvodu, že jsem nemohla nastoupit do práce už v dubnu. Když měla dcera druhá skoro rok, tak jsem odešla od partnera a říkala jsem si, že bude všechno v klidu, že když bude mít teda dva ročky, že půjde teda do školky, nebo ty tři, tak jsme tak nějak žily. Šly jsme do podnájmu, hledala jsem byt asi rok a půl, aby to odpovídalo představám „jeho“, protože jsem byla fakt chycená v té době do sítě, a on mi řekl teda, že mi pomůže s přestěhováním, že mi dokonce dá peníze, abych mohla zaplatit kauci, aby tedy byl na všech stranách klid, ale musela jsem dodržet nějakou vzdálenost od jeho bytu. Na tom podnájmu jsme dodnes, žijeme tady s holčičkami tři roky a majitel se k nám chová velice slušně a za tři roky mi nezvedl nájem až tedy v tomhle období. Takže jsem finančně žila z nějakých alimentů, na kterých jsme se dohodli, u soudu se naši právníci shodli, že je to dostatečná částka v té době. O zvýšení výživného jsem nežádala, otec občas přispíval na děti, když uznal za vhodné.“

„Když přišla korona, tak se málem obalil do igelitu, bál se, s dětmi se nechtěl stýkat, děti jsem stáhla ze školky v únoru, byly jsme v karanténě. Neříkám, že jsem si před korunou žila nuzně, dostačilo to na zaplacení bytu, koupení kvalitní šunky, ovoce, zeleniny, ale zvedly se mi vlastně náklady přes koronu na vyvařování obědů, do obchodu jsem chodila co třetí den, pokud mi nenakoupil jednou za týden třeba on, takže jsem se naučila dělat si domů zásoby, naučila jsem se péct rohlíky, takže jsem pro pečivo nechodila třeba vůbec, protože se mi zdálo, že to lidi stejně osahávají. Takže se mi zvedly náklady, spousta politiků tvrdí, že lidi museli přes koronu ušetřit, tím, že neutráceli, ale ono se to zdá, protože s tím dítětem musíte doma vyvařovat obědy, které původně byly zaplacené ve školce, bylo to finančně náročnější i psychicky, protože máte zajatý režim s těmi dětmi ve školce, malá - ta mladší nastoupila v září do školky

a v únoru přišla korona jo, takže ona se adaptovala jen pár měsíců, mezitím byla nachlazená, tím že ve školce byla sporadicky, ta starší taky a já jsem si nemohla dovolit jít ani na brigádu někam, protože já mám jenom otce a tomu děti moc půjčovat nechci, a prarodiče od ex prostě ti také kvůli koruně nechtěli s dětmi moc bývat, takže byl to nápor na psychiku, jednak finanční a psychický, kdy ty děti prostě doma taky nevěděli, co se děje, byl zmatek a nikdo vlastně nevěděl, co bude, takže se to psychicky na ně trošku přenášelo, ale za nějaký měsíc jsem si zvykla a byla jsem vlastně ráda, že můžu s těmi dětmi trávit ten čas, protože jsem si uvědomila, že mi to teče trošku přes prsty, tím, že už jsem byla starší maminka, že? Takže jsem neviděla spoustu věcí, který dělají ve školce, jak rostou, jak se vyvíjí, co všechno vlastně dokážou zvládnout samy, i já jsem potřebovala víc prostoru pro sebe, když byly doma se mnou, takže jsem si opatrně z dálky sledovala ty děti a měla jsem na to víc prostoru přemýšlet nad životem, bilancovat, co se stalo, co se mohlo dít jinak, občas jsem měla skypeový hovor se svojí paní psycholožkou, která mi občas dodala tak jako šťávu do života.“

„No a během té korony se vlastně stávaly ty vlny, kdy ty děti mohly do školky, pak zase ne, takže to bylo takový jako celkem, člověk byl rozervaný, tak trochu schizofrenní na spoustu stran a udržet to byla celkem patálie. Bylo to celkem těžké udržet se v psychické pohodě, kdy ty děti, pořád jim vysvětlovat, do toho řešit nátlaky ze strany ex, a v té době jsem musela ještě chodit vysvětlovat nějaké věci na OSPOD, kdy si otec dovolil mě tam vlastně nějak osočovat.“

„Takže v období korony jsem spadla na hubu, úplně na dno, pak jsem se zase jakoby zvedla a dneska jsem silnější, už nepodléhám jeho nátlakům, nebojím se.“

Jaká byla Vaše finanční situace, pobírala jste nějaké příspěvky či dávky?

„Jsem těsně před podáním zvýšení alimentů a určení styku s dětmi, budu to podávat já, protože otec si ze styku s dětmi dělá holubník, a tím mě vlastně teď i omezuje, abych já teď dopoledne, když jsou děti nemocné, třeba on mi je předává i nemocné, takže já bych si od června, kdy sem tady na úřadě práce měla hledat práci, nebo se někde o něco zajímat, tak spolehnout se na to, aby měl děti pravidelně tak, jak je má mít, tak to prostě nejde. A já jsem do práce měla nastoupit už letos v dubnu, ale do školky mohli jenom předškoláci, mladší děti nemohly, a já jsem měla nastavený rodičák do konce dubna s tím, že už můžu do práce, říkala jsem si, že v dubnu už ta korona bude lepší, že už musím do prázdnin najít někde práci, abych duben, květen červen byla zajištěná v práci, měla po zkušební době, tím pádem bych červenec srpen, mohla si i v práci začít dovolovat ten čas jakoby upravovat podle nutnosti s dětma, ale jelikož paní Maláčová prostě mi řekla, že děti nesmí nebo zdravotnictví, nebo jak to tam bylo... takže jsem musela zůstat s mladší doma a poslední rodičovskou dávku jsem si musela rozdělit do posledních tří dávek do června, kdy ta mladší měla 4 roky. V červnu měla malá 4 roky s tím, že jsem do té doby mohla pobírat rodičovské dávky, ale ty jsem měla vy vyšší částce, tak jsem si mohla dovolit, tam se pobírala 4,5 tisíce, takže jsem si z těch 4,5 tisíců v dubnu vlastně ukrojila, těch 4,5 jsem si nechala rozdělit na tři dávky do toho června. Takže jsem se dostala úplně na finanční dno, a když jsem psala Maláčové, že musím sedět doma s mladším dítětem, že jí nemůžu dát do školky, že nemůžu vlastně nastoupit na úřad práce, a musím si poslední rodičovskou dávku rozdělit do minimálních částek a že budu mít pod minimální životní minimum, tak mi osobně napsala, že si mám zajít na hmotnou nouzi, že mi nepomůže. Takže jsem tam šla, tam jsem s paní dohodla se, měsíc jsem si musela půjčit peníze, abych vyšla, další měsíc mi jako nějakých 1200 přiklepli a na konci srpna mi je vzali vlastně kvůli tomu, že mi 150 Kč přesahuje životní minimum. A to mi tu hmotku snížili na těch 130 Kč, a i tu mi vzali kvůli těm 150 Kč, které mi přesahují životní minimum. Takže teď pobírám pouze podporu

nějaký 4 tisíce, mám výživné od otce 6tisíc na obě dcery, ale s veškerými náklady s nástupem do školy oblečení, boty, tělocvik, prostě to jsou všechno kroužky, teď já i dcerce platím školku, jsem teď těžce v mínusu a rozhodla jsem se požádat o navýšení výživného, jelikož otec vydělává opravdu hodně, ale bojím se, že jako OSVČ to na soudě uhraje zase na 10 čistého, díky svojí účetní, takže dávám to teď s právníkama nějak dohromady a snažím se to nějak zachránit a hledat si samozřejmě práci, protože bez toho to nejde no.“

„Jít s kůží na trh a říct u pohovoru, že máte 2 malé děti, že můžete očekávat, že školy kdykoliv zavřou, budu muset být doma, malá na distanční výuce, nemáte hlídání, mladší bude ve školce a může zas přitáhnout odněkud jinud něco a budu v karanténě. Je to na mašli, asi tak, když to shrnu, ale už jsem zvládla horší věci, a musím tu situaci nějak ustát, nemůžu přijít o děti.“

Pobírala jste příspěvek na bydlení?

„To jo pobírám od začátku, já si uvědomuju, že nejsem jako ty maminy, které skončily v azyláku, říkám si, nestěžuj si, buď ráda, že máš zdravé děti, ale i já se můžu do té situace dostat, a já tam nechci, abych musela přemýšlet, jestli dětem koupím do čaje citron, anebo jestli koupím šunkový salám s 20 % masem, nebo jestli děti budou mít maso jednou týdně, nechci! Já prostě opravdu už byly situace, kdy já jsem měla i 50 Kč na týden, kdy jsem musela koupit skelety, navařit polívku a nedej bože půjčit si třeba peníze je pro mě úplně černá můra, pak nevím, kdy to splatím, nevím komu, zatím mám pár známých, kteří to zatím neřeší, ale nejsem na tom tak špatně jako jiné maminky a já se toho strašně bojím, proto jsem pořád ještě naživu, bojuju a snažím se jo. Příspěvek na bydlení pokryje momentálně nějakých asi 60 % no a zbytek doplácím z výživného. Přiznám se, že mi teď vychází 4 tisíce na jídlo a všechno, ještě školka, telefon z toho poplatit, u dcerky ve škole není všechno zaplacené. Přijde zima, nakupuju v Adře, charitě, snažím se z toho odkládat, nemám ještě zaplacené odpady, to je 1500,- Kč.“

Jak vnímáte podpora a pomoc od státu z vaší pozice?

„Člověk si musí umět pomoci, ten stát nevnímám, že tady musí být nutně proto, že mi musí pomoci, když já se dostanu do takových průserů, když něco nefunguje. Ten stát je tady proto, kdyby postavili více menších domků ubytoven, které jsou pro normální takhle ohrožené lidi, to je pro mě pomoc, že jim dá teplo, za minimální opravdu za náklady, za který ten barák postavil, ale né, že bude cpát do chřtánu cigánům za každé narozené děcko, že si vyřvou úplně všechno, já potom jako slušný člověk, já jsem dělala 7 let na úřadě třeba jo, za svůj život jsem pracovala většinou v administrativě, ale taky jsem dělala manuální práci a blíž mám k té manuální práci, ale teď mám zase problémy se zády, s koleny, začínají se mi do toho promítat další jiné zdravotní problémy a nemůžu už třeba dělat ve skladě, nebo stát celý den na nohách, servírka mě bavila, ale je to dost náročné, ale stát jakoby nemůže za to, že vy jste si nedržela fyzickou pohodu, nestarala jste se o tělo, nemůžete pracovat tam, kde vám zrovna tu práci nabízí, na druhou stranu i to bydlení si můžu najít levnější, ale zas budu bydlet v prostředí, kde budu mít strach bydlet, kde se mi může ztrácet majetek, kde můžu být na zdraví a životě ohrožená já i děti, takže radši budu platit ten dražší byt, půjdu si pro příspěvek na bydlení a oni nemají povinnost mi to bydlení platit ve 100%. To, jestli je to dostatečné nebo nedostatečné, to já nedokážu zhodnotit, protože za spoustu věcí si je člověk zodpovědný sám.“

„Azylové domy jsou feťácké doupata, kde žije kde kdo, levné bydlení nabízejí vydrhduši, kteří stejně za půl roku přijdou a zvednou vám ten nájem, protože už vás tam mají a ví, že zaplatit musíte, a když nebude, najdou si tam někoho jiného, a stát už tady tyhle ty

věci vidět nechce, kór, když teď zrušili kojenecké ústavy, tak jsem zvědavá, jak se postarají o maminky s dětmi, když se neumí postarat o kojence.“

Setkala jste se s ochotou sociálních pracovníků a úředníků nebo naopak s neochotou?
„Já jsem měla štěstí, musím to zaklepat, já jsem asi měla vždycky štěstí na dobré lidi, já jsem se nesetkala s žádnou protivnou babou, můrou, já ale taky nikde nemlžím a nelžu.“

Jak Vám Klub svobodných matek pomohl?

„O klubu jsem se dozvěděla přes známou, bála jsem se oficiální pomoci, aby mi chodily peníze na účet, abych potom musela vysvětlovat u soudu, proč jsem si o ně žádala, jak jsem k nim přišla, že jsem si jakoby dovolila říct o cizí pomoc, takže já jsem tomu ze začátku vůbec nevěřila a fakt jsem se asi 10x rozhodovala napsat jestli můžu, jestli je to oficiální a není to podraz na mě, takže nakonec jsem se odhodlala a můžu vám říct, že když mi ta první pomoc přišla tak jsem z toho byla tak rozmetená, že jsem 2 dny jenom brečela, byla jsem dojatá. Finanční pomocí mi zachránili, rozprostřela jsem si je na 3 měsíce, doplatila jsem si nájem z toho, rozdělila jsem si to tak, ať můžu dětem fakt koupit ovoce a zeleninu, a ještě jsem z toho vlastně nakoupila i vánoční dárky, takže děti měly krásné Vánoce a tím mi jakoby, hrozně psychicky mě to podpořilo a říkam, jako já tuhle skupinu vynášim do nebes, i oblečení jsme dostaly, podporu psychickou.“

Myslíte si, že stát dělá dost a neziskové organizace ho doplňují?

„Já tím, že to je moje první zkušenost s neziskovkou, tady je ta pomoc neskutečně rychlá a nikdo se vám nehrabe v životě úplně extra, jako samozřejmě jsou tam nějaké kontroly, ale to neříkám proto, že by to bylo nějak zneužívané, ale že tomu státu musíte ukázat v podstatě i ten bankovní účet, jestli nakupujete hodně rohlíků nebo čeho, aby oni prostě na hmotce zhodnotili, jestli na to vůbec, když prodáte jedny boty za 130 korun a když vám to přijde na účet, tak už máte průšvih prostě, a ta neziskovka tohle neřeší že, že si vlastně samovolně snažíte pomoci jo, tak místo toho aby stát ohodnotil, že se snažíte pomoci sama sobě, ještě i jinou cestou, tak ještě vám dá vlastně přes prsty, takže si myslím, díky tomu těm, ten kdo třeba ty neziskovky nezná, jako já jsem vůbec neměla ponětí, že něco takového funguje, tak od státu si myslím, že je ta pomoc nedostatečná, a v tom případě ty neziskovky nahrazují tu pomoc toho státu, protože i když se otevřete tomu státu a dáte jim najevo z čeho žijete, ukážete jim kdejakou zubní pastu, kterou kupujete, nebo si utíráte zadek nějakým toaletním papírem, i když to všechno vidí a ví ty vaše podmínky, i když zjistí, že nemáte žádný majetek, tak vám prostě ještě seknout přes prsty a vemou vám i tu hmotku. Nedopřejou těm dětem ani normální klasický základ. A o péči a o zdraví těch rodičů, kteří se na tom vlastně ukrájou, aby byli schopní fyzicky a psychicky fungovat pro ty děti a zabezpečit to, tak je to určitě velký marast, to jo, jako aby mi někdo vzal hmotku jenom proto, že jsem si prodala boty za 130 korun, tak běžte někam jako!“

Využila jste terapeutickou pomoc?

„Měla jsem svojí terapeutku, ale ta mi udělala teď trochu čáru přes rozpočet, dojíždí k nám do města jen určité dny a předala mojí složku teďko nějaké svojí nástupkyni, a ta mi už nebere telefon jo, takže já jsem teď jakoby nahraná, já jsem teď opravdu v nejtěžší situaci, v jaké jsem se kdy octla, a psychická pomoc se mi dostávala do teď, ale teď jakoby nemám možnost si platit psychoterapeuta, takže hledám v klinické asociaci psychologů a obávám se, že to teď budu muset zvládnout sama no.“

Komunikační partnerka č. 8

Kolik je vám let?

„40 let.“

Jaké je vaše vzdělání?

„Vyšší odborná škola.“

Kolik máte dětí a kolik jim je let?

„Dceru 3,5 roku.“

Jaké je Vaše zaměstnání?

„Vychovatelka, asistentka pedagoga.“

V jakých oblastech se Vás pandemie nejvíce dotkla a kam až Vás dostala?

„Už předtím covidem to bylo takový složitý, jsem přemejšlela, že odejdu od partnera, pak to člověk zvažuje, jestli s ním bude nebo ne a pak jako odejde, a teď to jako taky řeší tu celkovou situaci, si na ní zvyká a teď hledá to bydlení, a to místo, ale vlastně v té době, já jsem se vrátila do rodného města, odkud pocházím, v prosinci 2018 a bydleli jsme u kamarádky farářky, říkala, ať bydlíme u ní, bydleli jsme na faře u ní, přišlo mi to blbý, není to ono, to soužití s dítětem nedělalo dobrotu, známá nám pak řekla, že paní pronajímá byt a tím jsem se přestěhovala. Začátkem března. Měli jsme soud s otcem, po soudu se mi uleví, že to bude lepší, že soud je za náma, že mám to samostatný bydlení, pak hned byl vyhlášený lockdown, to bylo v ten samý týden v pondělí byl soud a pak zavřeli školy, to byla taková úplně rychlá situace.“

„Takže já jsem neměla pocit, že je předtím to jednoduchý, měla jsem pocit, že to nějak půjde, a obecně jsem měla takový pocit i u toho bytu, který jsem vzala, ten pronájem, že je to za dobrou cenu, nebo že to není za dobrou cenu, že normálně kdybych hledala delší dobu, že bych sehnala lepší, ale že to nebylo dobrý u té farářky, abychom měly jako ten klid, tak jsem si říkala, jestli to jako utáhnu, ale tak člověk se jako poučí, že zjistí, že utáhne všechno, nebo jak to mám říct, že by si člověk jako dycky furt stěžoval, že nemá peníze, ale že pak zjistí, že to může bejt mnohem horší. Takže jsem byla v situaci, že jsem si myslela, že budu platit za ten nájem mnohem víc než jakoby na té faře, ale že to jako nějak půjde, a i jsem si přivydělávala jakoby jógou, což bylo nějak neoficiálně, že je tady jógový studio, vlastně majitelka proplácela holkám, co tam vedly taky tu jógu, takže to jsem měla k tomu přivýdělek jednou tejdne, ale taky to jako udělalo něco měsíčně. A teď já právě, jsem se kvůli tomu s ní domluvila, že bych to chtěla dvakrát tejdne, říkám tak se sem stěhuju, tak aby to, abychom utáhly ten nájem. Takže jsem to měla domluvený, že to bude dvakrát tejdne, a tím, jak se stal ten lockdown, tak vlastně už, to nebylo vůbec potom no. Že to vlastně zavřelo, a i když to potom v létě na chvíli otevřeli, tak ty lidi potom stejně nechodili, takže tím člověku vypadnul příjem. Takže bych řekla, že to bylo takový blbý jako, finančně to bylo blbý, i když jsem stejně jako byla na mateřský, tak to bylo blbý, ale nejhorší mi to přišlo psychicky. Že to psychicky bylo strašný. Protože to máte fakt jako lockdown, teď člověk neví, co si myslet, jak pořád jenom straší, jak je to jako hrozný, a člověk je na to prostě sám. A člověk je na to sám s tím dítětem, a to jsem si tehdy uvědomila, jak jsem jako sama, jsem fakt na to sama, že mám zodpovědnost za to dítě a že se člověk cítí ještě víc sám než normálně. A že vám vypadne taková ta forma toho lidského setkávání s lidma, že člověk třeba zašel někde do nějaký herničky, nebo fungovaly nějaký ty věci, že člověk ty lidi nějaký potkal někde a tak, to mi přišlo fakt jako hrozný, nebo že se třeba bojíte a nemáte to komu říct,

všichni byli jako vyplesklý že jo, lidi v té době reagovali taky každě jinak a že člověk byl velmi sám, to mi přišlo jak o hrozný a někdy mi přišlo, že jsem jakoby hodně nervózní, jako vnitřně, jak máte to dítě malý, musíte ho zvládnout, musíte být v klidu, tak to mi přišlo jako strašný.“

Měla pandemie vliv na Vaše vztahy v rodině?

„Já myslím, že jo, někdy jsem byla přetěžena vyhozená, bylo pro mě horší zachovat chladnou hlavu, v tom každodenním kontaktu s ní, ona byla ještě v tom věku ona je docela jako hyperaktivní, že to je jako docela záhul no. Jako mám pocit, že kdyby se to stalo teď tak už je s ní jako větší domluva teď má už o rok a půl, že to je takovej ten věk kdy si jako moc neodskočíte, že jo, takže neřeknete ty buď tady něco si dělej, já si budu dělat něco nebo si zacvičím nebo něco.“

Jaká byla Vaše finanční situace, pobírala jste nějaké příspěvky či dávky?

„Měla jsem rodičák a měla jsem příspěvek na bydlení, to byla pro mě novinka, když jsme se přestěhovaly do toho bytu, tak bylo potřeba, aby měl člověk trvalý bydliště, a to jsem měla poprvé, teď třeba je to teď už jinak, že nemusíte mít trvalý bydliště, že předtím jsem bydlela jako v pronájmu, v takový chalupě, kde to nebylo zkolaudovaný, ta jednotka samostatná u té farářky taky nic. Když jsem si měla vyřizovat ty dávky a věděla jsem, že bych měla mít příspěvek na bydlení, a tak jsem si říkala, že to je fajn, ale jako ten příspěvek na bydlení je docela jako záhul si vyřídit, hlavně jako poprvé, že tam je jako hromada těch papírů, hrozně moc formulářů, a to bylo pro mě taky jako, že jsem to musela dělat po telefonu. To nebylo jako, že s váma seděl někdo na lince, já jsem kolikrát nevěděla co jako vyplnit, měla jsem pocit, že to nezvládnu, pak se to člověk jako naučí v tom chodit, ale já jsem do té doby na nákejších dávkách jako nebyla tak jsem vůbec nevěděla, jak to vyplňovat, vim, že jsem měla pocit úplně hrozně, že se jako rozbřečím, a že nevím jak mam vyplnit ty papíry, že to nezvládnu, protože fakt jsem si o to žádala poprvé a nemohla jsem si zajít na ten úřad, že jsme to dělali až zpětně a že to člověku jako nepřidá.“

„Říkala jsem si, že i kdybych měla ten covid, tak to stejně musím zvládnout, i kdybych tady padala na hubu, tak to musím zvládnout, musím se starat o to dítě, protože lidi by sem nešli, budeme mít covid a tu dceru by nikdo neobstaral. A vim, že takto uvažovaly i jiný maminky.“

„Hmotnou nouzi jsem neměla, na to jsem jako nárok neměla, já jsem si jako dala ten rodičák vyšší, abych ho mohla vyčerpat takhle, jako abych nějak právě vyžila. No a pak se mi vlastně ještě změnila situace, že jsem měla od září nastoupit a dcera měla jít do jeslí, jako jenom na dopoledne a já jsem měla nastoupit do základní školy, jakoby tady u nás jako asistentka pedagoga a nakonec jsem měla možnost jít do třech škol a mohla jsem si vybrat, tak jsem si vybrala jednu, tam, kde platili nejvíc a pak jsme se jako pár dní před tím nepohodli s tím ředitelem, že jsem někde nepřišla na nějakou úvodní poradou, o který jsem vůbec nevěděla, že mám být, protože mi to řekli tenkrát někdy ústně, já jsem vůbec nevěděla a on si to nenechal vysvětlit, a říkal, že mě prostě nevezme jo, že už nemá ke mně důvěru, a teď mi to řekl jako pár dní před tím nástupem jo a teď já jsem říkala, to je jako dobrý a pár měsíců před tím jsem odmítla ty jiné místa a teď jsem prostě nevěděla co budu dělat, věděla jsem, že ten rodičák končí a ze dne na den jsem sehnala práci v nějaký školce tady u nás. Bylo to jako náročný, protože tak to by se mohlo stát tak jako tak covid ne covid, ale že vlastně dcera byla ve školce v těch jeslích v jiné části města, než já jsem byla ve školce, předtím jsem to schválně vybírala tak, abysme byly jako spolu jo, to bylo úplně u sebe ty budovy, a to byla taky další věc, teď jsem zjistila, že to vůbec nestihnáme, teď u dcery se projevilo, že má nějaký omezení, ai

to mělo na to vlastně vliv, že jak bylo všechno zavřený, tak my jsme nemohly ani chodit na rehabilitaci několik měsíců. A pak ta situace, která by byla náročná tak jako tak, s tím nástupem do školy a jeslí, ale v tom covidu se to nedalo prakticky vůbec jako řešit, protože já jsem dělala v tý školce na druhý straně města, tam byla ředitelka velice nepříjemná a teď prostě mně nechtěla nechat dát ani volno, když třeba dcera byla nemocná nebo něco, nebo když jsem měla třeba ošetřovačku na dceru, tak chtěla abych, že to nebude jako odesílat, že je to pozice přes evropskou unii, že pojedete přes nějaký šablony a že to nejde, a že oni neuznávají paragraf a že to musím si jako nadělávat, já jsem si to musela nadělávat a ani mě nechtěla pustit v těch 12 h, že tam se musí bejt čtvrt hodiny po pracovní době jako jen tak prostě, a vlastně tím, jak to bylo v jiné části města, tak vlastně se musel zapojit můj táta, kterej nám někdy pomohl i finančně, ale že jako tu dceru musel každej den vyzvedávat a byla u něj, protože se ukázalo, že ona v těch jeslích nevydrží do dvanácti, ale jen tři hodiny, a tam říkali, že má asi ADHD, že by potřebovala asistenta, ta situace i bez covidu by byla asi šílená i bez toho, ale v tom covidu to moc řešit nešlo, protože já jsem byla z té svojí práce docela nešťastná a nemohla jsem nic dělat. Takže to byl hrozný rok, a ještě vlastně ten můj táta jí musel hlídat, i když já jsem si musela nadělávat tu ošetřovačku, takže jsem tam nebyla ani do těch dvanácti, ani co čtvrt na jednu, ale minimálně do čtvrt na dvě a vždycky se našel důvod, abych něco jako nahrazovala. Tak to bylo takhle šílený, a to skončilo vlastně v únoru tohoto roku, kdy mi neprodloužila smlouvu, jak slibovala, že už tu pracovní pozici neobnovila přes tu evropskou unii, že už si nežádala o dotaci, tak jsme od března byly doma. Takže to už bylo takový štěstí.“

„Tak tím se stalo to, že už potom jsme neměly žádný peníze, a já jsem si říkala, že od ní neodejdu, že nebudu na hmotný nouzi, že tam budu, dokud to půjde, tak jsem šla na hmotnou nouzi, což jsem vždycky brala jako takovej strašák, tak jsem byla na hmotný nouzi od toho 1.3. a finančně jsem zjistila, že se mám líp, než jsem se měla předtím. Protože v té školce vlastně platili hrozně málo, já jsem tam měla míň, jak na rodičáku, a to jsem ještě k tomu musela platit ty jesle. A před tím ještě pro mě byl finální skok, že jsem počítala, že bych měla ty peníze za tu jógu, že bych měla tak dva nebo tři tisíce k dobru, a ty v tom rozpočtu taky nebyly. Ale říkám, pomohl nám jako můj tatka, kterej tady s náma je, a chyběla mi taková jako psychická podpora.“

Využila jste terapeutickou pomoc?

„Naštěstí fungoval psycholog, jsem měla tady paní psycholožku a oni to udělali v tom covidu, že fungovali po telefonu, a to kolikrát byla jako taková úleva, že když jsme měli po té konzultaci, tak mě to přišlo, že se mě snažili jako tak povzbudit v té době, že vždycky říkali jak jsem šikovná, že člověk si připadal tak blbě a že ta psycholožka říkala, že je dobrý, že to člověk zvládá v tom covidu, a člověku se hrozně ulevilo, vlastně asi potřeboval ten lidskej kontakt, že jsem si pak uvědomila zpětně, že po té konzultaci se cejtím líp.“

Setkala jste se s ochotou sociálních pracovníků a úředníků nebo naopak s neochotou?

„Já jsem to vnímala docela dobře, neměla jsem blbej pocit, žádný úředník se netvářil, byly milí a vstřícní. Oni toho měli taky hodně.“

Jak vnímáte podporu a pomoc státu?

„Ta mě přišla hrozně jako nedostatečná, já nejsem člověk, který chce být na dávkách, já to furt vnímám tak jako štěstí, že ten stát se o člověka postará, že ho jako úplně nenechá spadnout, že k tomu přistupuju tak, že to není samozřejmý, že tady jsme a že platím nějaký nájem a že ty naše příjmy jsou nižší a že ten stát nám jako poskytne nějaký

příspěvek na bydlení a hmotnou nouzi, a já si říkám, že je to jako dobrý, že to jako funguje, ale že v té době jako nic nefungovalo nějak extra, a že někdy si toho všímali i jiní lidi, že to není úplně jednoduchý, ale vlastně z hlediska toho státu to nikdo neřešil, tam vlastně něco že by bylo navíc, jakákoli podpora, ať už třeba psychická nebo finanční.“

Jak Vám Klub svobodných matek pomohl?

„Jednou jsme jeli do Prahy, dostali jsme zimní bundu husky, dceři hračky a bylo to takový hezký, pak jsem využila pomoc, měli jsme covid, dcera to přinesla z jeslí a byly jsme doma měsíc, takže já jsem s těma penězma nevyšla, tak jsem se ozvala na ten klub svobodných matek a vyplnila jsem tu žádost, měla jsem nafocený ty papíry, jakože kolik je příjem a co máme a todle, a voni do druhýho dne to schválili a poslali nám 10 tisíc. A to nám jakoby, vytrhlo trn z paty. A pak vlastně jsem ten klub využila ještě jednou, vlastně zase v tom březnu, protože jak jsem vlastně taky neměla ty peníze, jak skončila ta práce, já jsem měla náskou podporu, ale ta byla ve výši třeba 5 tisíc, a jak ten příspěvek na bydlení byl malej, protože mě to nějak vyskočilo, že byl ještě menší, než jsem měla na tý mateřský, protože jeden měsíc v září jsem dostala současně malou vejplatu a zbytek toho rodičáku, takže to udělalo, jako bych měla náký velký příjmy a ono to vlastně mělo vliv až do toho března, se to promítlo do té výše, takže já jsem pak jako byla, když jsem chodila do té práce no, a pak se to mělo jakoby zvednout, ale tím, že ministerstvo nebo vláda, nevím, vydali nařízení, že ty dávky se budou automaticky překlápět podle předchozího čtvrtletí, takže jsme vlastně neměly nic. Takže než se vyřídila hmotná nouze, tak mi zase poskytl prostředky (klub). Tak to bylo jako dobrý. Když se to stalo poprvé, já jsem tady brečela dojetím, protože člověk si toho váží, že existují takoví lidi, nebo že jede pro tu zimní bundu.“

Dostáváte alimenty?

„Alimenty tatínek platí.“

Myslíte si, že stát dělá dost a neziskové organizace ho doplňují?

„To si jako myslím, že neziskovky dělají víc, stát nedělá v tomhle smyslu nic, je to jakoby dobrý, nechci vypadat nevďěčně, že můžu pobírat příspěvky, když je to potřeba, že něco takovýho jako je, ale zase jako něco navíc jako ne, to jsou fakt činnosti těch neziskovek, který to dělaj, a stát nedělá v tomhle smyslu jako nic no.“

Abstrakt

PLASSOVÁ, M. *Životní zkušenosti samoživitelek během pandemie Covid-19*. České Budějovice 2022. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra sociální a charitativní práce. Vedoucí práce V. Zvánovcová.

Klíčová slova: samoživitelka, pandemie, Covid-19, finanční dopady, psychické dopady, kvalita života, chudoba, diskriminace, lidská práva, lidská důstojnost, podpora státu, neziskové organizace

Diplomová práce se zabývá pandemií Covid-19, která významně ovlivnila život žen samoživitelek. Cílem práce bylo na základě studia odborných a dostupných zdrojů, literatury a vytvořeného výzkumu představit životní zkušenosti žen samoživitelek v době pandemie Covid-19 a zjistit, jak se vyvíjela životní situace u vybraných žen samoživitelek při příchodu pandemie a během jejího průběhu v letech 2020, 2021. Pro práci byl využit kvalitativní výzkum. Hlavními problémy, jež byly zjištěny, jsou nedostatečné finanční zajištění během pandemie, nezaměstnatelnost, diskriminace a porušování lidských práv.

Abstract

Real life experiences of single mothers during COVID-19 Pandemic

Key words: single mother, pandemic, Covid-19, financial impacts, mental health impact, quality of life, poverty, discrimination, human rights, dignity, government support, non-profit organisations.

This Diploma Thesis concerns with COVID-19 pandemic that had a severe impact on life of single mothers. The goal of the thesis was to introduce real life experiences of single mothers based on current professional resources, literature and a created survey to determine a way life situation of particular single mothers was evolving at the beginning and during the pandemic in years 2020 and 2021. This Thesis used a quality based survey. The main issues found were insufficient financial security during the pandemic, unemployment, discrimination and breaching of human rights.